

Landschapsontwikkelingsplan ‘Buitengewoon Eijsden’

5 februari 2013

bureau VERBEEK
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

gemeente eijsden-margraten

Landschapsontwikkelingsplan ‘Buitengewoon Eijsden’

Opgesteld door Bureau VERBEEK
in opdracht van de gemeente Eijsden-Margraten.

Projectnummer
EM-201.100

Datum
5 februari 2013

Auteurs
Martijn Blaas
Jeroen Verbeek

Layout en kaart(bewerkingen)
Rob Smeets

Ambtelijke werkgroep
Edo Lemmens (projectleider)
Joep Mertens
Hein Luth
Mirriam Schmitz

bureau VERBEEK
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

gemeente eijsden-margraten

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 5

Inleiding 7

1 Inventarisatie en analyse van het landschap 11

1.1 Abiotische structuur 11

1.2 Biotische structuur 15

1.3 Antropogene structuur 23

2 Vigerend beleid 37

2.1 Rijksbeleid 37

2.2 Provinciaal beleid 39

2.3 Beleid Waterschap Roer en Overmaas 47

2.4 Gemeentelijk beleid 49

3 Kernkwaliteiten van het landschap 55

4 Integrale visie 'Buitengewoon Eijsden' 63

5 Visie per functie en in samenhang 65

5.1 Algemene visie natuurlijke kwaliteit - landschappelijke onderlegger 67

5.2 Algemene visie natuurlijke kwaliteit - ecologische structuur 71

5.3 Algemene visie culturele kwaliteit - cultuurhistorie 75

5.4 Algemene visie gebruikskwaliteit - wonen 79

5.5 Algemene visie gebruikskwaliteit - agrarische sector 83

5.6 Agemene visie gebruikskwaliteit - verkeerswegenstructuur 91

5.7 Algemene visie gebruikskwaliteit - toerisme en recreatie 95

5.8 Algemene visie visueel-ruimtelijke belevingskwaliteit 99

6 Uitgewerkte visie en streefbeelden per deelgebied 103

6.1 Herkenradergrub 105

6.2 Maasdal 111

6.3 Maasdalterrassen 117

6.4 Voerdal en Caestertveld 125

Literatuurlijst 131

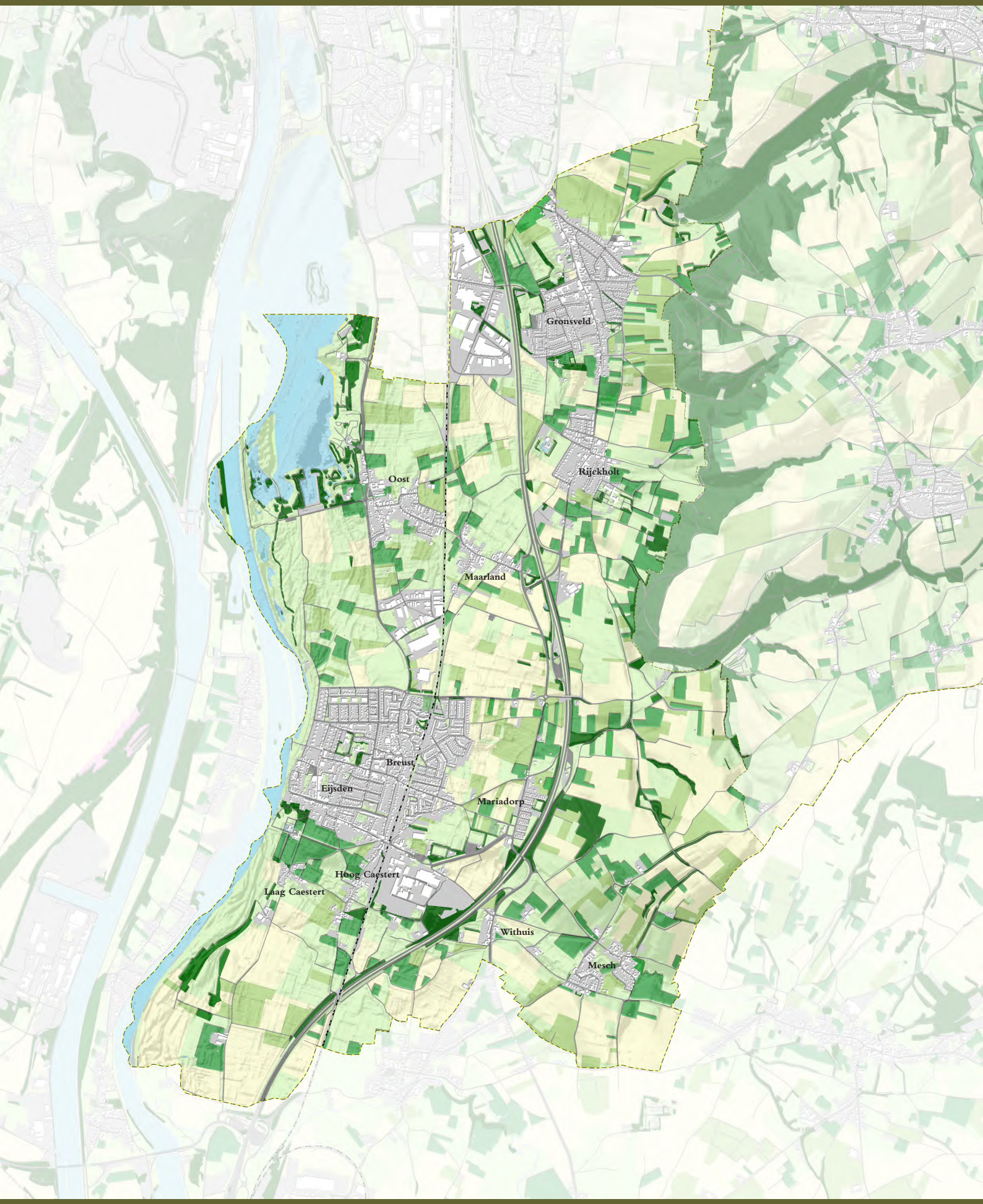

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Aanleiding en doel

In 2009 is door de toenmalige gemeente Margraten het Landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Margraten' vastgesteld. Gekoppeld aan dit landschapsontwikkelingsplan (LOP) is een operationeel programma op basis waarvan de toenmalige gemeente budgetten heeft gereserveerd voor de realisatie van de doelstellingen.
Op 1 januari 2011 zijn de gemeenten Margraten en Eijsden gefuseerd tot de gemeente Eijsden-Margraten. De huidige gemeente heeft het beleid ten aanzien van de realisatie van de doelstellingen uit het LOP 'Buitengewoon Margraten' overgenomen van de voormalige gemeente Margraten. Teneinde eenduidig beleid te kunnen voeren in het landelijk gebied van de totale gemeente Eijsden-Margraten heeft de Raad in 2011 besloten om op basis van het Groenstructuurplan voor het buitengebied van de gemeente Eijsden (2003) een LOP op te stellen voor het grondgebied van de voormalige gemeente Eijsden.
Naar aanleiding hiervan heeft Bureau VERBEEK opdracht gekregen samen met de gemeente Eijsden-Margraten een landschapsvisie op te stellen voor het buitengebied (inclusief buurtschappen) van de voormalige gemeente Eijsden-Margraten.

Het voorliggende Landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Eijsden' geeft een integrale visie op het landschap van de voormalige gemeente Eijsden die uitgaat van de bestaande kernkwaliteiten van het landschap en waarin de gewenste ontwikkelingen worden vastgelegd. Deze visie is afgestemd op de visie uit het LOP 'Buitengewoon Margraten', zodat een eenduidig beeld bestaat van de gewenste ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten. Het LOP 'Buitengewoon Eijsden' creëert daarmee een kader aan de hand waarvan de toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden kunnen worden getoetst. Daarnaast dient het landschapsontwikkelingsplan als kader voor uitwerkingsprojecten.

Werkwijze

Voor het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden is reeds een groenstructuurplan beschikbaar. Dit plan is in 2003 opgesteld door de voormalige gemeente Eijsden in samenwerking met de Provincie Limburg en Stichting het Limburgs Landschap. Ten behoeve van het opstellen van dit groenstructuurplan is tevens een klankbordgroep geraadpleegd bestaande uit actoren uit het buitengebied, waaronder de natuurbeherende organisaties en de LLTB.

De nadruk in het groenstructuurplan ligt op de ontwikkeling van de groenstructuur van het buitengebied en daarmee samenhangend de ecologische structuur. De doelstellingen uit het groenstructuurplan waren als volgt:

- Het geven van een duurzame bescherming tegen verdere dichtslibbing van het buitengebied rond Eijsden met infrastructuur en bebouwing, zodat de (voormalige) gemeente Eijsden een landelijke schakel blijft in de stedelijke zone Maastricht-Visé-Luik.
- Het geven van invulling aan de Provinicale Ontwikkelingszone Groen, alsmede aan de bosambities die vanuit de Bosnota Limburg aan de regio Maastricht gekoppeld zijn.
- Het tegemoet komen aan de behoefte voor meer groen recreatief uitloopgebied.

Ten behoeve van de omvorming van het groenstructuurplan naar het LOP 'Buitengewoon Eijsden' zijn de thema's cultuurhistorie, toerisme en recreatie nader onderzocht. Tevens is het vigerende beleid onderzocht, zodat een actueel beeld bestaat van de wensen van de verschillende overheden ten aanzien van de ontwikkeling van het buitengebied in de voormalige gemeente Eijsden.

Voor het LOP 'Buitengewoon Margraten' is reeds uitgebreid onderzocht welke ontwikkelingen en vernieuwingen in het buitengebied van belang zijn. Deze zullen daarom in dit LOP niet nogmaals worden uitgelicht. Hier wordt slechts volstaan met de verwijzing naar deel I van het LOP 'Buitengewoon Margraten' uit 2009.

Teneinde tot een binnen de gemeente Eijsden-Margraten gedragen document te komen is intensief samengewerkt met de ambtelijke werkgroep. In combinatie met inventarisatie en analyse van het buitengebied, het vigerende beleid en expert judgement van Bureau VERBEEK is zodoende inzicht verkregen in de kernkwaliteiten van het buitengebied en de wensen ten aanzien van de ontwikkeling van dat buitengebied. Op basis daarvan is de visie op de gewenste ontwikkeling van het landschap opgesteld.

Opbouw
Bij de opbouw van het Landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Eijsden' is gekozen voor een indeling in twee delen. De verschillende onderzoeksfases met hun specifieke aanpak, inhoud en resultaten komen achtereenvolgens in de verschillende delen van het landschapsontwikkelingsplan aan de orde. Het voorliggende onderdeel van het Landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Eijsden' betreft de inventarisatie en analyse van het bestaande landschap in de voormalige gemeente Eijsden. Hieronder volgt de opbouw van dit deel, evenals de globale opbouw van beide andere delen.

- Hoofdstuk 1 - Kwalitatieve en kwantitatieve inventarisatie en analyse landschap: In dit hoofdstuk zijn de voor de planvorming relevante gegevens over de voormalige gemeente Eijsden geïnventariseerd en geanalyseerd. Voor het opstellen van het landschapsontwikkelingsplan is het namelijk noodzakelijk om eerst te inventariseren welke kwaliteiten, eigenschappen en waarden reeds aanwezig zijn. Ten behoeve van het groenstructuurplan uit 2003 was reeds een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd, die in dit LOP is overgenomen en waar nodig is geactualiseerd op basis van veldbezoek, literatuuronderzoek en overleg met de ambtelijke werkgroep.
- Hoofdstuk 2 -Vigerend beleid en bestaande plannen: In dit hoofdstuk wordt het vigerende beleid met betrekking tot het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden en de aangrenzende gebieden bestudeerd op zowel Rijks-, provinciaal als gemeentelijk niveau.
- Hoofdstuk 3 - Kernkwaliteiten van het landschap: Op basis van de inventarisatie en analyse uit hoodstuk 1 en 2 worden in dit hoofdstuk de kernkwaliteiten van het landschap van de voormalige gemeente Eijsden benoemd en wordt een landschapstypering gegeven.
- Hoofdstuk 4 - Integrale visie Buitengewoon Eijsden: In dit hoofdstuk wordt op basis van de kernkwaliteiten, bestaande ontwikkelingen en vigerend beleid de integrale visie op het landschap van het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden weergegeven.

- Hoofdstuk 5 - Algemene visie per functie en op samenhang: Binnen de in het vorige hoofdstuk verwoorde integrale visie, kan aan de hand van de in hoofdstuk 3 geformuleerde kernkwaliteiten en landschapstypering, per functie, sector of structuur een algemeen geldende visie worden opgesteld. Om een landschap te behouden en te ontwikkelen, waarin functionaliteit in harmonie staat met schoonheid, dienen deze functiegerichte visies echter ook op elkaar te zijn afgestemd. In dit hoofdstuk wordt dan ook naast de visie per functie een visie op de samenhang tussen de verschillende functies verwoord. Dit hoofdstuk geldt daarnaast als globaal toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen in de gemeente Eijsden-Margraten.
- Hoofdstuk 6 - Uitgewerkte visie en streefbeelden per deelgebied: Aan de hand van de integrale visie uit hoofdstuk 4, de algemene visie per functie en op de samenhang uit hoofdstuk 5 en de spreiding van de kernkwaliteiten van het landschap binnen de voormalige gemeente Eijsden, is een aantal deelgebieden met een eigen karakteristiek te onderscheiden. Voor elk deelgebied zijn de integrale en algemene visie uitgewerkt en zijn specifieke streefbeelden opgesteld. Bij de beschrijving van de streefbeelden per deelgebied is gekozen voor het schrijven van op zichzelf staande teksten, die ook los van de algemene visie in hoofdstuk 4 gelezen kunnen worden. Door de verwerking van die visie in de streefbeelden voor de verschillende deelgebieden zijn herhalingen onvermijdelijk. Echter de leesbaarheid van de teksten per deelgebied wordt nu niet belemmerd door talloze verwijzingen, die bij een andere tekstopbouw noodzakelijk zouden zijn. Daarnaast vormt dit hoofdstuk waar nodig een specificering van het globaal toetsingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Eijsden-Margraten, zoals dat in hoofdstuk 5 is verwoord.

Operationeel programma

Aan de hand van de streefbeelden voor de verschillende deelgebieden is een operationeel programma opgesteld. Hierin zijn voor de verschillende onderdelen van de streefbeelden (pilot)projecten, maatregelen en/of stimuleringsregelingen opgenomen, die er toe leiden dat de gestelde doelstellingen en uitgangspunten verwezenlijkt worden. Aan deze projecten zijn prioriteiten en globale kostenramingen gekoppeld.
Het operationeel programma is opgesteld als kaderuitwerking van het LOP en als een losse bijlage bij dit landschapsontwikkelingsplan gevoegd.

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

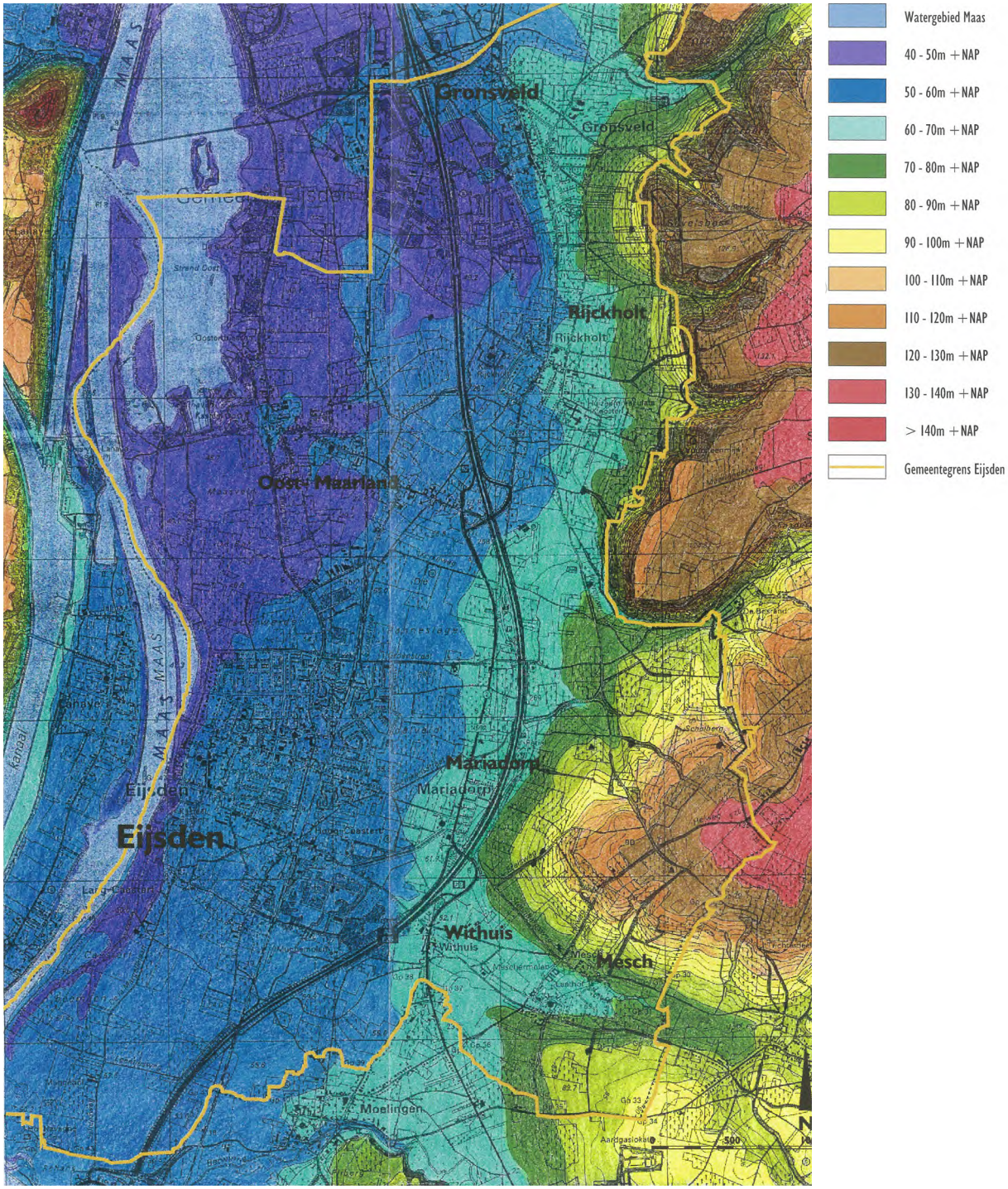
Watergebied Maas
40 - 50m +NAP
50 - 60m +NAP
60 - 70m +NAP
70 - 80m +NAP
80 - 90m +NAP
90 - 100m +NAP
100 - 110m +NAP
110 - 120m +NAP
120 - 130m +NAP
130 - 140m +NAP
> 140m +NAP
Gemeentegrens Eijsden
MAAS
Gronsveld
Rijckholt
Mariadorp
Eijsden
Withuis
Mesch
Moelingen

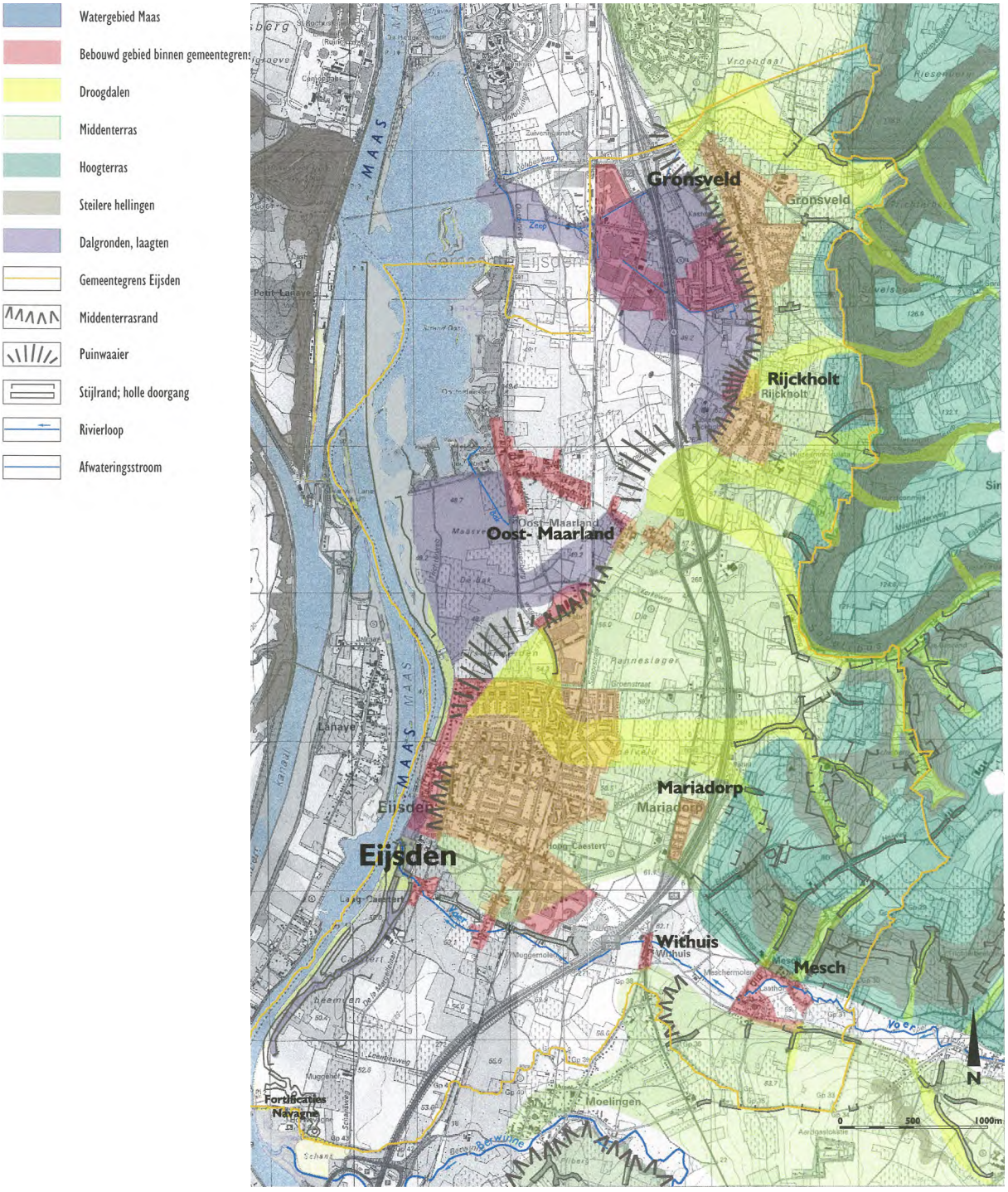

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

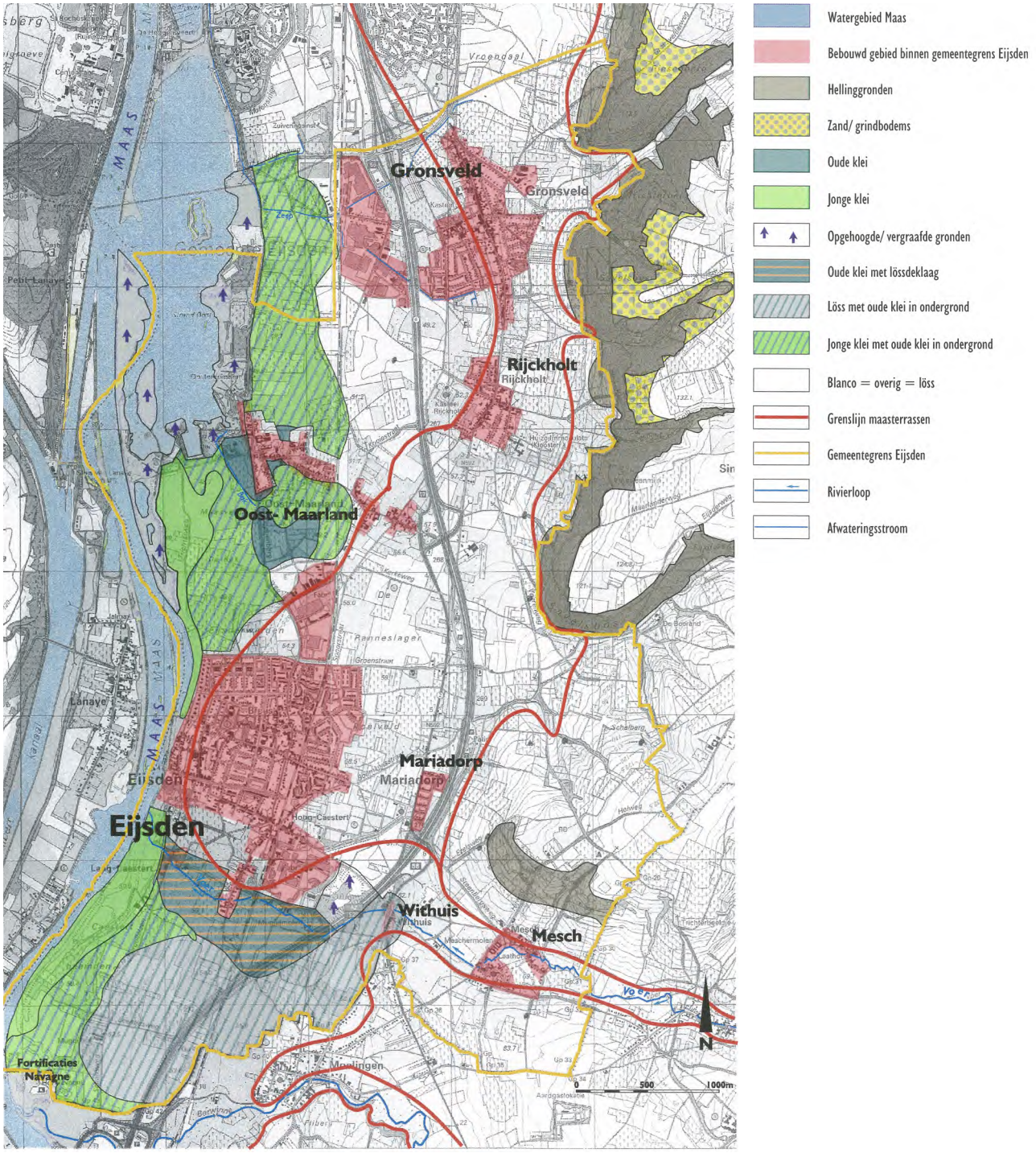
Watergebied Maas
Bebouwd gebied binnen gemeentegrens Eijsden
Hellinggronden
Zand/ grindbodems
Oude klei
Jonge klei
Opgehoogde/ vergraafde gronden
Oude klei met lössdeklaag
Löss met oude klei in ondergrond
Jonge klei met oude klei in ondergrond
Blanco = overig = löss
Grenslijn maasterrassen
Gemeentegrens Eijsden
Rivierloop
Afwateringsstroom
Gronsveld
Rijckholt
Oost- Maarland
Mariadorp
Eijsden
Wichuis
Mesch
Fortificaties Navagne
MAAS
N
0
500
1000m

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

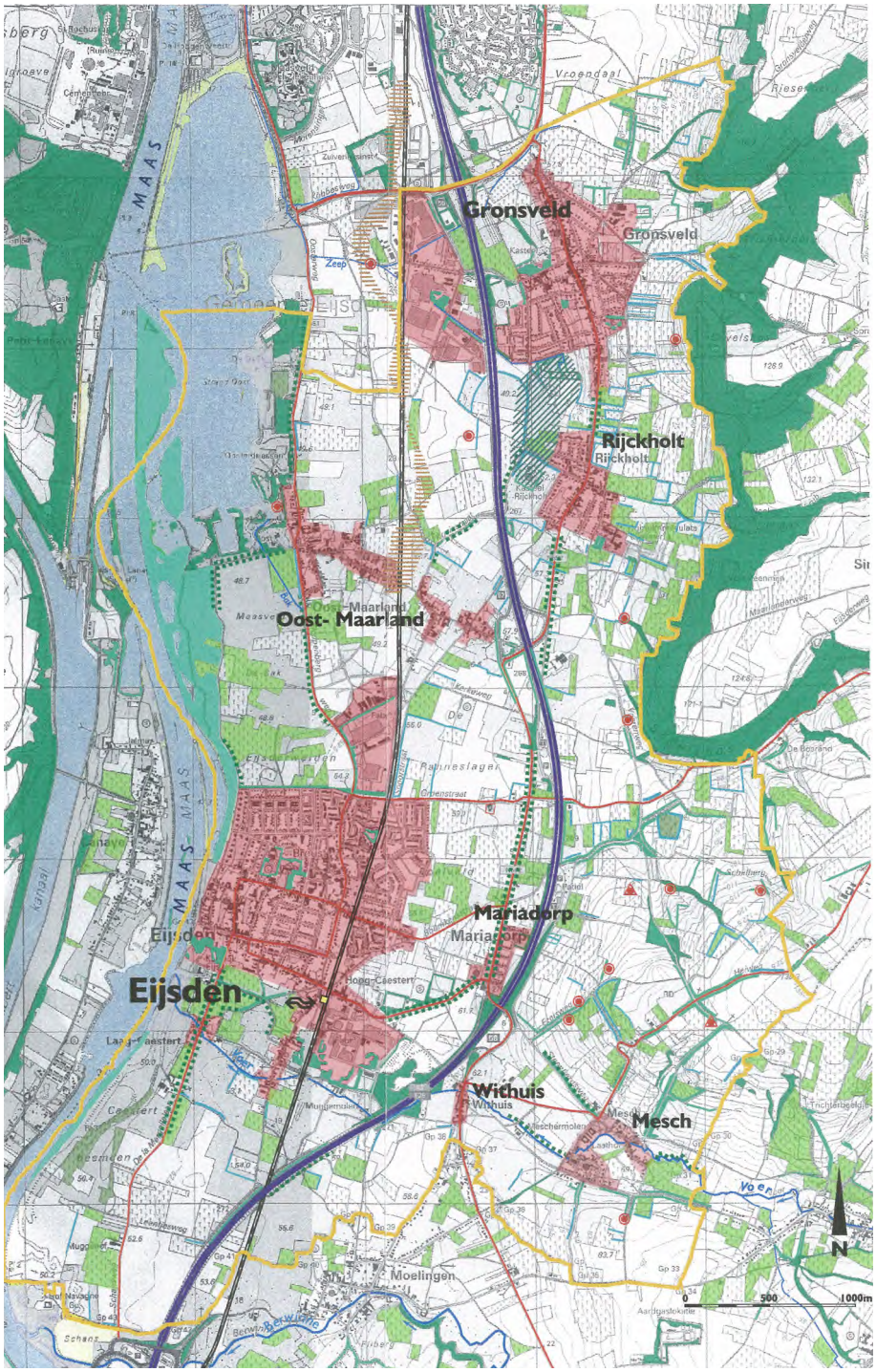

Watergebied Maas
Bebouwd gebied binnen gemeentegrens Eijsden
Bebossing, houtwallen, opgaande begroeiing
Hoogstamboomgaarden
(Dynamische) riviernatuur
Populieren bebossing
Heggen
Potentiële kwelzone
Gradiënt löss-klei
Gemeentegrens Eijsden
Laanbomen
Relevante routes
Autosnelweg
Spoorlijn met NS-station
Rivierloop
Afwateringsstroom
Dassenburcht, hamsterburcht

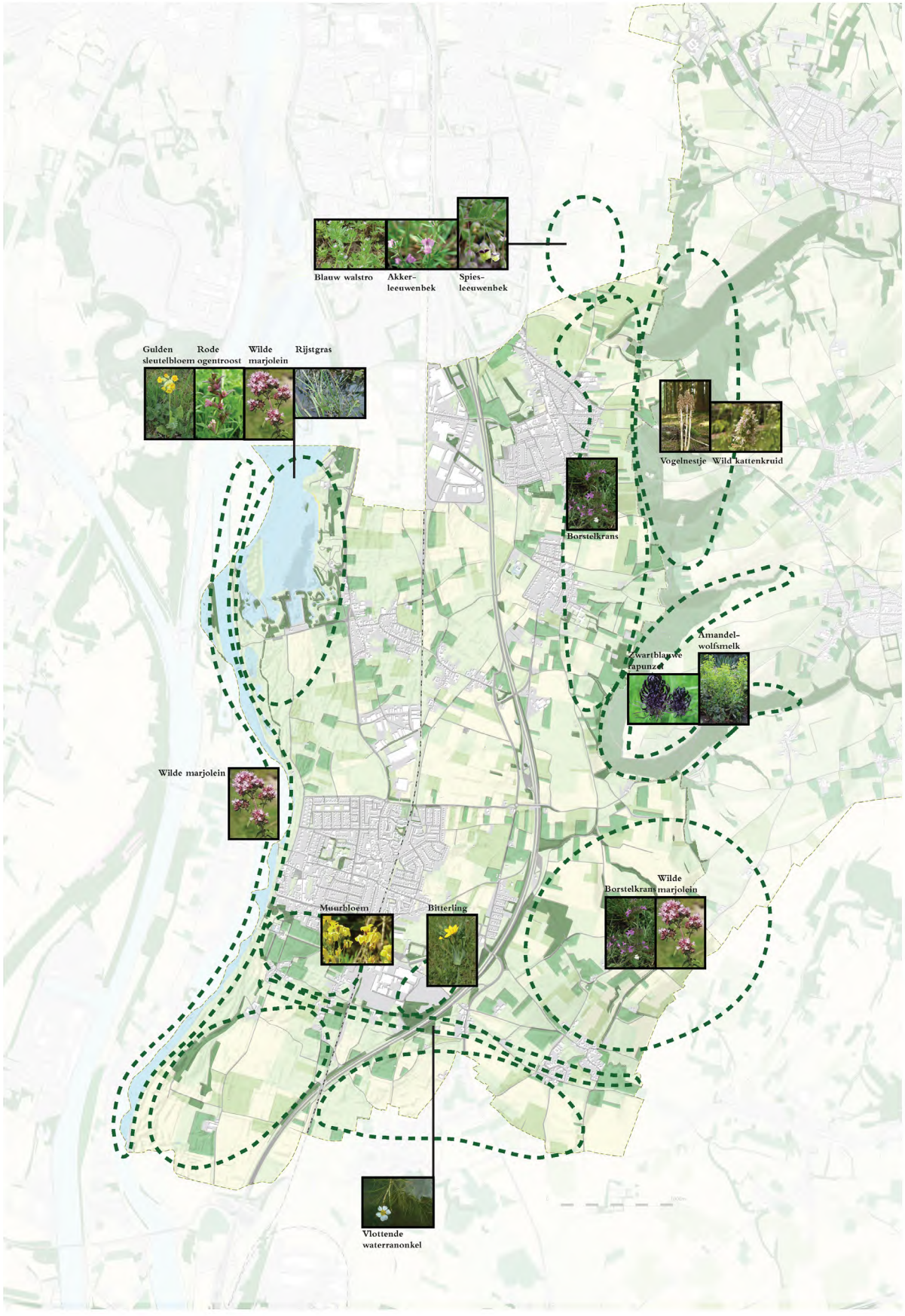

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Op nevenstaande pagina is een kaart afgebeeld van de in de voormalige gemeente Eijsden aan te treffen bijzondere flora, terwijl op de volgende pagina een kaart is afgebeeld met de aan te treffen fauna.

De op beide kaarten opgenomen soorten betreffen vrijwel uitsluitend Rode Lijstsoorten en/of wettelijk strenger beschermde soorten. Voor elk deelgebied is een aantal karakteristieke of aansprekende soorten geselecteerd. Er is daarbij niet gestreefd naar volledigheid, noch wat betreft het aantal soorten dat per deelgebied is opgenomen, noch wat betreft de verspreiding van een bepaalde soort over het plangebied. Wel kan als vuistregel worden aangenomen dat naarmate voor een deelgebied meer soorten zijn geselecteerd, het deelgebied hogere natuurwaarden heeft. De kaart illustreert daarmee de aanwezigheid van bijzondere flora en fauna op het grondgebied van de voormalige gemeente Eijsden, zonder daarbij aanspraak te maken op volledigheid.

Op beide kaarten zijn 15 deelgebieden geïdentificeerd. Twaalf deelgebieden zijn geheel of grotendeels gelegen binnen de grenzen van de voormalige gemeente Eijsden. De drie resterende deelgebieden, te weten Vroendaal en het in twee delen opgesplitste Savelsbos-complex, zijn grotendeels buiten de grenzen van de voormalige gemeente Eijsden gelegen. Planten en dieren hebben aan deze voormalige gemeentegrenzen echter niet zoveel boodschap en 'grensoverschrijdingen' door flora maar vooral fauna komen regelmatig voor, reden om deze deelgebieden toch op de kaart op te nemen.

In het onderstaande worden de op de kaart geïdentificeerde deelgebieden kort beschreven. Ze zijn daartoe gerangschikt in drie groepen. Ten eerste de natuurgebieden, waar uit de aard der zaak de meeste bijzondere planten en dieren voorkomen en waaraan de meeste aandacht wordt besteed. Ten tweede het cultuurlandlandschap, met name bestaand uit buitengebied met een meer of minder intensief agrarisch gebruik en waar met name de diverse kleine landschapselementen een rol spelen voor flora en fauna. En tenslotte stromend water, dat weliswaar nauw verweven is met het cultuurlandschap, maar door zijn geheel eigen karakter toch een afzonderlijke bespreking krijgt.

Natuurgebieden

Eijsder Beemden/Pietersplas

Het rivieroeverreservaat Eijsder Beemden bestaat uit een afwisseling van graslanden, plassen, struwelen, wilgenbossen. Aan de noordzijde van het gebied ligt een groot grindgat, de Pietersplas. Het gebied wordt extensief jaarrond begraasd door koniks en galloways. Deze brengen door hun graasgedrag een grote variatie aan in de vegetatie. Door de grote variatie in bodem- en vochtomstandigheden en door de invloed van de grazers vinden vele planten en dieren geschikte leefomstandigheden in het gebied. In het gebied zijn meer dan 370 plantensoorten gevonden, waaronder landelijk zeldzame soorten als Gulden sleutelbloem, Rijstgras, Rode ogentroost en Wilde marjolein. De Bloemrijke graslanden trekken vele vlindersoorten, waaronder het Klaverblauwtje en het Bruin blauwtje. Ook het Boswitje is er waargenomen. De wilgenbossen vormen een broedgebied voor de Groene specht, terwijl de Koekoek zijn ei kwijt kan in de nesten van Bosrietzangers of Grasmussen die broeden in de struwelen en oeverruigtes in het gebied. De Pietersplas vormt in de wintermaanden het domein van grote aantallen watervogels, waaronder Tafeleend en Nonnetje. Zoogdieren tenslotte zijn in het

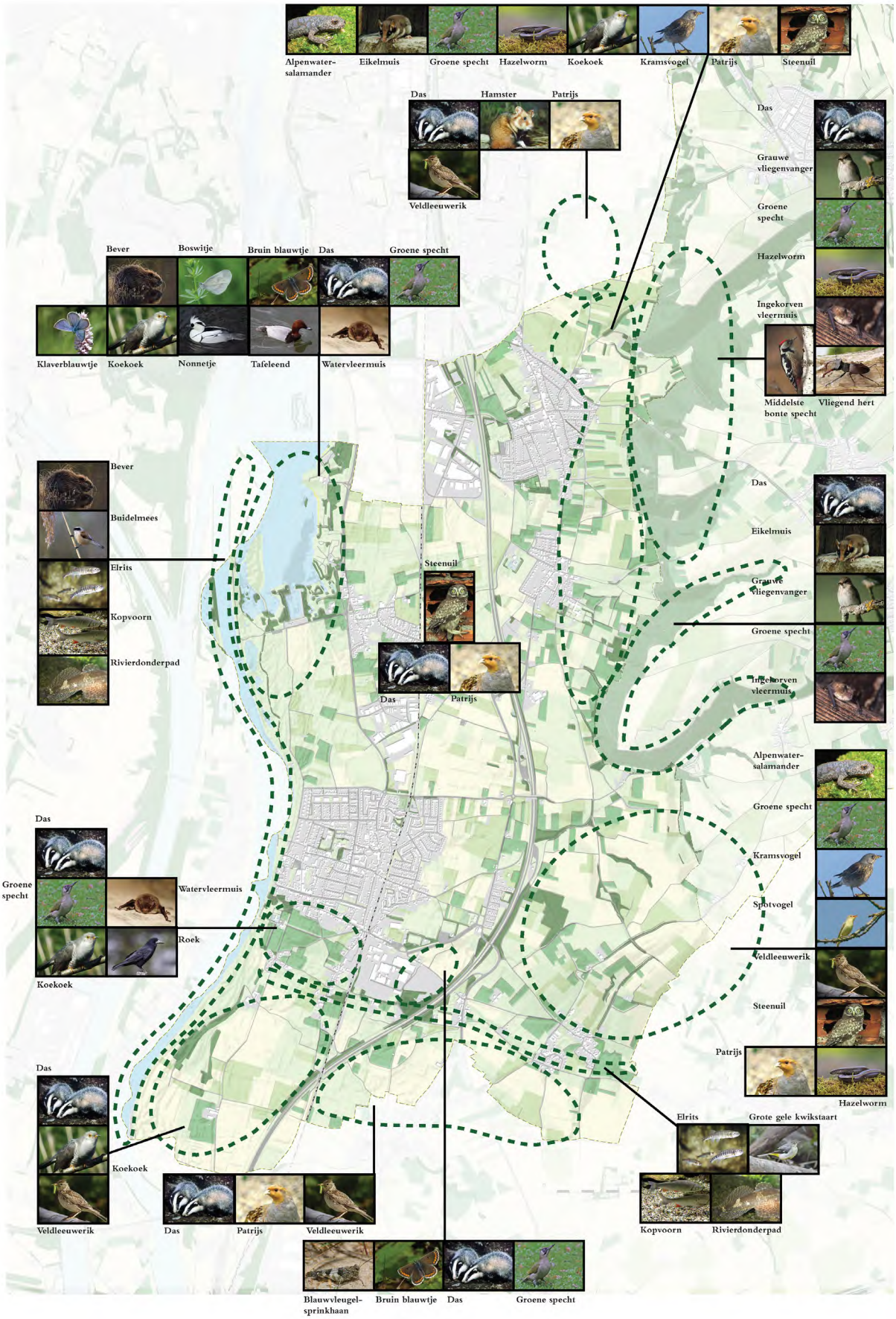

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

gebied met 26 soorten vertegenwoordigd. De Das gebruikt het natuurontwikkelingsgebied als foerageergebied, evenals diverse soorten vleermuizen waaronder de Watervleermuis. Een relatieve nieuwkomer is de Bever, wiens aanwezigheid men veelal het eerst bemerkt door de aanwezigheid van aan- en omgeknaagde bomen en struiken langs de waterkant.

Het Tiende Vrij

Het Tiende Vrij is een oude stortlocatie die nu wordt omgevormd tot een natuurrijk park. Hiertoe is het gebied afgedekt met een laag lemige grond, waarna beplanting van jong bos en singels is aangebracht. Daartussen bevinden zich bloemrijke ruigtes en graslanden, met plaatselijk nog steeds pionierbegroeiingen. In enkele oude bosschages broedt de Groene specht, terwijl de Das hier een grote burcht heeft. De bloemrijke ruigtes en graslanden vormen een paradijs voor vele insecten, waaronder het Bruin blauwtje. Een andere bijzondere insectensoort is de Blauwvleugelsprinkhaan, die zich bij voorkeur ophoudt op weinig begroeide, kale bodems waar de temperaturen in de zomermaanden hoog op kunnen lopen. In een dergelijke pionierbegroeiing werd recent een groeiplaats van de in Limburg uiterst zeldzame Zomerbitterling ontdekt.

Savelsbos-complex

Het Savelsbos is een circa zes kilometer lang complex van hellingbossen gelegen tegen de oostgrens van het plangebied. Het betreft een merendeels smalle strook van hellingbossen, met van noord naar zuid respectievelijk de Riesenberg, de Trichterberg, het Savelsbos s.s., de Schoone grub en het Eijsderbosch. Het gebied heeft een complexe geologie en is bovendien al erg oud. De ondergroei is daarom bijzonder gevarieerd, en er komen opvallend veel soorten bosplanten voor, waaronder zeldzaamheden als Zwartblauwe rapunzel, Vogelnestje en Amandelwolfsmelk. Laatstgenoemde soort is in ons land alleen in het Savelsbos inheems. De bosfauna is eveneens rijk; bekend is vooral de grote populatie Dassen. Enkele in het bos aanwezige verlaten mergelgrotten zijn van belang voor diverse vleermuissoorten, waaronder de Ingekorven vleermuis. Daarnaast is het Savelsbos, in samenhang met enkele aangrenzen gelegen hoogstamboomgaarden, één van de twee laatste gebieden in ons land waar de Eikelmuis voorkomt. De grote omvang van oud bos biedt een uitstekende bestaansbasis voor vele vogelsoorten van oude bossen, waaronder Grauwe vliegenvanger, Groene specht en de zeldzame Middelste bonte specht. Een markante insectensoort tenslotte is het Vliegend hert, die zijn eitjes bij voorkeur legt in de directe nabijheid van oude eikenstobben.

Cultuurlandschap

Het cultuurlandlandschap bestaat met name uit buitengebied dat een meer of minder intensief agrarisch gebruik kent als weiland, akkerland of boomgaard. Hier zijn het met name de diverse kleine landschapselementen zoals hoogstamboomgaarden, meidoornhagen, poelen, holle wegen en grubben die een rol spelen voor flora en fauna. Een kenmerkende vogel van het kleinschalig cultuurlandschap is de Patrijs. In de hoogstamboomgaarden broeden holenbroeders als Steenuil en Groene specht, terwijl de Dassen die hun burchten hebben in het Savelsbos of in de taluds van holle wegen hier een belangrijk voedselgebied hebben. De laatste decennia zijn echter veel van de heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden verloren gegaan.

Het kleinschalig cultuurlandschap is nog het best behouden gebleven in het flauw hellend gebied tussen het Savelsbos en de kernen van Gronsveld en Rijckholt. Dit gebied is rijk aan monumentale hoogstamboomgaarden. Naast de reeds genoemde Steenuil en Groene specht broedt hier ook de Kramsvogel. Heel bijzonder is de aanwezigheid van de Eikelmuis die hier en in het aangrenzend gelegen Savelsbos voorkomt. Langs holle wegen en in grubben groeien plaatselijk kalkminnende plantensoorten zoals Wilde marjolein en Borstelkrans, terwijl nabij de voet van de Riesenberg het in ons land uiterst zeldzame Wild kattenkruid voorkomt. Op dergelijke plaatsen kan ook worden uitgekeken naar de heimelijk levende Hazelworm, terwijl in een enkele poel ook de Alpenwatersalamander voorkomt.

Van oudsher komen dergelijke landschapselementen reeds meer voor in het door de verschillende maasterrassen reliëfrijkere oostelijke deel van het gebied dan in het vlakkere Maasdal of op het hoger gelegen eveneens vlakke plateau. De reeds genoemde nivellering van het agrarisch landschap in de afgelopen decennia heeft dit patroon verder versterkt. Een kenmerkende soort van open landbouwgebieden zoals die voorkomen op het Caestertveld of bij Withuis/Mesch is de Veldleeuwerik. Een bijzonder akkergebied vormt het deelgebied Vroendaal, met name van belang door de aanwezigheid van een kleine populatie van de Hamster. Ook Patrijs en Veldleeuwerik komen hier voor, terwijl in extensief gebruikte akkerranden bijzondere akkeronkruiden groeien zoals Blauw walstro, Akkerleeuwenbek en Spiesleeuwenbek.

Eveneens tot het cultuurlandschap hoort het bebouwd gebied. Bijzondere flora en fauna zijn hier met name aanwezig bij de oudere gebouwen en oudere dorpskernen, vaak nauw verweven met het omringend veelal kleinschalig cultuurlandschap. Als voorbeeld wordt hier Kasteel Eijsden genomen, een 17e eeuws kasteel omringd door een slotgracht en een kasteeltuin. De oude muren vormen een groeiplaats voor diverse muurplanten. Of de bijzondere Muurbloem hier nog steeds voorkomt is onzeker, maar deze groeit in elk geval nog op een oud muurtje in de nabijgelegen kom van Eijsden. De omringende graslanden en boomgaarden horen eveneens tot het landgoed. Deze zijn doorsneden door statige lanen of bomenrijen en vormen een foerageergebied voor onder andere de Das en diverse vleermuizen, waaronder de Watervleermuis. Van de hier voorkomende vogelsoorten kunnen Groene specht en Koekoek worden genoemd, terwijl in één van de lanen een broedkolonie van de Roek aanwezig is.

Stromend water

Maas

De rivier de Maas vormt de westelijke begrenzing van het plangebied. De rivier functioneert als transporteur van zaden en als migratieroute voor trekvogels en vissen. De rivier is faunistisch van belang als leefgebied voor minder algemene vissoorten zoals Elrits, Kopvoorn en Rivierdonderpad.Ten zuiden van Eijsden is de oeverbestorting verwijderd, zodat zich hier een natuurlijke oever ontwikkelt met een afwisseling van grindbanken, wilgenstruweel en oeverruigten. De rivieroever vormt hier een broedgebied voor een groot aantal struweel- en ruigtevogels, waaronder de fraaie Buidelmees. Ook de Bever komt hier voor. De rivierbegeleidende graslanden en ruigten kunnen erg bloemrijk zijn. Een kenmerkende plantensoort is hier de Wilde marjolein.

Voer

Het riviertje de Voer doorkruist het zuidelijke deel van het gebied van oost naar west. In het oostelijk deel van het gebied heeft dit snelstromend riviertje haar natuurlijk karakter behouden en meandert hier door een afwisselend cultuurlandschap. Tussen Withuis en Caestert is de Voer genormaliseerd en stroomt hier door een betonnen bak. Kenmerkend is de talrijke aanwezigheid van de Vlottende waterranonkel, een soort waarvan het voorkomen in ons land beperkt is tot enkele snelstromende beken en riviertjes. Aan de oevers kan men de Grote gele kwikstaart aantreffen, een soort die langs de Voer bij voorkeur lijkt te broeden in of bij oude watermolens. Tot slot is de Voer van belang als leefgebied voor diverse minder algemene vissoorten zoals Elrits, Kopvoorn en Rivierdonderpad, al lijkt hun aanwezigheid beperkt tot het meest benedenstroomse deel van het riviertje.

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

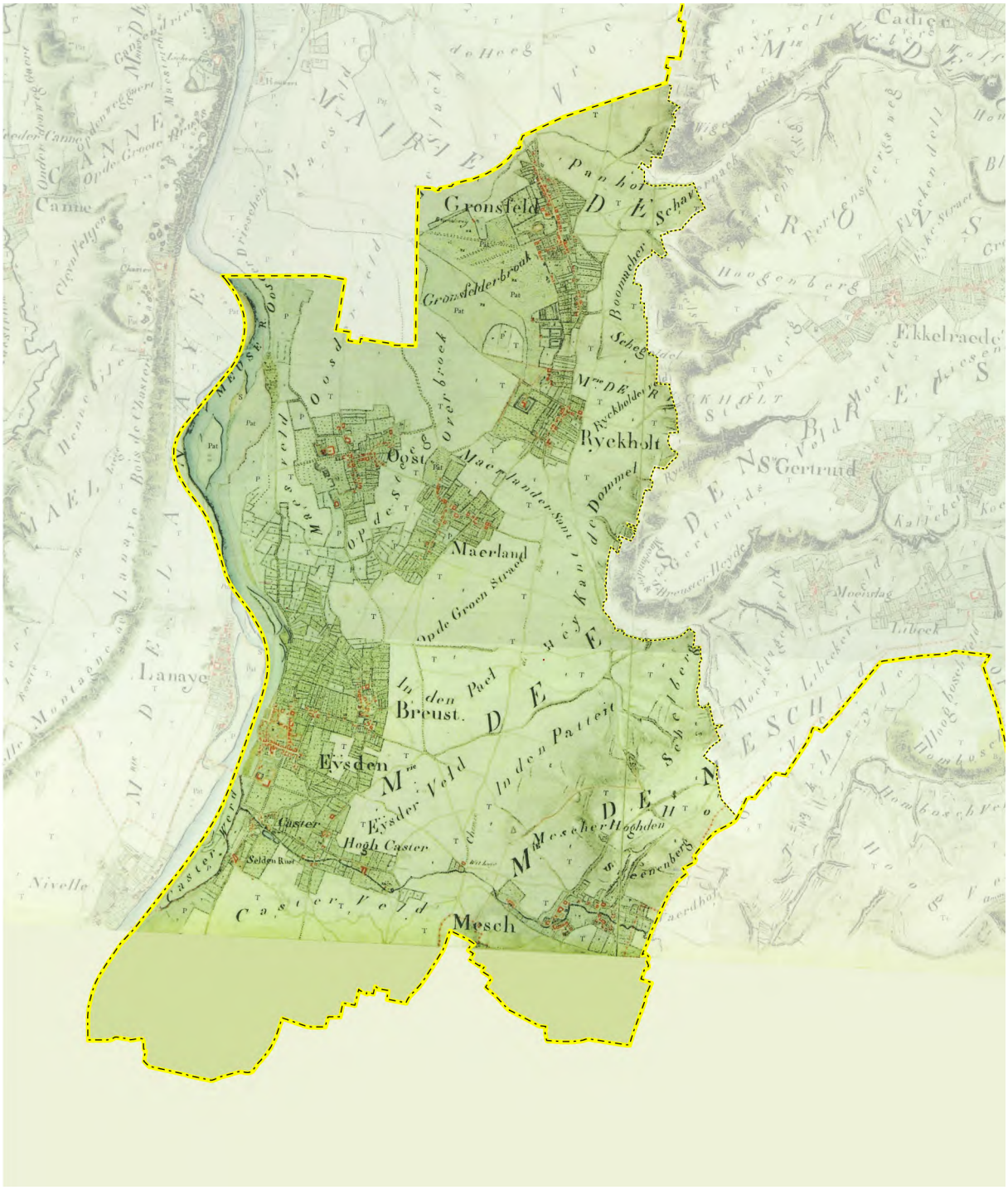
Gronsfeld
Ryckholt
Ogst
Maerland
Breust.
Eysden
Mesch
Hogh Caster
Selden Rust
Caster Veld
Eysder Veld
Lanaye
Nivelle
Came
Eikelraede
Lubeck

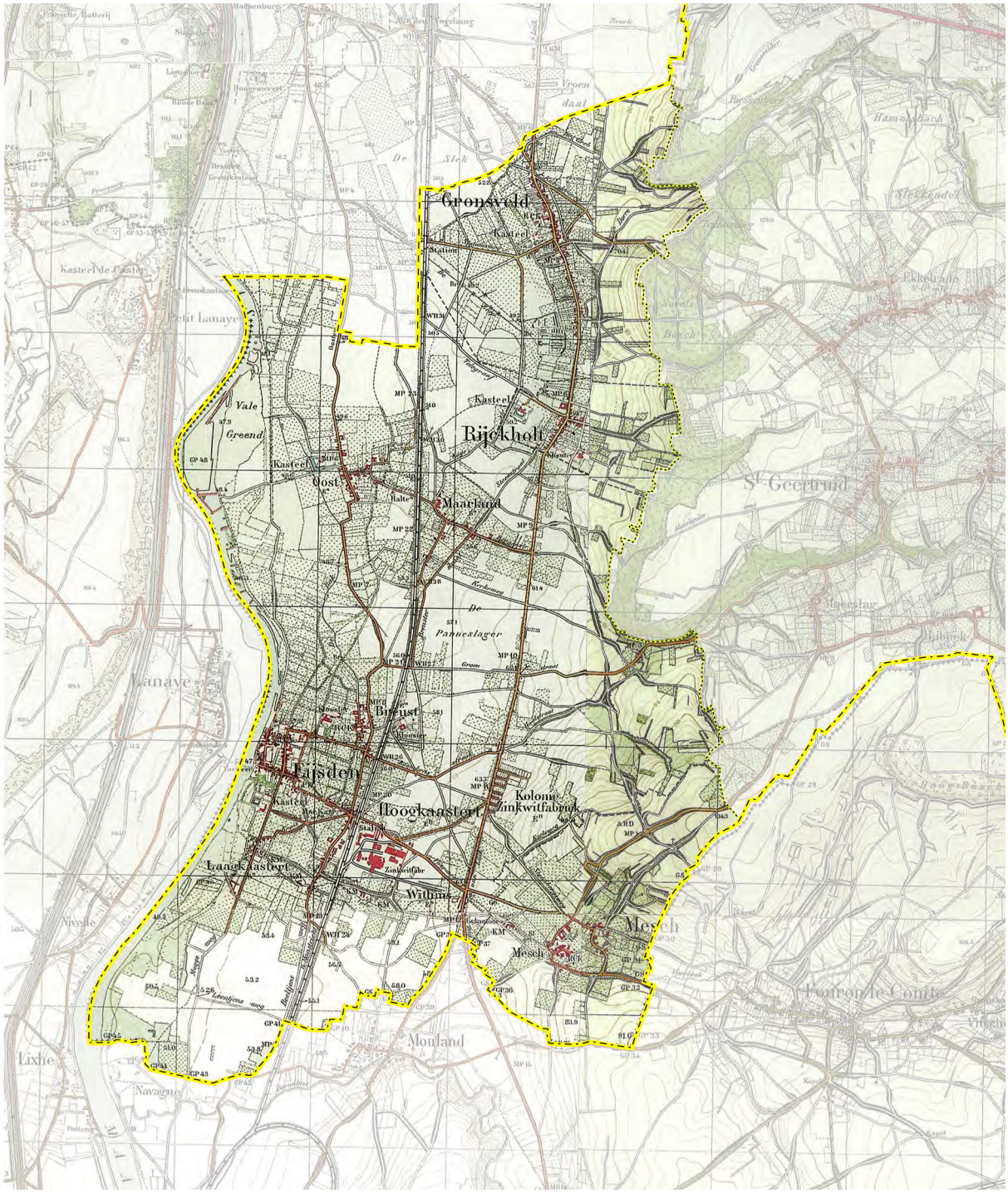
Gronsveld
Rijckholt
Vale
Greend
Kasteel
Oost
Maarland
De Panneslager
Biest
Eijsden
Hoogcastert
Kolonie Zinkwitfabriek
Laagcastert
Zinkwitfabr
Withuis
Mesch
Mouland
Lixhe
Navagne
Kasteel de Caster
Petit Lanaye
Lanaye
St Geertrud
Ekkelrade
Hoogbosch
Vroenhoven
Hilbrek
Meeslaw
Bosch
Sleck
Froen daal
Hamelsbarth
Sleckendel
Station
Kasteel
Kasteel
Kasteel

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

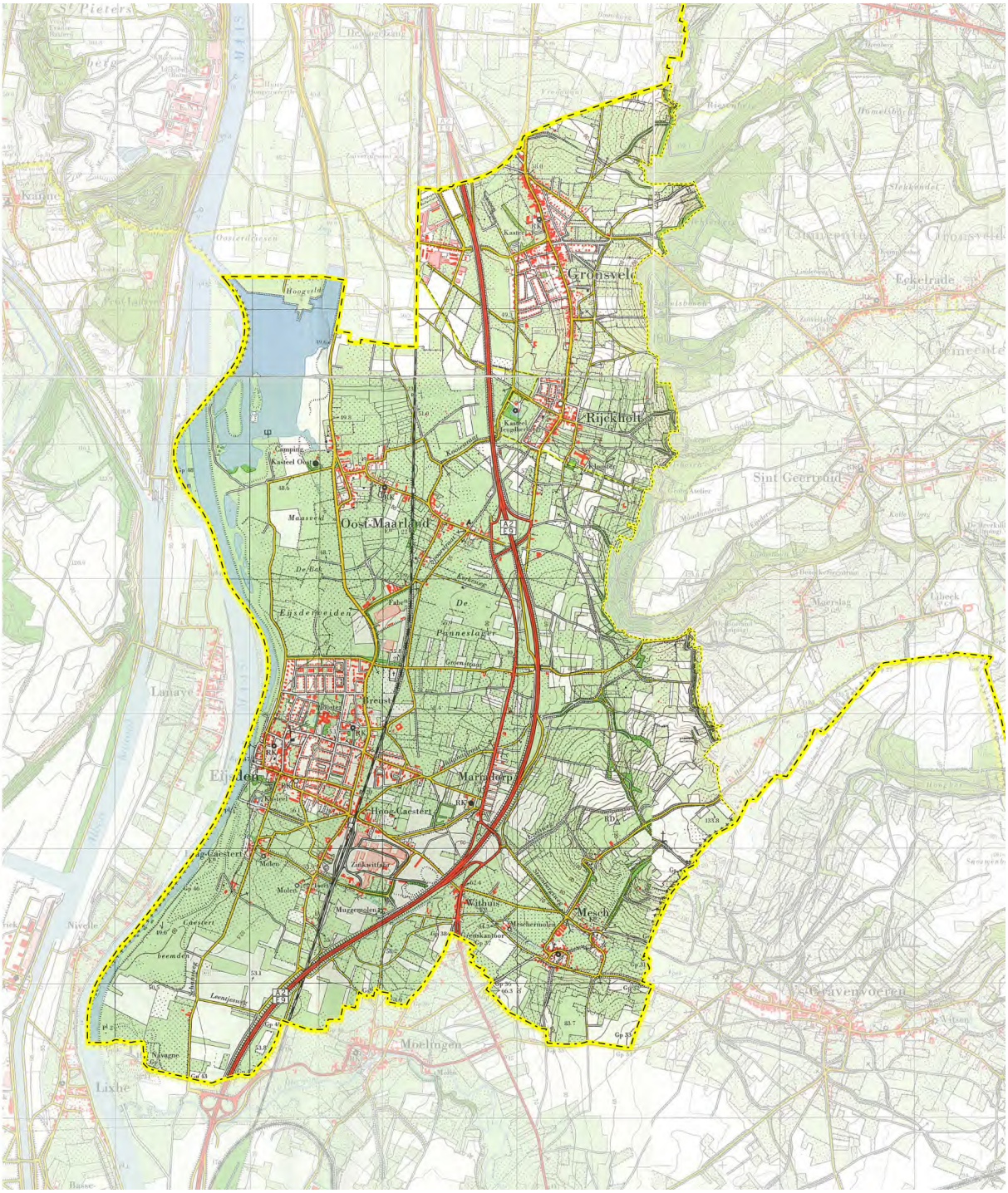
Gronsveld
Rijckholt
Sint Geertruid
Oost-Maarland
Eijsdenerveiden
Eijsden
Margraten
Hoog-Caestert
Laag-Caestert
Zuikwittaar
Withuis
Mesch
Moelingen
Lixhe
Eckelrade
Lanaye

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

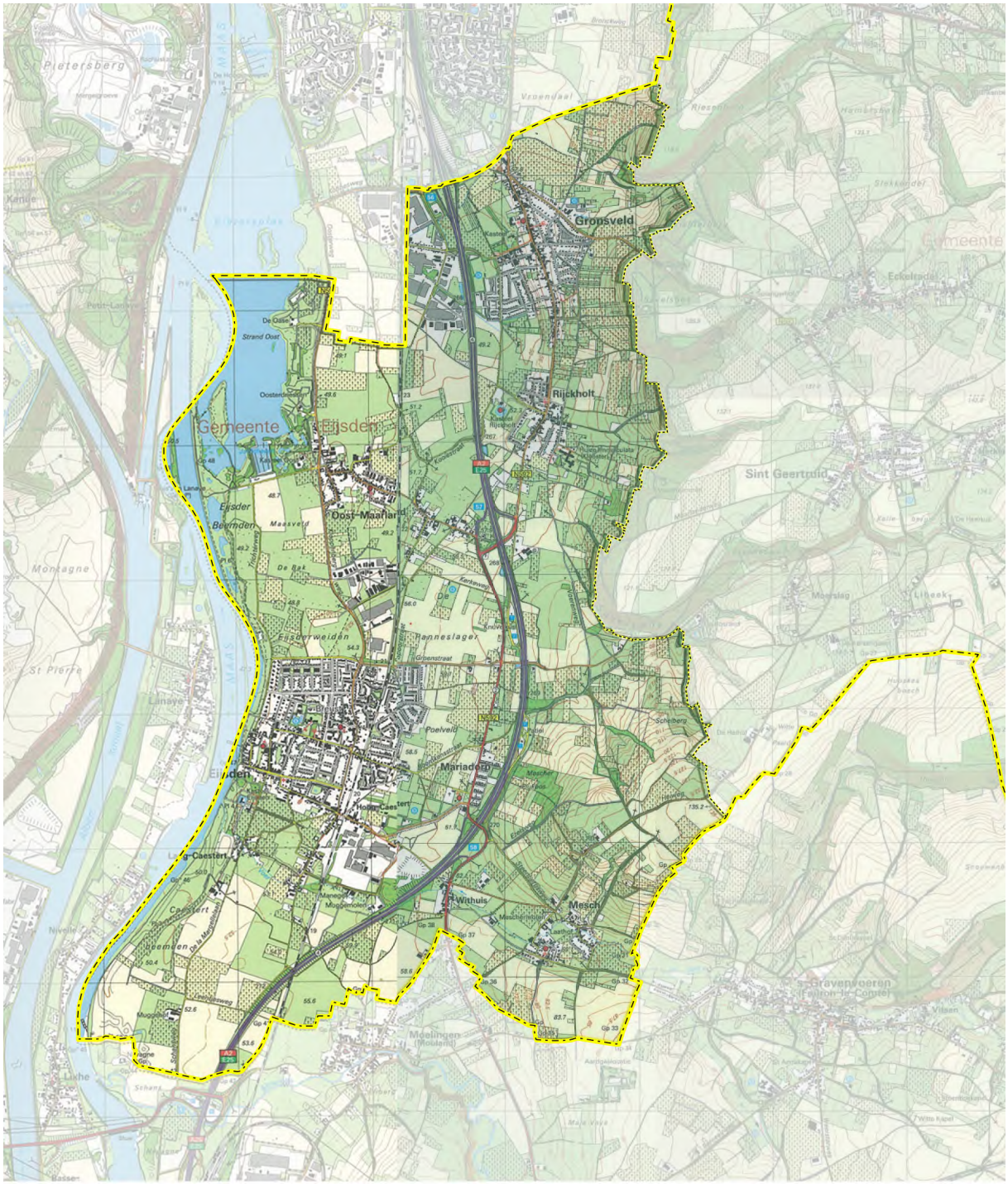
Gronsveld
Rijckholt
Gemeente Eijsden
Oost-Maarland
Sint Geertruid
Mariadorp
Withuis
Mesch

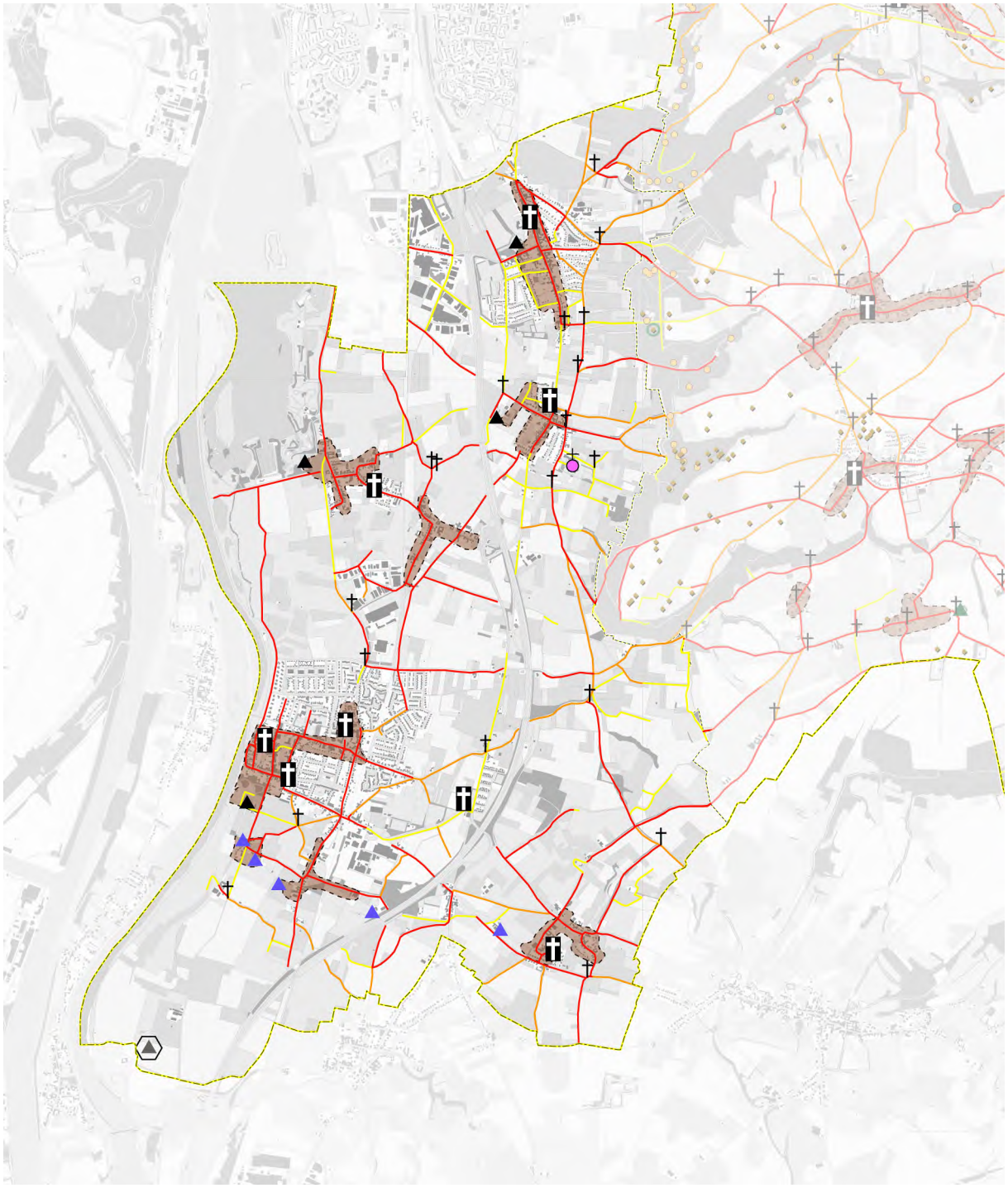

historische gebouwen / elementen
- kerk
- klooster
- kasteel
- landhuis
- windmolen
- watermolen
- vestingwerk
- wegkruis
- koele/poel

wegen
- weg van oorsprong middeleeuws of ouder
- weg van voor 1810
- weg uit periode 1810 - 1955
- voormalig tracé tramspoorbaan

kernen
- monumentale bebouwing

mijnbouw
- mergelgroeve ondergronds
- mergelgroeve dagbouw

archeologie
- archeologische vindplaats
- grafheuvel

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

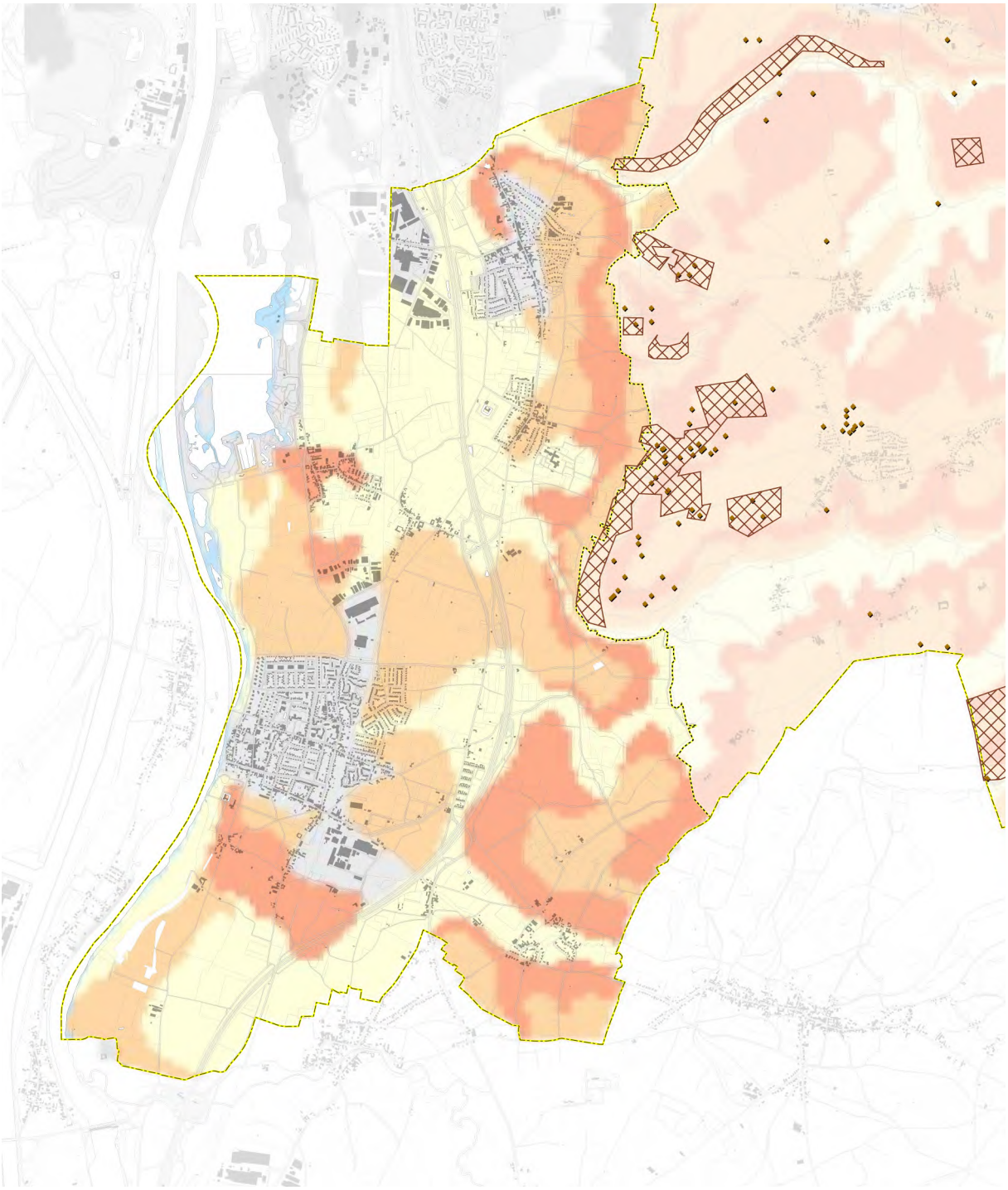

Archeologische verwachtingswaarde

- hoog
- gemiddeld
- laag

- archeologische monumenten
- archeologische vindplaats

- bebouwd gebied

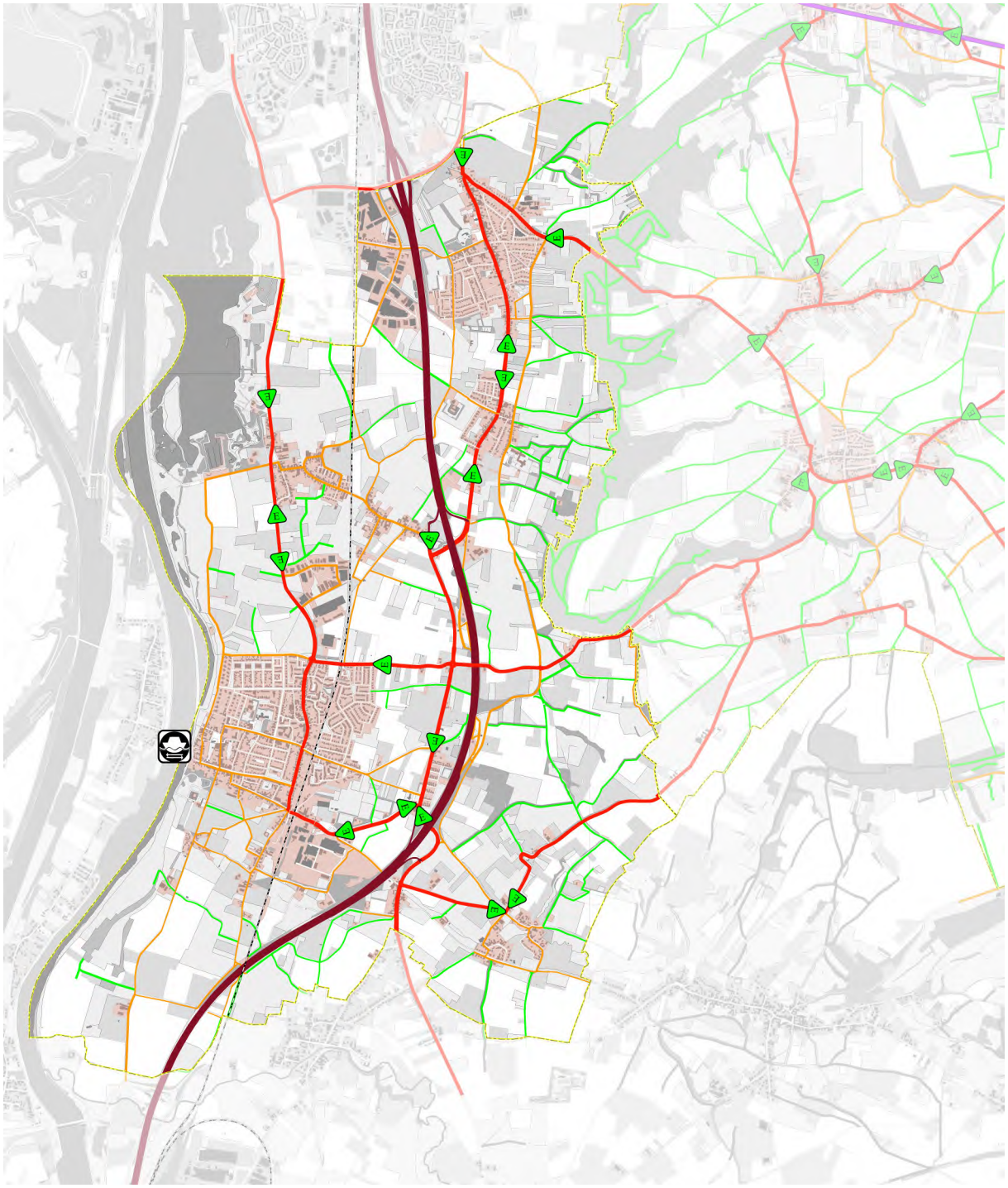

autosnelweg
provinciale gebiedsontsluitingswegen
kernontsluitingswegen
erftoegangswegen
veldwegen
spoorlijn
entree
voetveer

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

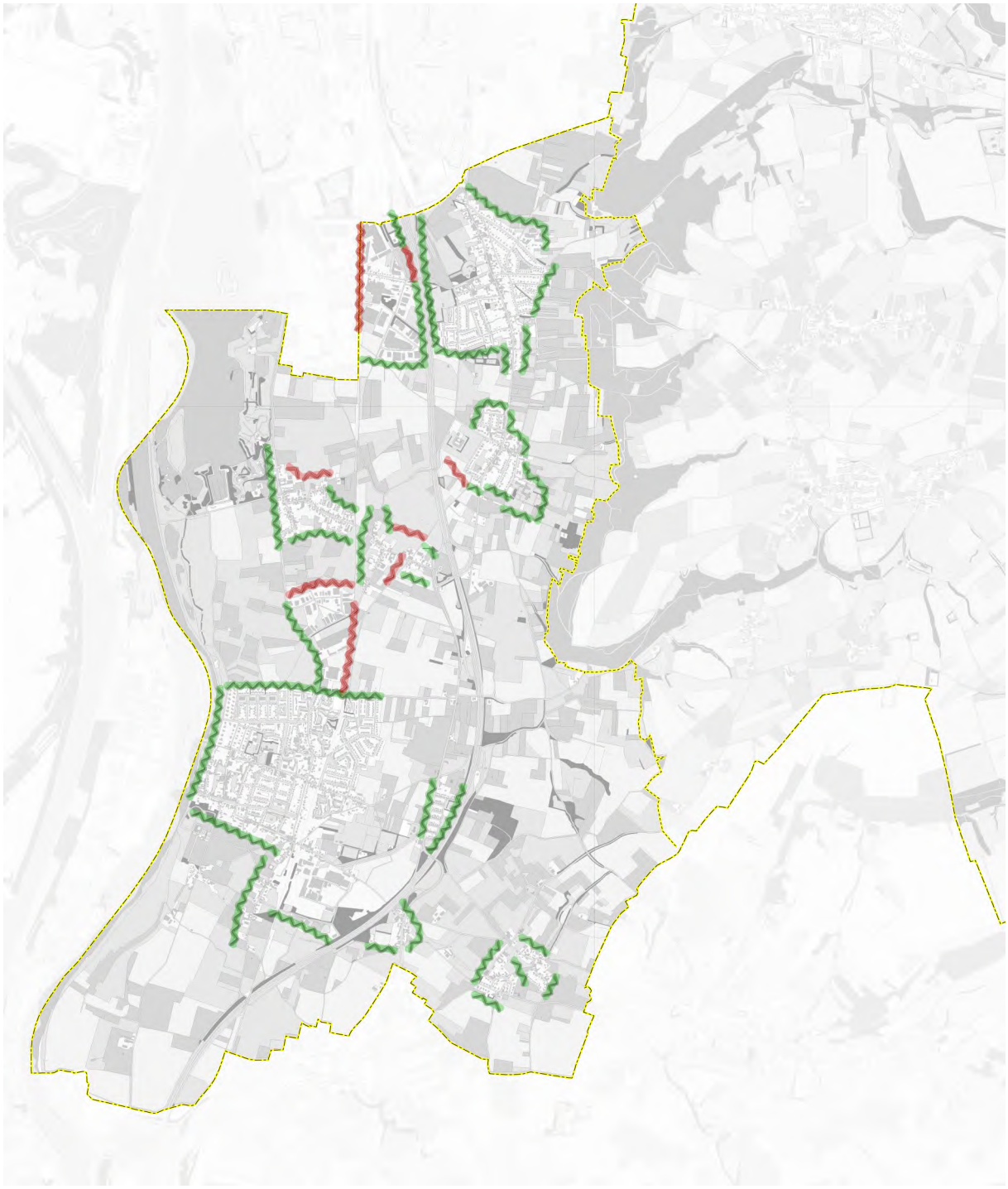

visueel storende bebouwingsranden
landschappelijk ingepaste bebouwingsranden

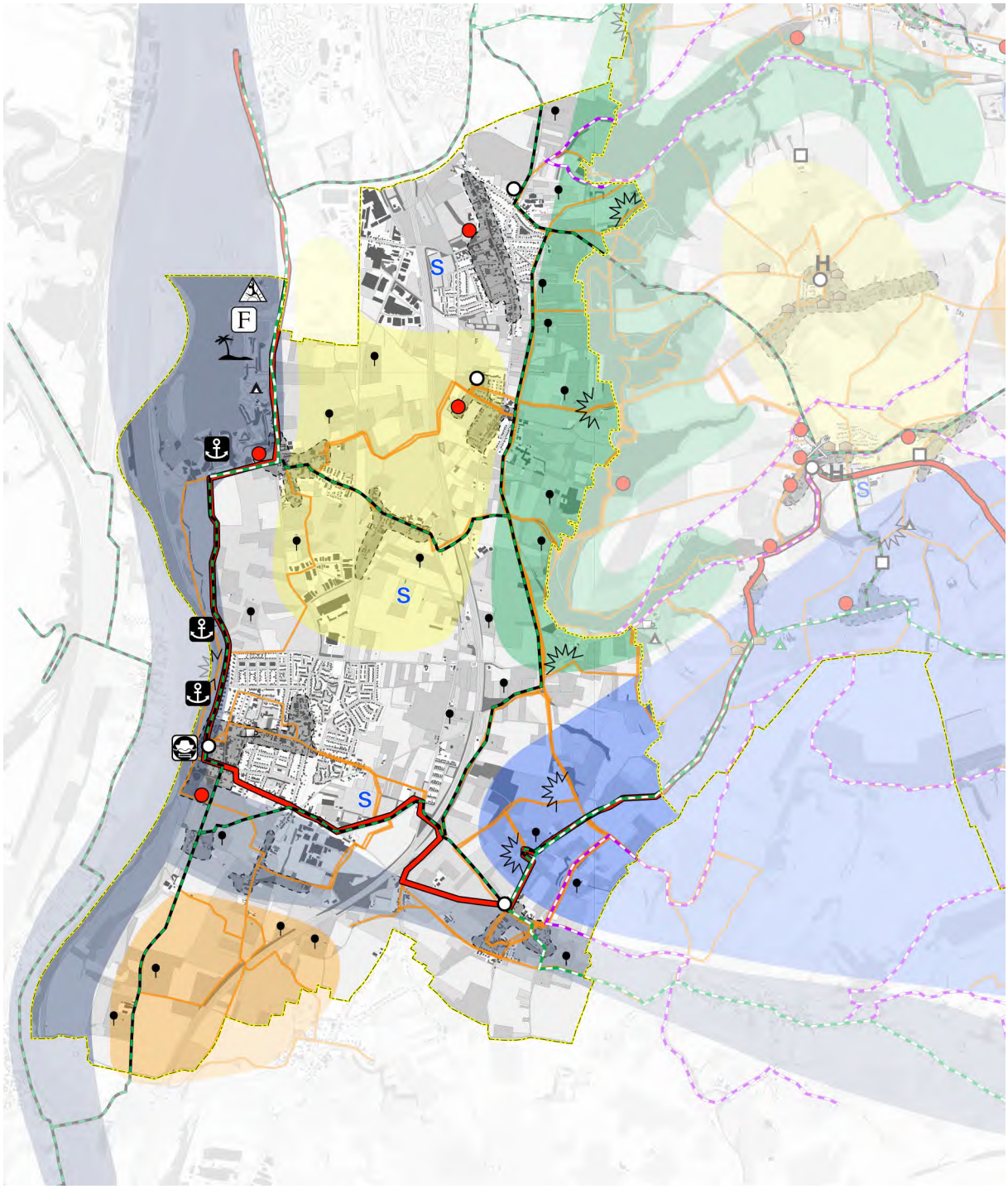

recreatieve voorzieningen
routestructuren, start en rustpunten
- wandelroutes
- startpunt wandelroutes
- fietsroutes
- fietsroutes (fietsknooppuntroute)
- mountainbikeroutes
- autoroute (mergellandroute)

recreatieve voorzieningen
- S sportvelden
- manege
- golf
- strand
- naaktstrand
- jachthaven
- voetveer
- F funvalley

recreatieve voorzieningen
overnachting, horeca
- groepsaccomodatie/vakantieappartementen
- H hotel
- camping
- 'kamperen bij de boer'
- restaurant
- café

bezienswaardigheden
bijzondere landschaps- en natuurgebieden
- hellingbossen, holle wegen en uitzichtpunten
- kleinschalige agrarische gebieden
- grootschalige agrarische gebieden
- grubben
- Maasdal
- Voerdal

bezienswaardigheden
cultuurhistorische elementen, uitzichtpunten, musea etc.
- uitzichtpunt
- bezienswaardigheid
- historische bebouwing
- boomgaarden

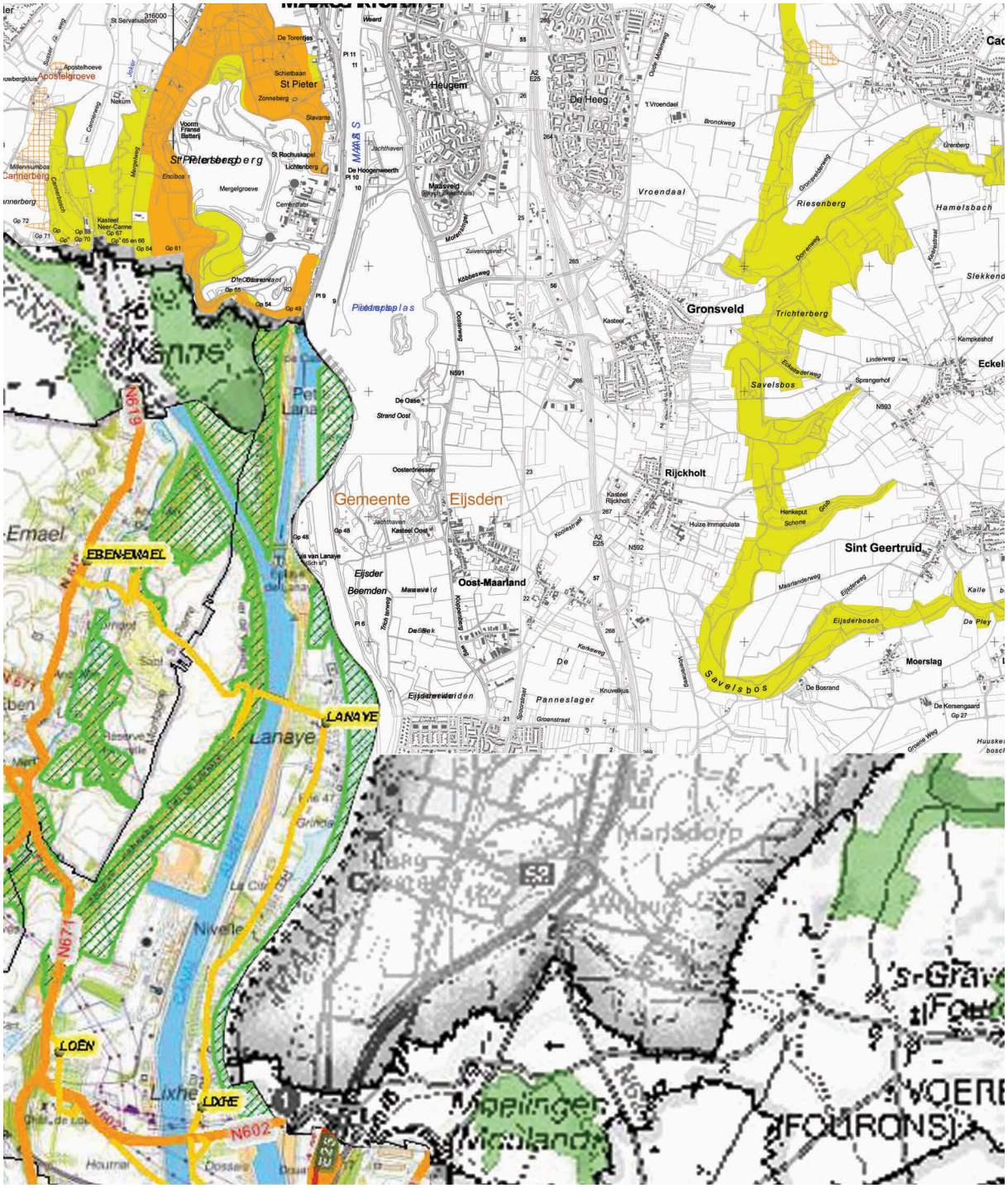

Legenda

- Natura2000
- Natura2000 en Beschermd Natuurmonument
- Natura2000 Vlaanderen
- Natura2000 Wallonië

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

GEBIEDSGERICHTE
NATIONALE BELANGEN EN OPGAVEN

Brabant en Limburg

- Stedelijke regio met topsectoren
- (Internationale) bereikbaarheid brainport Zuidoost Nederland en greenport Venlo
- Faciliteren van de ontwikkeling van de Logistieke Delta
- Tracé hoogspanningsnetwerk
- Tracé buisleiding
- (Herijkte) EHS incl. Natura 2000 gebieden

Aanpak wateropgave:

- Waarborgen waterveiligheid en -kwaliteit en
- Waarborgen zoetwatervoorziening
- Kansrijk gebied windenergie*
- Kaart onderlegger: nationale ruimtelijke hoofdstructuur

* Weergegeven gebieden zijn feitelijk kansrijk voor grootschalige windenergie, opgenomen als illustratie

LI-23 Rijckholt

Doelsoorten: Kamsalamander, Eikelmuis, Levendbarende hagedis, Hazelworm, Boswitje.

Locatie: westelijk van Rijckholt

Infrastructuur: A2 en spoorlijn
Voorzieningen bij spoorlijn zijn gereed.

LI-24 Eijsden

Doelsoorten: Hazelworm, Das, Waterspitsmuis, Kopvoorn.

Locatie: ter hoogte van Voer

Infrastructuur: A2 en spoorlijn

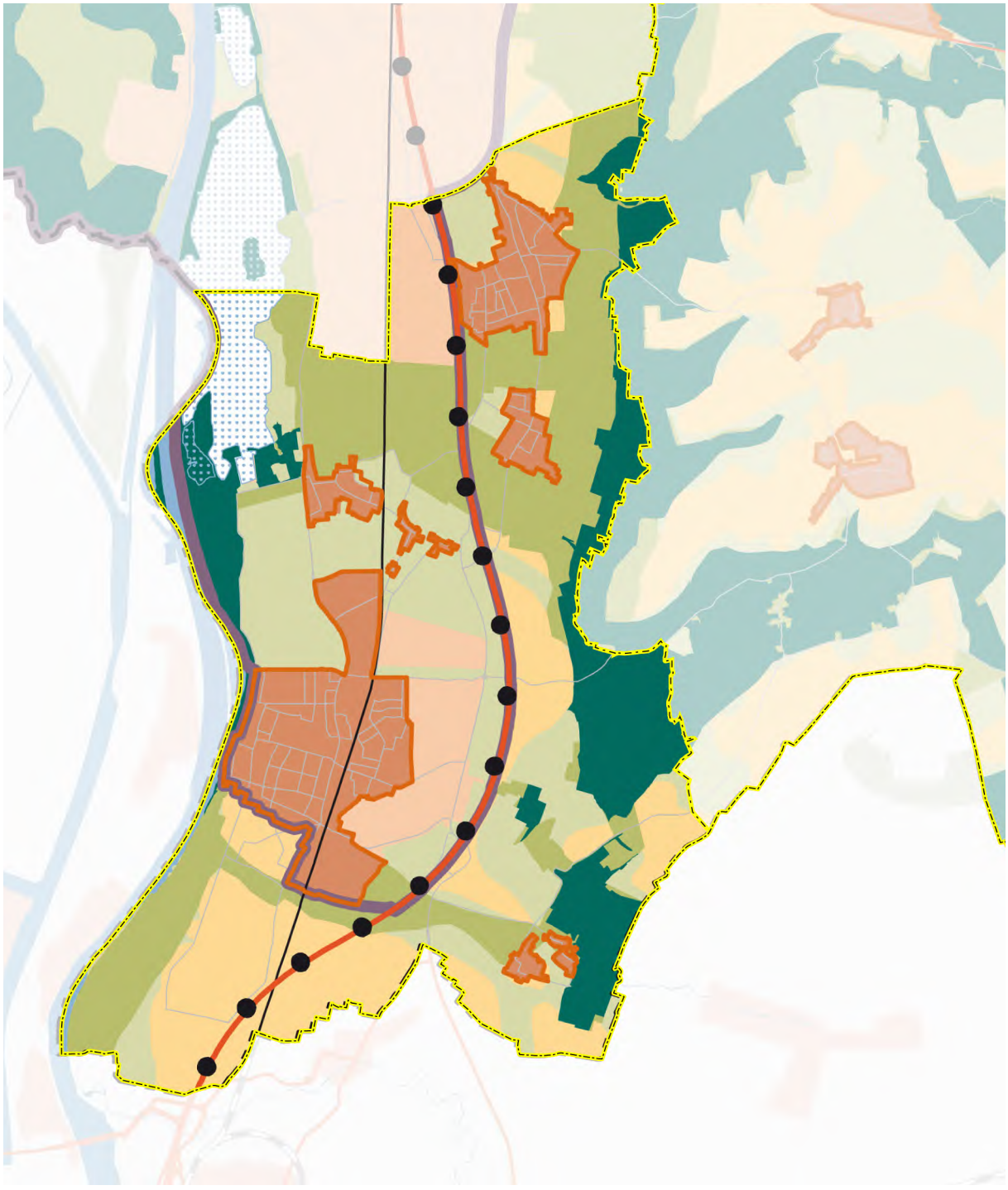
P1 Ecologische hoofdstructuur
P2 Provinciale Ontwikkelingszone Groen
P3 Ruimte voor veerkrachtige watersystemen
P4 Vitaal landelijk gebied
P5a Ontwikkelingsruimte voor landbouw en toerisme
P5b Dynamisch landbouwgebied
P6a Plattelandskern Noord- en Midden-Limburg
P6b Plattelandskern Zuid-Limburg
P7 Corridor
P8 Stedelijke ontwikkelingszone
P9 Stedelijke bebouwing
P10 Werklandschap
Contour plattelandskern
Grens stedelijke dynamiek
Internationaal verbindend wegennet
Regionaal verbindend wegennet
Regionaal verbindend wegennet geplanc
Spoorweg
Water
Provinciegrens

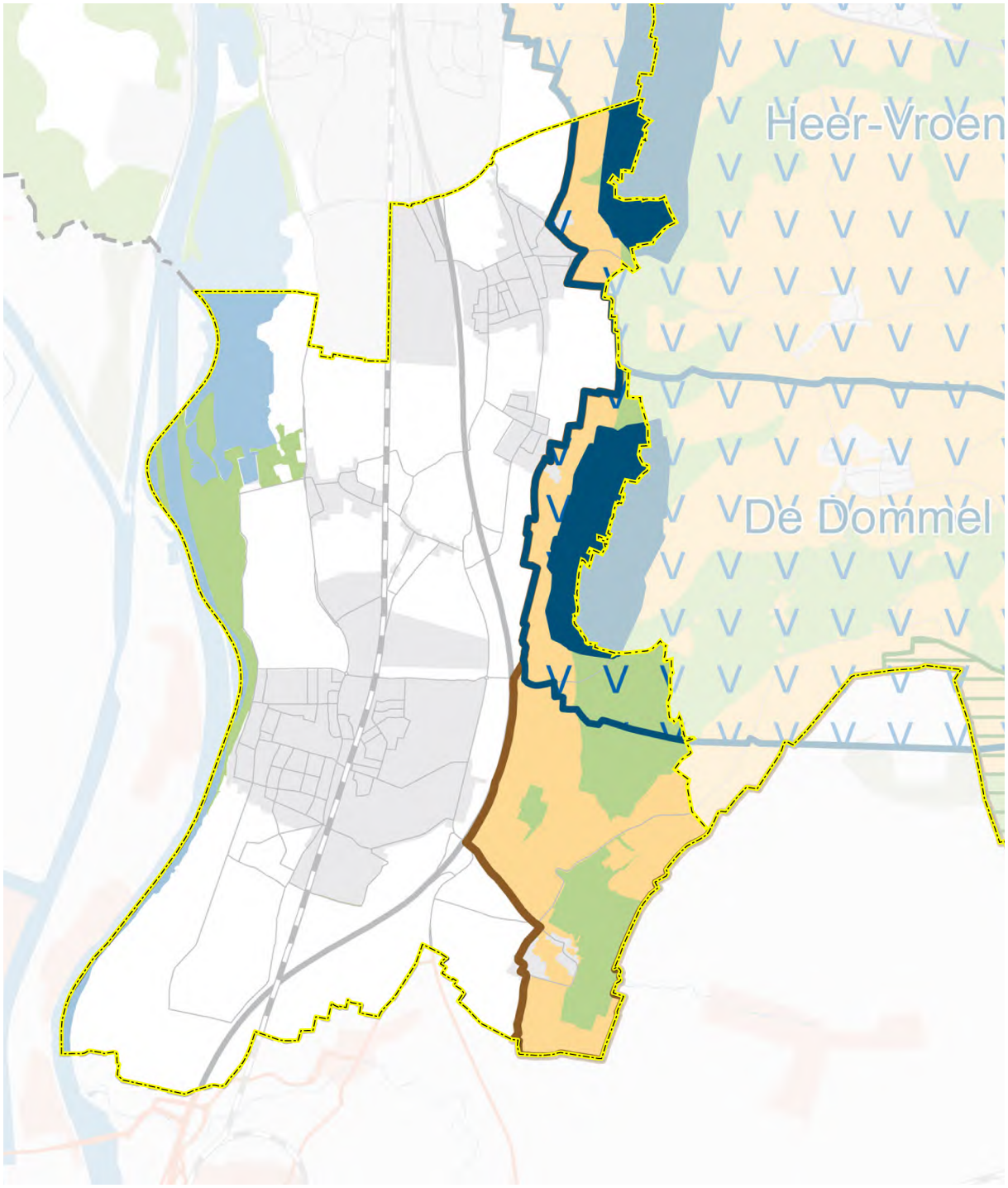

Grondwaterbeschermingsgebieden
- Waterwingebied
- Freatisch grondwaterbeschermingsgebied
- Niet-freatisch grondwaterbeschermingsgebied

Boringsvrije zone:
- Venloschol
- Roerdalslenk, zone I
- Roerdalslenk, zone II
- Roerdalslenk, zone III
- Roerdalslenk, zone IV

Overige beschermingsgebieden
- Stiltegebieden
- Bodembeschermingsgebied Mergelland

Overig
- Water
- Beken
- EHS (P1)
- Provinciegrens

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

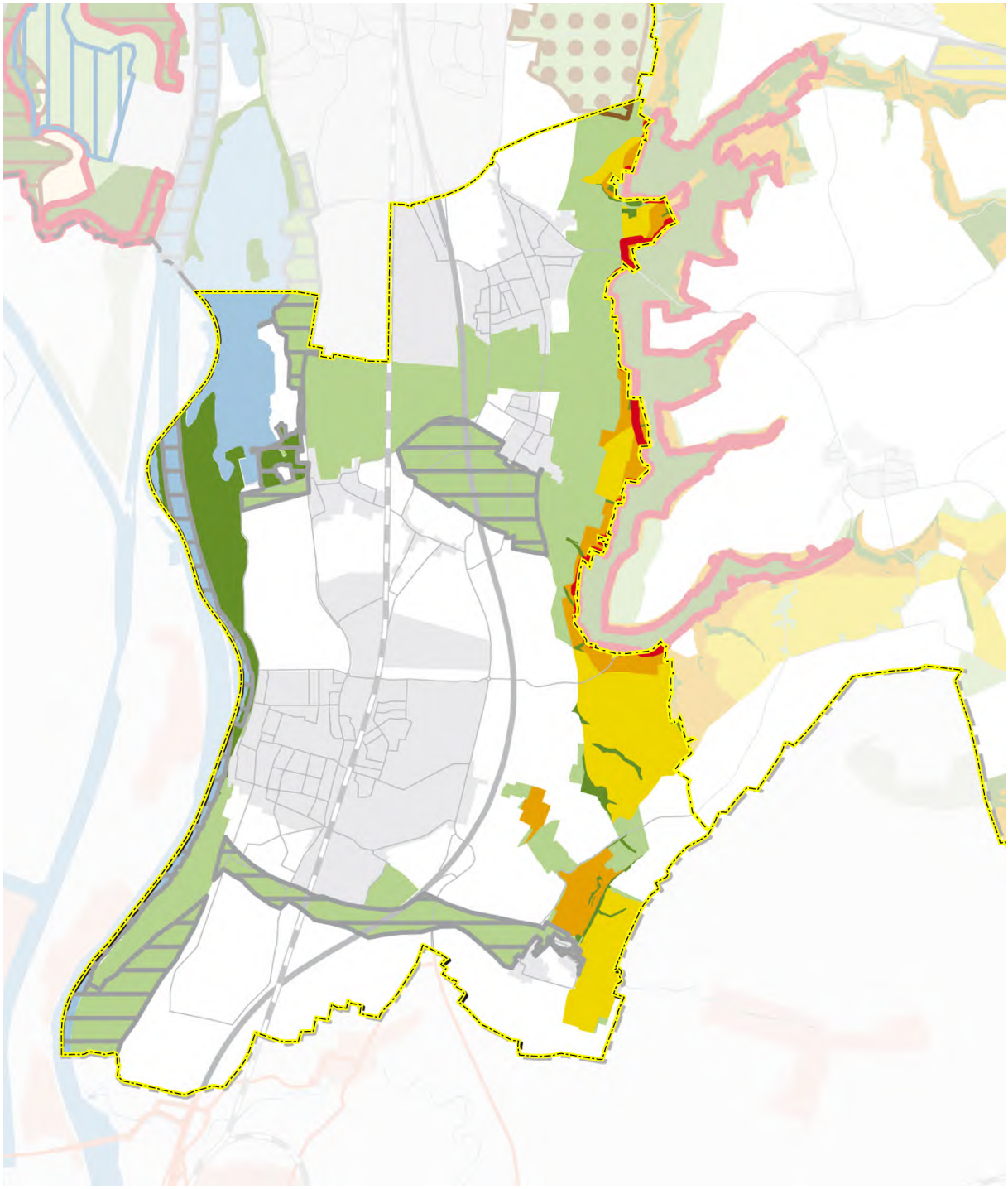

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

- Bos- en natuurgebied
- Nieuwe natuurgebied
- Beheersgebied
- Overige functies in de EHS
- Ecologisch water
- Beschermd natuurmonument
- Natura 2000 gebied

Perspectief 2:
Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG)

- Provinciale Ontwikkelingszone Groen

Aanvullende categorie

- Zoekgebied ecologische verbinding
- Hamsterkernleefgebied
- Ecologische verbindingszone
- Landbouw in Robuuste verbinding
- Ontgrondingen
- Beek met specifiek ecologische functie
- Water
- Provinciegrens

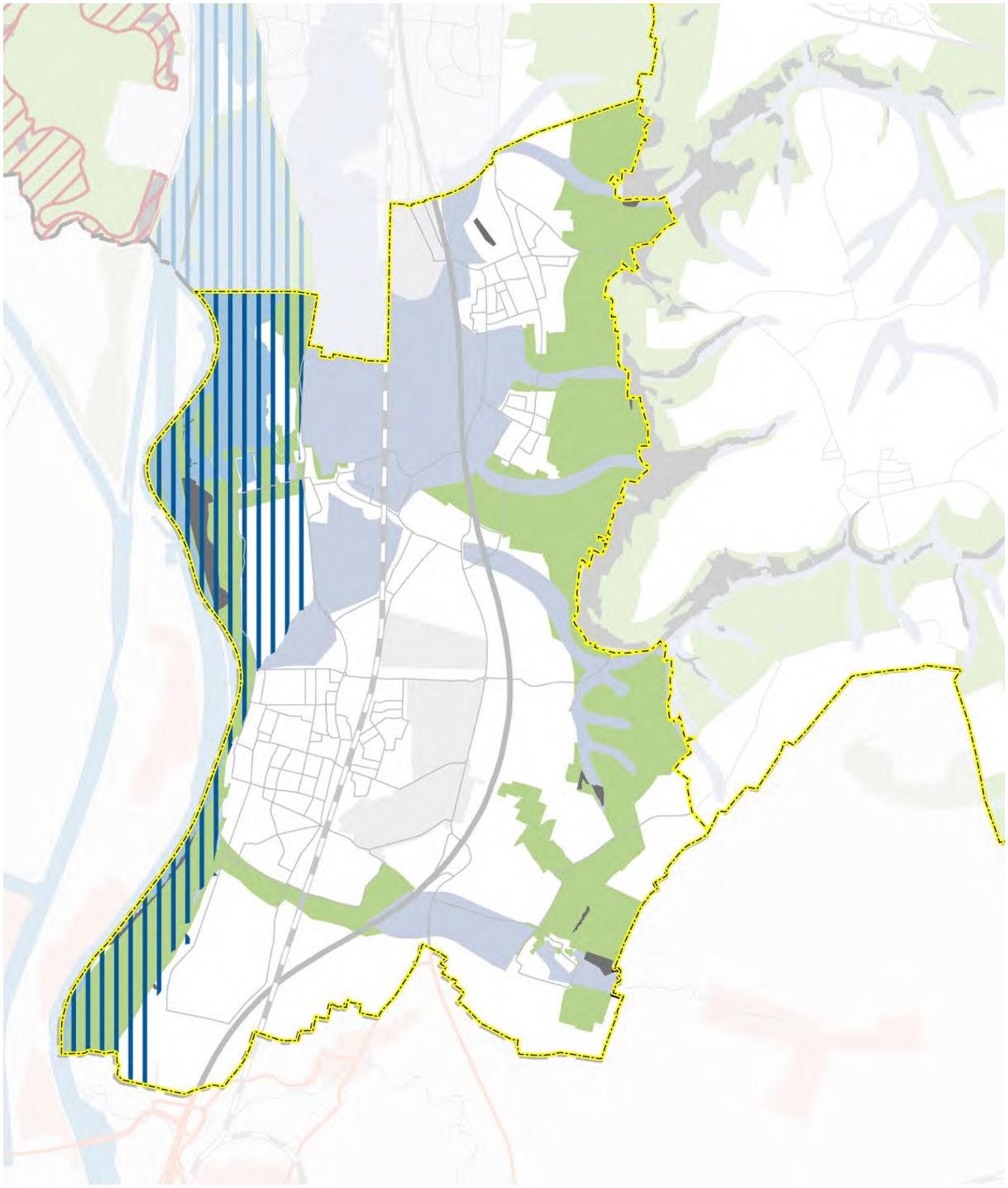

Hydrologisch gevoelige VHR-gebieden
Hydrologisch gevoelige natuurgebieden
Bufferzones verdroging
(Beek)dalen en laagtes buiten het Maasdal
Beek met specifiek ecologische functie
Beek met algemeen ecologische functie
Veerkrachtig watersysteem Maas
Water overig
EHS en POG (P1 en P2)
Provinciegrens

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

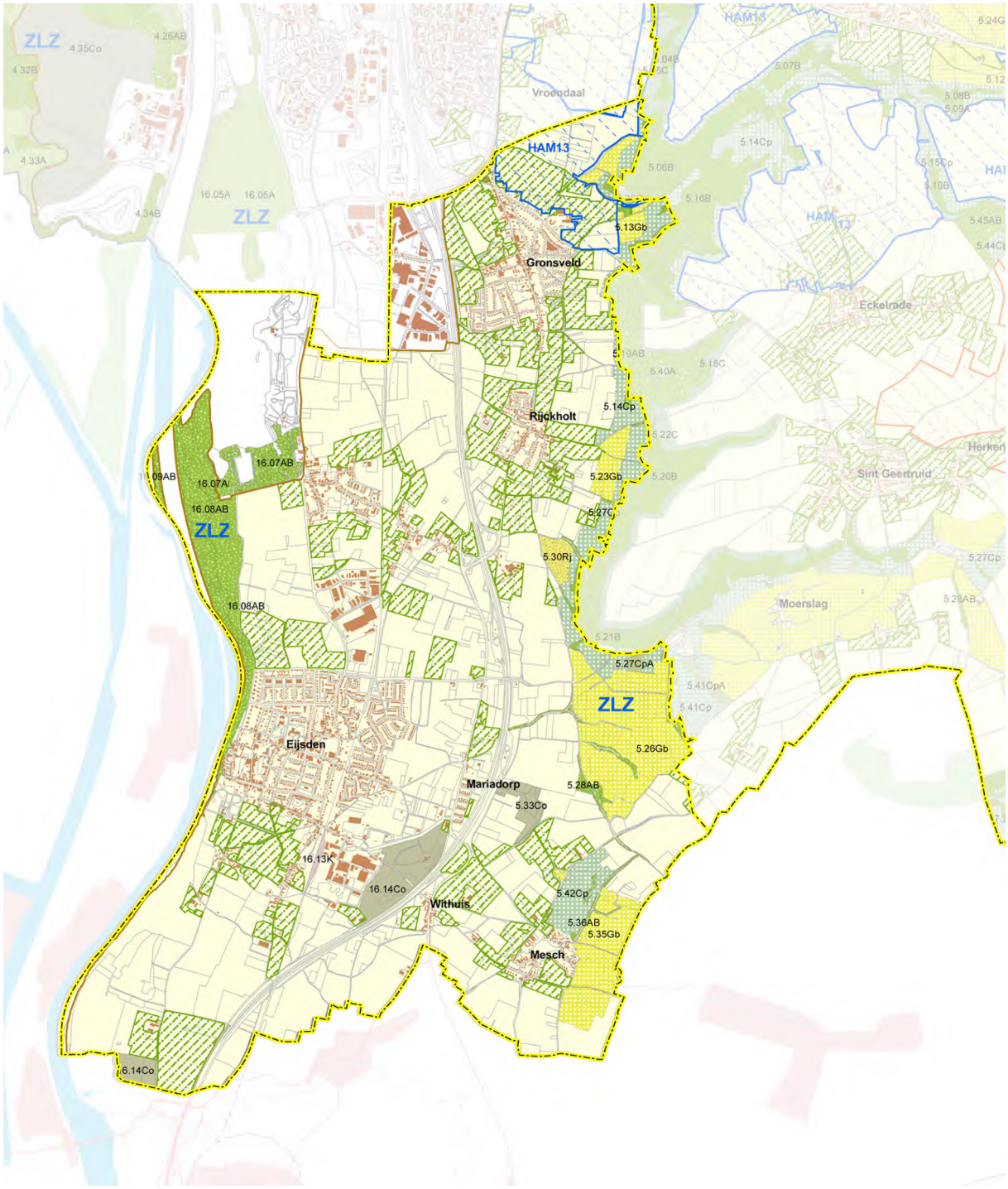

Gebiedscategorieën Natuurbeheer

- Natuur (A)
- Bos (B)
- Natuur met boscomponent (AB)
- Multifunctioneel bos (D)
- Natuur in verstedelijkt gebied (K)
- Nieuwe natuur verwerving (C/CR)
- Nieuwe natuur particulier natuurbeheer (Cp/ Cf/ CpR)
- Nieuwe natuur te vergraven (Cg)
- Nieuwe natuur stroomgeulverbreding (Cs)
- Nieuwe natuur met mogelijkheden voor Agrarisch Natuurbeheer (CA/ CpA/ CRA/ C
- Natuur(compensatie)projecten & groene tegenprestaties (Co)

Gebiedscategorieën Agrarisch Natuurbeheer

- Agrarisch beheersgebied (Gb / GbR/ Hb)
- Ruime jas beheersgebied (Rj)
- Hamstergebied (HAM)
- Akkervogelgebied (AKK)
- Ganzenfoerageergebied (GAN)

Gebiedscategorieën Landschapsbeheer

- Landschapsgebied
- Inrichtingsgebied voor Hoogstamboomgaarden en knip- of scheerheggen

Overige kaartelementen

- Provinciegrens
- ZLZ Regio codes (NLO/ NLW/ MDN/ PLV/ MLO/ MLW/ MDZ/ ZLN/ ZLZ)
- "2.51Cp" Deelgebied codes

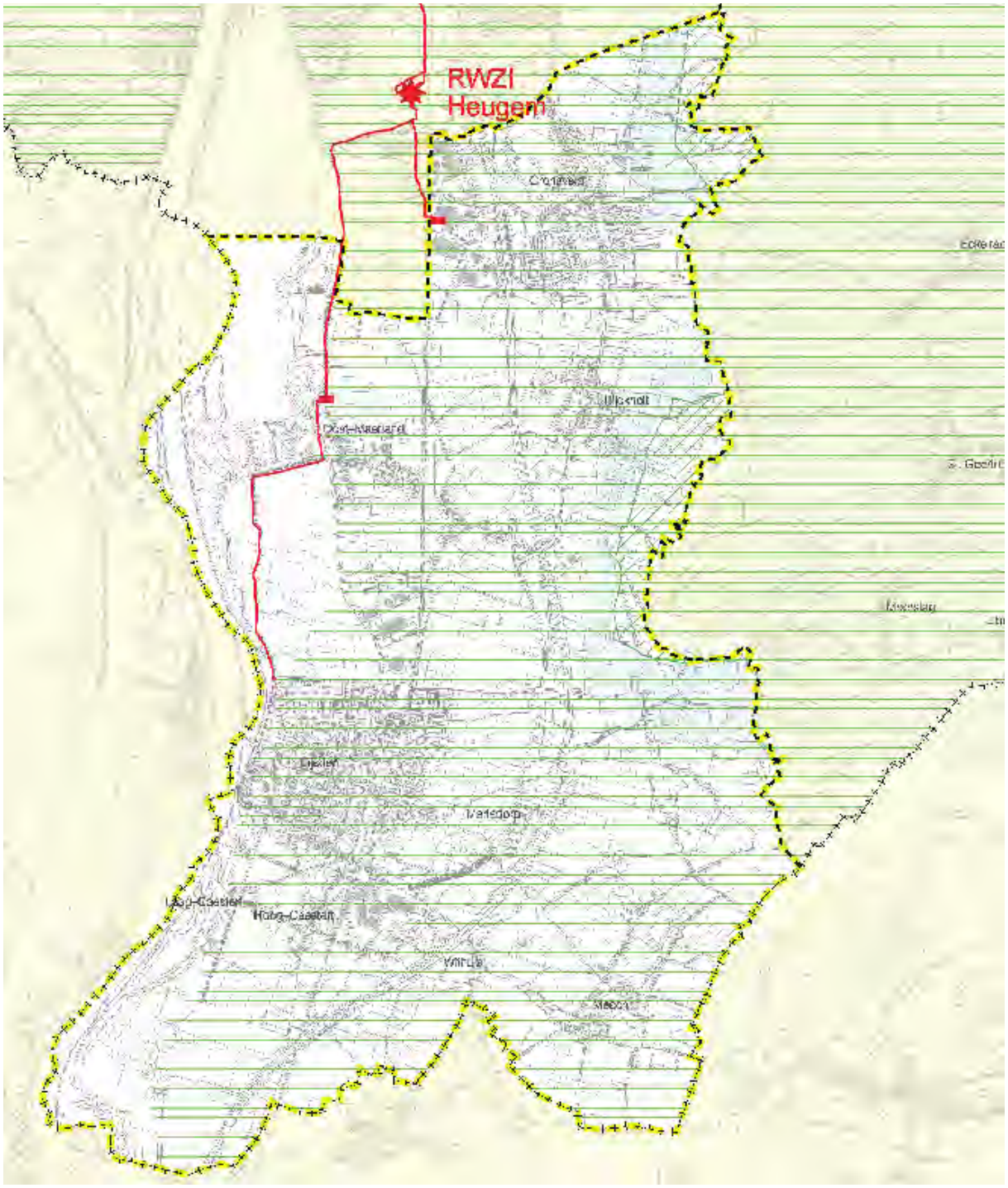

Algemeen:
- rijksgrens
- gemeentegrens
- grens waterschap

Waterschapsbedrijf Limburg:
- rioolgemaal
- RWZI
- rioolwater transportleiding
- bergbezinkbassin

Provincie:
- infiltratiegebied
- grondwaterbeschermingsgebied
- waterwingebied
- 104_02 Caberg — nummer + naam grondwaterbeschermingsgebied en waterwingebied

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

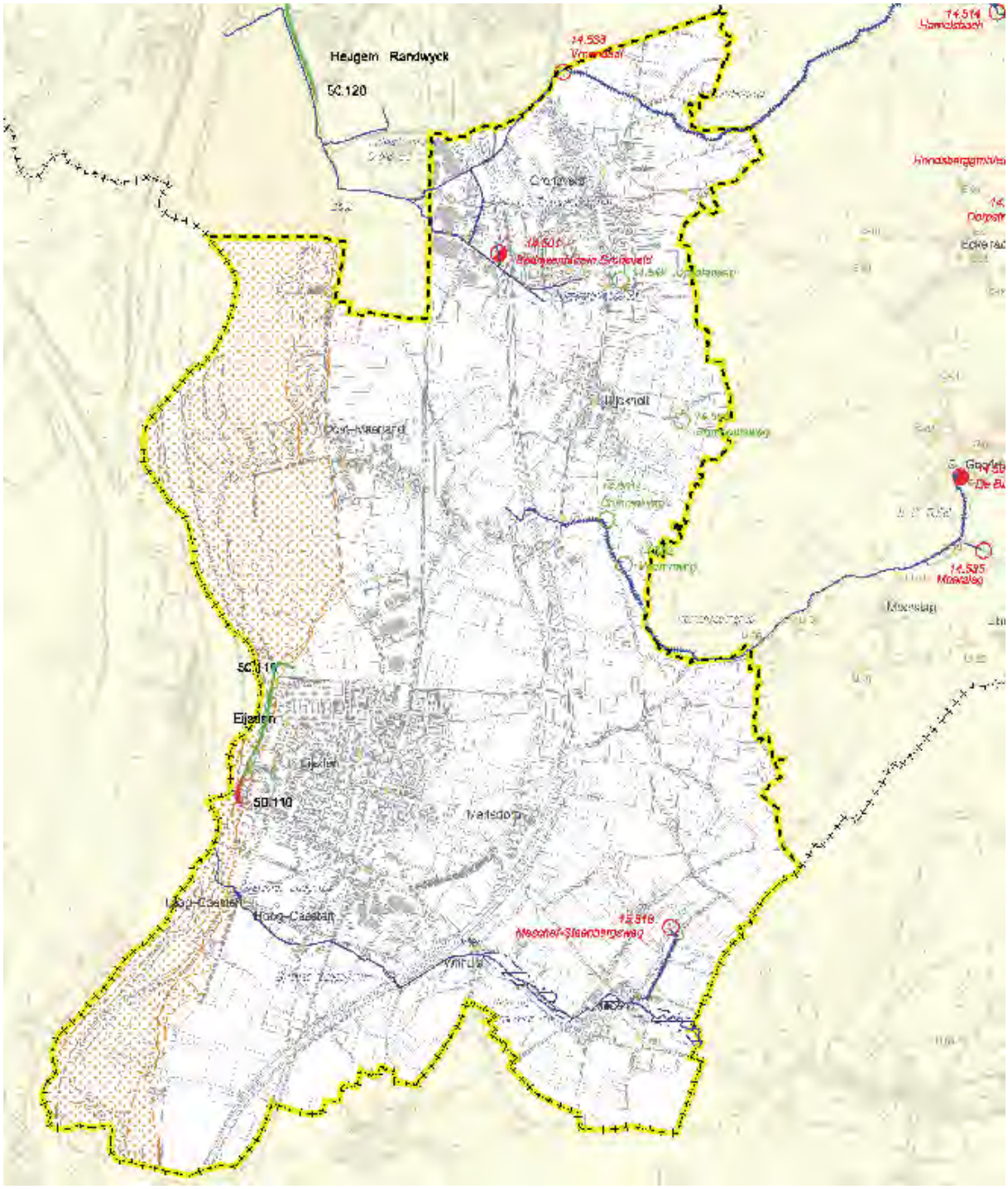

Algemeen:
- rijksgrens
- gemeentegrens
- grens waterschap

Zones:
- meanderzone
- inundatiegebied

Grondwatertrappen:
- grondwaterpeil minder geschikt voor bebouwing GHG: <40

Primair water:
- open watergang
- overkluisde watergang
- weg-watergang
- theoretische watergang (type water)
- theoretische watergang (type droogdal)
- waterplas (ven, vijver e.d.)
- naam watergang
- open watergang/weg-watergang in voorbereiding
- open watergang/weg-watergang in uitvoering

Regenwaterbuffers:
- regenwaterbuffer gerealiseerd (stedelijk / landelijk / gecombineerd)
- regenwaterbuffer in uitvoering (stedelijk / landelijk / gecombineerd)
- regenwaterbuffer in voorbereiding (stedelijk / landelijk / gecombineerd) *
- 1.502 Rwb — nummer waterkwantiteitsbuffer + naam

Gemeentelijke knelpunten:
- locatie knelpunt
- HC-04 — knelpuntnummer

Waterkeringen:
- groene waterkering
- kademuur
- demontabele waterkering
- noodplan
- 50.110 — nummer waterkering
- Sloterdijk — naam waterkering

Rijkswaterstaat:
- rivierbed Maas incl. Kanalen

* de betreffende buffers zijn intussen gerealiseerd.

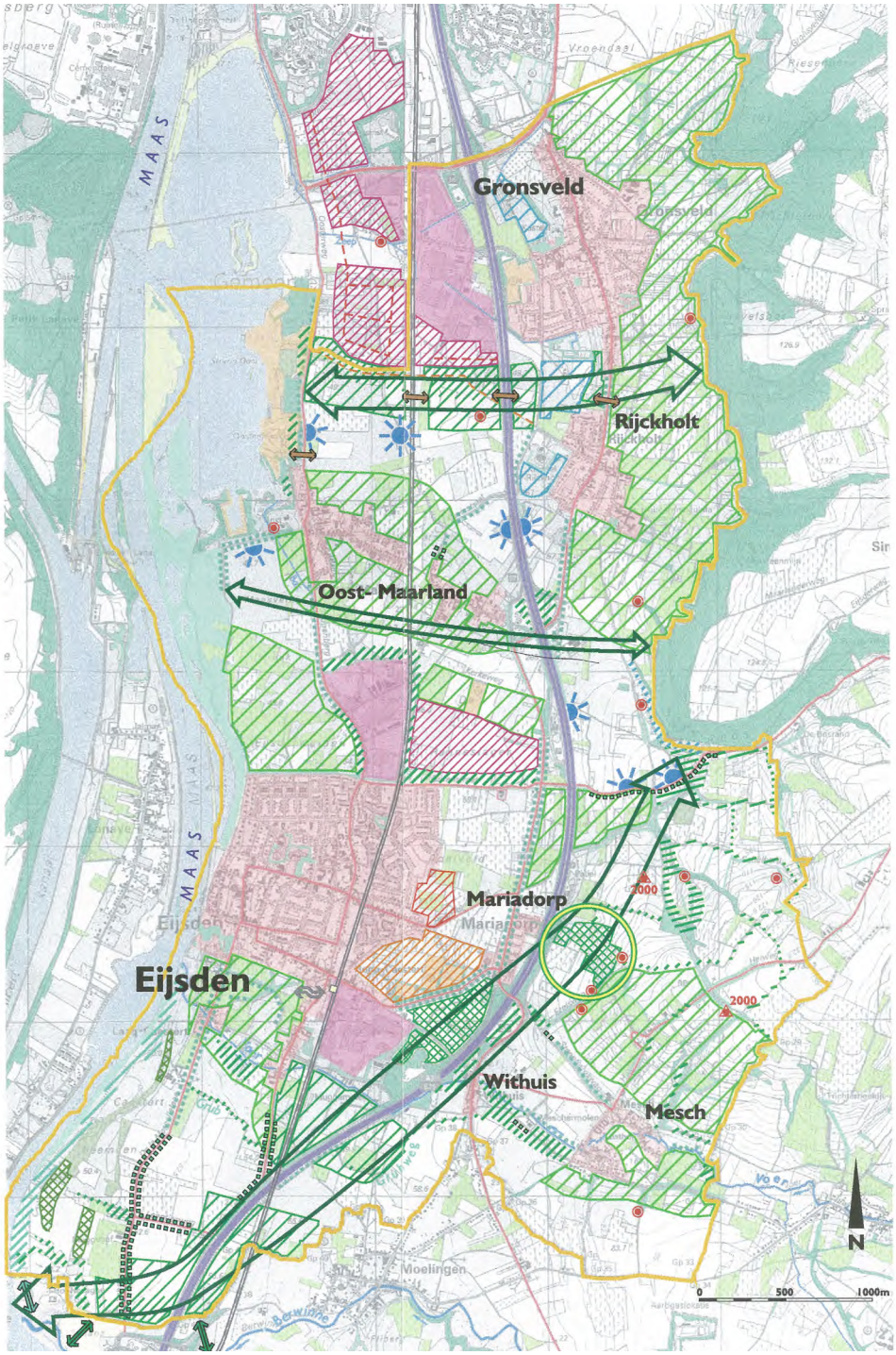

- Watergebied Maas
- Industriegebied
- Bebouwd gebied binnen gemeentegrens Eijsden
- Rekreatiegebied binnen gemeentegrens Eijsden
- Bebossing, houtwallen, opgaande begroeiing
- Hoogstamboomgaarden
- (Dynamische) riviernatuur
- Populieren bebossing
- Gemeentegrens Eijsden
- Laanbomen
- Zoekgebied bos met voorkeurspositionering
- Concentratiegebied hoogstamboomgaarden
- Rekreatiebestemming
- Uitbreiding bedrijventerrein Eijsden-Maastricht en locatie bedrijventerrein Pannenslager
- Woningbouwlocatie Poelveld
- Zoekgebied natte natuur
- Voorstel bos (Mescher Plukbos omcirkeld)
- Voorstel populier (Caestertveld)
- Houtige beplantingen (struiken en/of bomen, ook beekgeleidende bosjes bij Voer)
- Relevante routes
- Autosnelweg
- Spoorlijn met NS-station
- Rivierloop
- Afwateringsstroom
- Dassenburcht, hamsterburcht
- Uitbreiding natte lijnelementen (zuid-westkant Savelsbos)
- Uitbreiding rivieroevernatuur (Caestertveld)
- Nieuwe laanboombeplanting
- Nieuwe infrastructuur bedrijventerrein E-M
- Nieuw fietspad Dagstrand Oost - Rijckholt
- Uitzichtspunten/ te behouden visuele openheid
- Ecologische verbindingen: faunapassages; verbindingen België rivieroevernatuur; verbindingen België overige natuur
- Ecologische verbindingen Maasdal - Savelsbos (op structuurniveau)

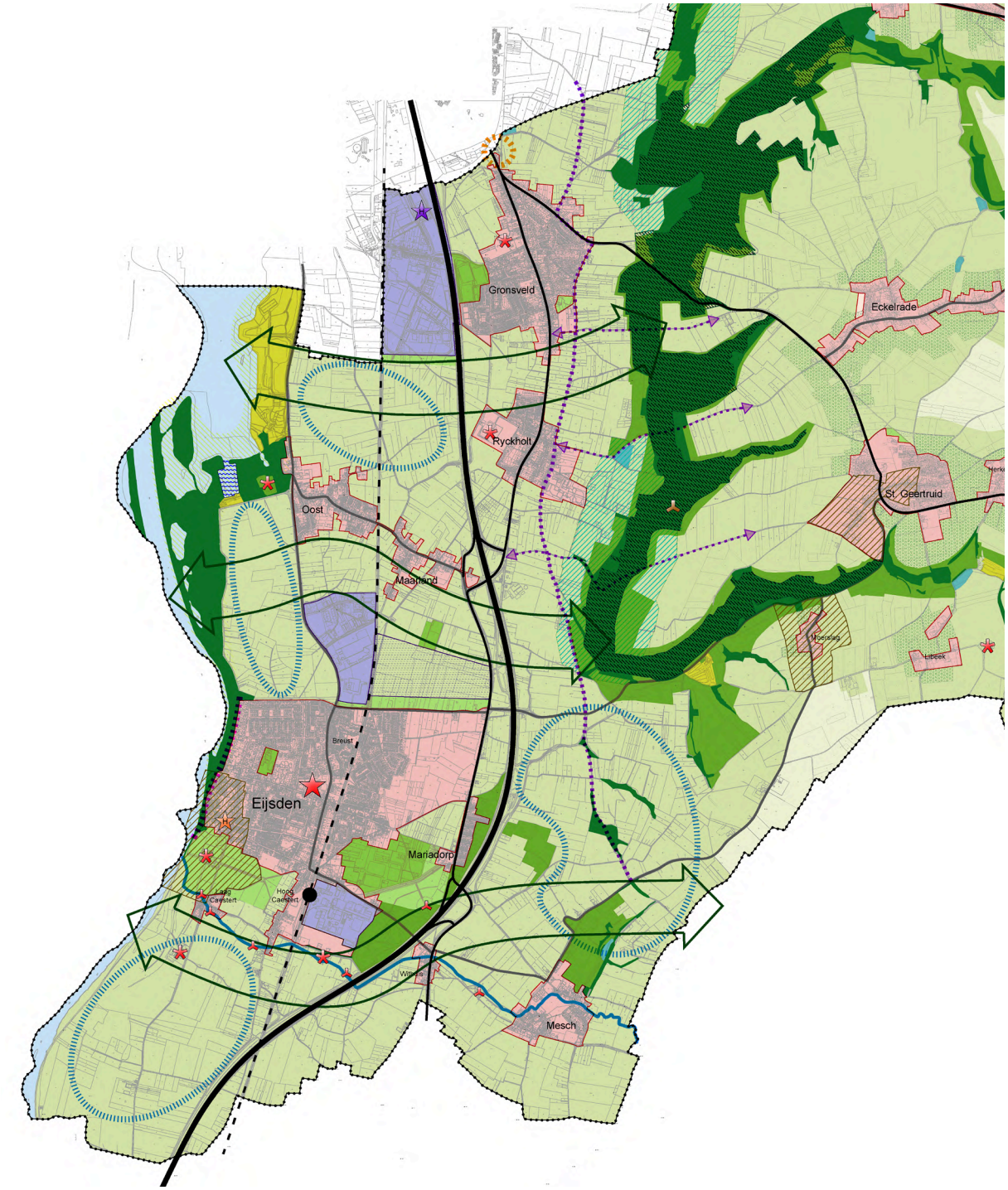

puntelementen
- Bijzonder punt
- Hotel Gronsveld
- Horecaconcentratie
- Kasteel en/of landgoed
- Poort van het Heuvelland
- Winkelgebied
- Archeologisch monument

lijnelementen

wegen
- Hoofdontsluitingsweg
- Hoofdweg
- Autosnelweg
- Voormalige trambaan Maastricht-Vaals
- Spoorlijn
- Maaspromenade

overig
- Beek
- Recreatieve route Oude Molenweg
- Recreatieve verbinding

vlak dubbelelementen
- Beschermd dorpsgezicht
- Dorpsmantel (hoogstamboomgaard)
- Ecologische verbindingszone
- Haven
- Natura 2000
- Openheid
- Recreatiezone
- Waterwingebied
- Dagbouwgroeve 't Rooth
- 'Eiland' van Banholt
- Huize St. Jozeph

vlakelementen
- Woongebied
- Woongebied nieuw
- Bedrijventerrein
- Transformatie naar (hoogwaardig) bedrijventerrein

- Recreatie
- Sport
- Amerikaanse Erebegraafplaats

- Natuur
- Nieuwe natuur
- Groen
- Landbouw duurzaam
- Landbouw

- Maas en grindgaten
- Waterberging

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

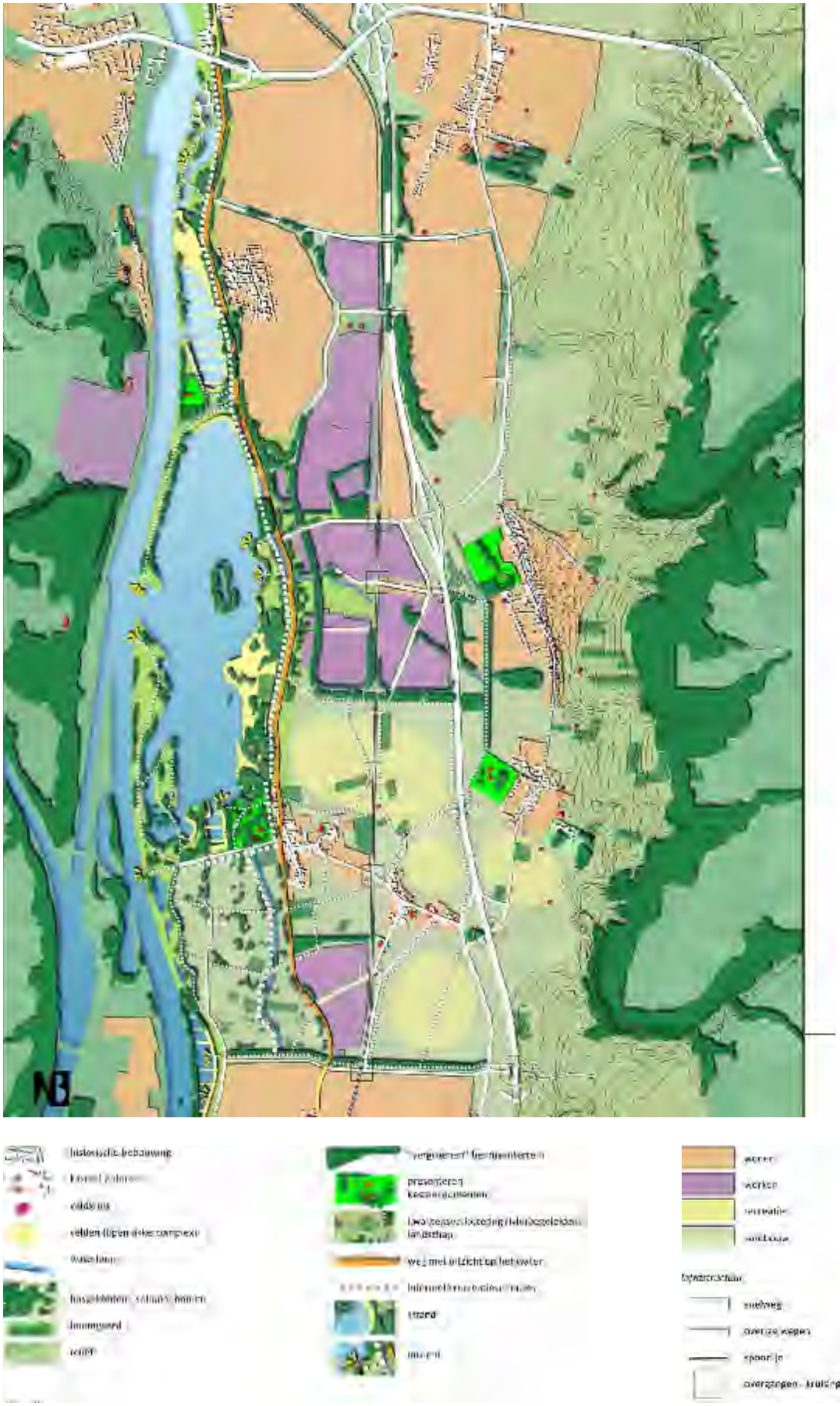

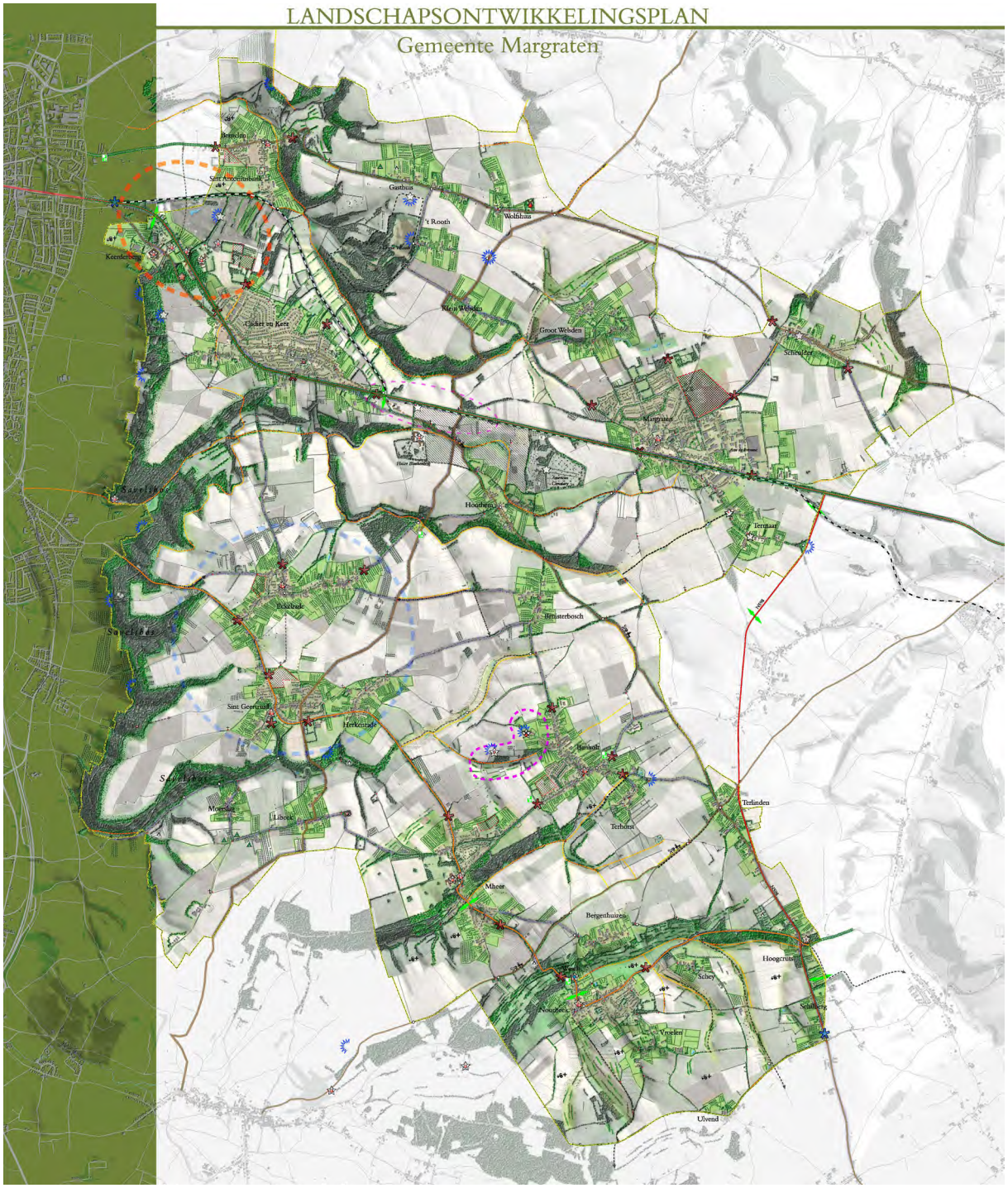

groenstructuur
- bos- en houtkant
- mantel- en zoomvegetatie
- graft
- laan
- bomenrij
- markante boom / solitaire boom
- hoogstamfruitboomgaard omzoomd met hagen
- laagstamfruitboomgaard
- haag
- bloemrijke berm / akkerland
- natuurlijke graslanden
- intensieve graslanden
- extensieve akkers (kruidenrijke akkers)
- faunapassage

watersysteem
- droogdal
- beek
- St. Brigidabron
- waterbuffer

infrastructuur
- weg
- provinciale weg
- herinrichten weg Slenaken - Gronsveld
- entree gemeente Nationaal Landschap
- entree kern

toerisme en recreatie
- potentiële verbinding, wandel- en/of fietspad
- potentiële verbinding, ruiterroute
- recreatief start of rustpunt
- bezienswaardigheid
- camping
- uitzichtpunt
- parkeerplaats/startpunt in bijvoorbeeld hoogstamboomgaard
- koetsierroute
- aanbrengen landschapskunst
- zoekgebied recreatietransferium
- ruimte voor landgoedontwikkeling
- zoekgebied themafietsroute fruit/bloesem

cultuurhistorie
- (kalksteen)groeve / archeologisch en/of geologisch monument
- kasteel / monumentale hoeve
- klooster
- molen
- kerk
- wegkruis
- 'Poort van het Heuvelland'
- ontwikkelingslocatie molen van Banholt
- historische route
- tracé voormalig tramspoor

overig
- akker intensief
- stimuleren agro-plus activiteiten
- nieuwbouwontwikkelingslocatie woningbouw in dorpsrand
- concessie Ankersmit

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

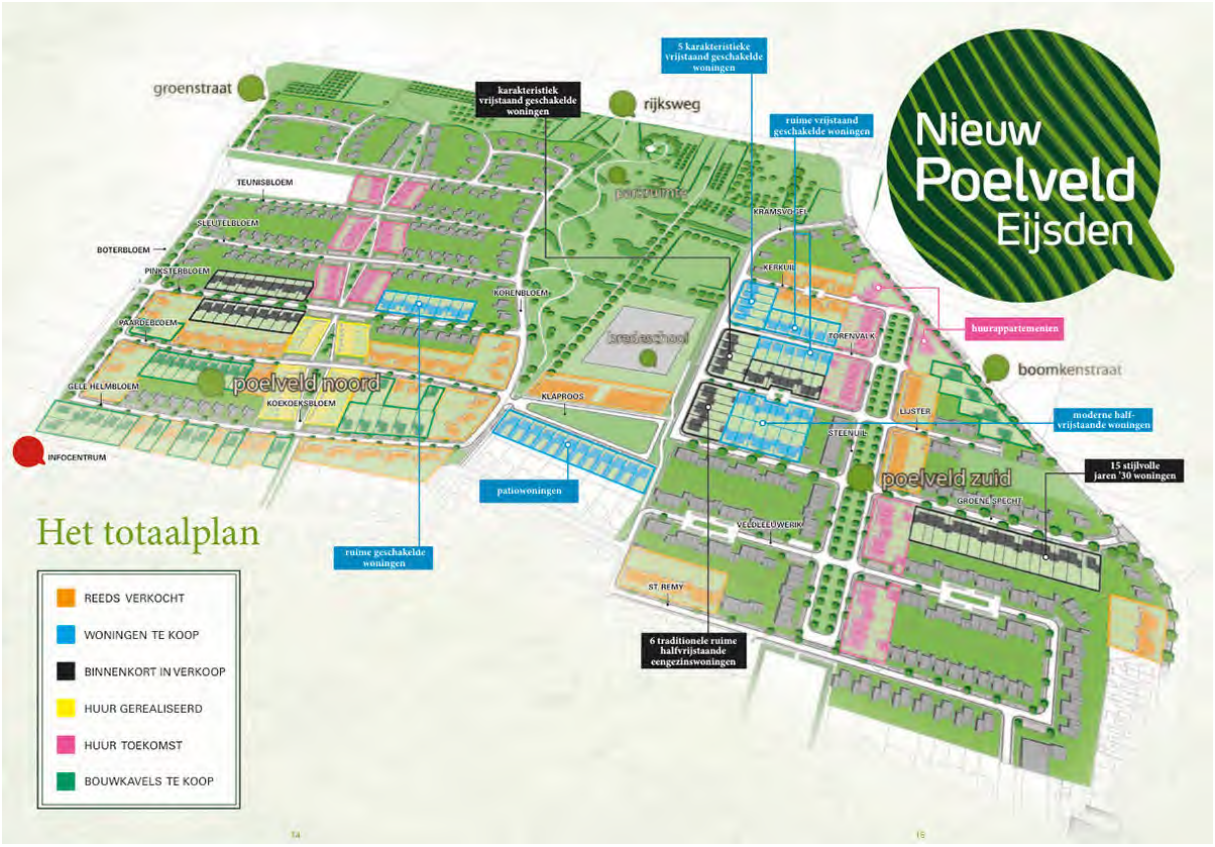
Nieuw
Poelveld
Eijsden
Het totaalplan
REEDS VERKOCHT
WONINGEN TE KOOP
BINNENKORT IN VERKOOP
HUUR GEREALISEERD
HUUR TOEKOMST
BOUWKAVELS TE KOOP
groenstraat
rijksweg
boomkenstraat
poelveld noord
poelveld zuid
INFOCENTRUM
5 karakteristieke vrijstaand geschakelde woningen
karakteristiek vrijstaand geschakelde woningen
ruime vrijstaand geschakelde woningen
huurappartementen
moderne half-vrijstaande woningen
15 stijlvolle jaren '30 woningen
patiowoningen
ruime geschakelde woningen
6 traditionele ruime halfvrijstaande eengezinswoningen
TEUNISBLOEM
SLEUTELBLOEM
BOTERBLOEM
PINKSTERBLOEM
PAARDEBLOEM
GELE HELMBLOEM
KOEKOEKSBLOEM
KORENBLOEM
KLAPROOS
KRAMSVOGEL
KEIKUIL
TORENVALK
LIJSTER
STEENUIL
GROENE SPECHT
VEELDEELWERK
ST. REMY

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Op basis van de inventarisatie van de verschillende aspecten van het landschap en het beleid ten aanzien van het landschap, worden in dit hoofdstuk de (kern)kwaliteiten van het landschap beschreven voor het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden. Door het gebruik van deze zogenaamde kernkwaliteiten van het landschap wordt aangesloten op een methodiek die, in het kader van 'Landschap Ontwikkelen met Kwaliteit', door het Rijk (zie publicatie Landschap Ontwikkelen met Kwaliteit, Ministerie van LNV) en de Provincie Limburg wordt gehanteerd. Uitgangspunt van deze methodiek is, dat de genoemde algemene (kern)kwaliteiten binnen alle landschappen van Nederland van toepassing zijn. Deze methodiek is ook in het LOP Buitengewoon Margraten toegepast. In de onderstaande tabel worden de volgende globale (kern)kwaliteiten kort toegelicht.

Lagenbenadering landschap	**(Kern)kwaliteiten**	**Aspecten die (kern)kwaliteiten bepalen (niet limitatief)**
Abiotische structuur	Natuurlijke kwaliteit	• Landschappelijke onderlegger (geologie, geomorfologie, waterhuishouding, bodem).
Biotische structuur	Natuurlijke kwaliteit	• Natuur, opgaande begroeiingen. • Ecologie, ecologische structuur.
Antropogene structuur	Culturele kwaliteit	• Historische ontwikkeling / historische geografie. • Waardevolle historische elementen. • Archeologie
Antropogene structuur	Gebruikskwaliteit	• Agrarisch gebruik. • Wonen en werken. • Natuur. • Infrastructuur. • Toerisme en recreatie.
Visueel-ruimtelijke structuur	(Visueel- esthetische) belevingskwaliteit	• Identiteit, eigenheid. • Diversiteit, verscheidenheid, harmonie • Gaafheid.

Tabel 1: (Kern)kwaliteiten en aspecten, die deze (kern)kwaliteit bepalen.

In de tabellen op de volgende pagina's zijn deze (kern)kwaliteiten voor het landschap van het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden beschreven. Tevens zijn de sterkten en zwakten met betrekking tot de (kern)kwaliteiten weergegeven.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
Natuurlijke kwaliteit	**Landschappelijke onderlegger:** • Terrassenlandschap met plateau, middenterras, laagterras en Maas. • Terrasranden, hellingen, droogdalen, beekdal Voer, graften en holle wegen als karakteristieke elementen in het terrassenlandschap. • Hoofdzakelijk lössbodems. Daarnaast jonge rivierklei op het laagterras, oude rivierklei op het middenterras zuidelijk van Eijsden en hellinggronden langs de oostrand. **Groenstructuur:** • Bossen en (kalk)grasland en op steile hellingen, graften en holle wegen op flauwere hellingen en middenterras, ooibossen en populierenweides langs de Maas, bomenstructuren langs enkele wegen, hoogstamboomgaarden rondom dorpen, enkele gebieden met laagstamfruitboomgaarden.	**Landschappelijke onderlegger:** • Maasdal: Duidelijke ruimtelijke afbakening door hellingen Plateau van Sint Pieter en hellingen Savelsbos. Herkenbare rand tussen midden- en laagterras en tussen laagterras en Maas. • Reliëf: Reliëf in combinatie met (agrarisch) grondgebruik is bepalend voor de visueel-esthetische beleving van het landschap en het Maasdal in het bijzonder. • Geschiktheid ondergrond: De terrassen en flauwe hellingen zorgen in combinatie met de löss- en rivierkleibodems voor een zeer geschikte uitgangssituatie voor de landbouw. **Groenstructuur:** • Schaalcontrast open en besloten: weidse vergezichten op de open akkergebieden, uitzichten tussen de fruitboomgaarden, beboste steile hellingen, ingesneden kleinschalige (droog)dalen, besloten holle wegen en hoogstamfruitconcentraties. • Groene karakter: Aanwezigheid van de voor het Nationaal Landschap karakteristieke groenstructuur. • Beheer: Cultuurhistorisch landschapsbeheer draagt bij aan de waarde van de natuur, vanwege het positieve effecten die dit beheer heeft op de soortendiversiteit.	**Landschappelijke onderlegger:** • Erosiegevoelig: Door het aanwezige reliëf in combinatie met het agrarisch gebruik en onverharde holle wegen is het gebied erosiegevoelig. **Groenstructuur:** • Schaalvergroting: Kleine landschapselementen staan door schaalvergroting en functieverlies onder druk. • Ouderdom hoogstamfruit: Ondanks aanplant jonge fruitbomen kan het wegvallen van oude boomgaarden tot een kaalslag in de groenstructuur leiden. • Hagen:Van oudsher waren hoogstamfruitboomgaarden omgeven door hagen. De hagen zijn in de huidige situatie op veel plekken verdwenen. • Beheer en onderhoud: Het huidige beheer van holle wegen en graften leidt niet altijd tot de duurzame instandhouding van de voor de landschapselementen karakteristieke beplantingssamenstelling. • Ooibossen: De ontwikkeling van ooibossen langs de Maas belemmert het zich op die Maas. Daarnaast blijft bij hoogwater veel afval in de bomen hangen.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
Natuurlijke kwaliteit	**Ecologische structuur:** • Veel unieke soorten aanwezig (fauna: Vroedmeesterpad, vleermuizen, Hamster, Hazelworm; flora: kalkgraslandsoorten en ooibossoorten). • Aaneengesloten unieke grensoverschrijdende natuurgebieden EHS / Natura2000 (Savelsbos, Maasbedding), waardevol agrarisch cultuurlandschap met beheersgebieden (nieuwe EHS en POG) en ecologische verbindingszones (POG).	**Ecologische structuur:** • Hoge natuurwaarden Maasdal: Hier zijn een aantal goed ontwikkelde ooibossen aanwezig en potentieel leefgebied van Otter en Bever. • Hoge natuurwaarden hellingvoet Savelsbos: Aanwezigheid afwisseling van landbouwgronden met bijzondere vegetaties en omvangrijke dassenpopulatie. Aan noordzijde Gronsveld is populatie Hamsters aanwezig. • Vistrappen Roer: In de Voer liggen enkele vistrappen die de migratie van vissen vereenvoudigen. • Oost-West verbindingen: De aanwezigheid van buitengebied tussen de dorpen biedt kansen voor de realisatie van ecologische oost-west verbindingen tussen het Maasdal en het Savelsbos.	**Ecologische structuur: natuur** • Negatieve invloeden: (in potentie) negatieve invloeden mogelijk (vermesting, verdroging, verzuring, vervuiling, verstoring) vanuit de omgeving op waardevolle natuurgebieden. • Barrières: Aanwezigheid enkele barrières in ecologische verbindingen zoals A2 en spoorlijn. • Voer: De beek is gekanaliseerd en is voorzien van stuwen ten behoeve van de watermolens. Dit beperkt migratiemogelijkheden voor waterleven. • Natuurdoeltypen: Afwezigheid van gewenste natuurdoeltypen in enkele ecologische verbindingszones. • Overgangen en randlengte: De meeste bos- en natuurgebieden hebben door hun situering op hellingen en in dalen een scherpe overgang naar het agrarisch gebied en een grote randlengte. • Problematiek a.g.v. recreatie: (In potentie) verstoring van gevoelige natuur door recreatief medegebruik in natuurgebieden. • Balans tussen natuur, cultuurhistorie: Vanwege natuurontwikkeling worden historische ontginningspatronen en elementen niet altijd gerespecteerd, ondanks de waarde die deze patronen en elementen vertegenwoordigen in het landschap.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
Culturele kwaliteit	• **Bijzonder cultuurlandschap** met pittoreske dorpjes. • **Karakteristieke en waardevolle** historische elementen, zoals monumentale hoeves, kastelen, watermolens, (weg)kruisen, vuursteengroeves en fot Navangne. • **Aanwezigheid industriële** objecten als de vml Zinkwitfabriek en het fabrieksdorp Mariadorp. • **Aanwezigheid van een** grotendeels historische wegenstructuur, maar ook van historische routes in de vorm van de bronkroutes. • **Historisch grondgebruik** in de vorm van met name fruitteelt, maar ook graanteelt. • **Gebruik van streekeigen** materialen in historische elementen. • **Archeologische objecten** zijn niet ruim voorhanden, maar hebben wel bijzonder hoge ouderdom.	• Waardevol cultuurlandschap: Waardevol cultuurlandschap met pittoreske dorpjes en karakteristieke kleine landschapselementen. • Relatie tussen natuurlijke condities en menselijk gebruik: In het nu nog vrij oorspronkelijke cultuurlandschap is de relatie tussen de natuurlijke condities en het menselijke gebruik van dat landschap tastbaar en zichtbaar aanwezig. • Waterbeheersing Voer: De Voer vormt in Eijsden door de hoge ligging een uniek voorbeeld van waterbeheersing ten behoeve van watermolens. • Cultuurhistorische elementen: Aanwezigheid van veel elementen die van belang zijn voor de identiteit van de gemeente. • Streekeigen materialen: Door het gebruik van streekeigen materialen (bijv. mergel, uit löss en klei gebakken steen) in het verleden hebben oude hoeves een duidelijke relatie met de ondergrond. • Archeologische monumten: Aanwezigheid en bijzondere archeologische monumenten die kansen bieden voor toeristisch-recreatieve ontsluiting.	• Knelpunt afleesbaarheid: Door het wegvallen van de economische functie van kleine landschapselementen vervallen of verdwijnen deze en is / wordt de geschiedenis minder goed afleesbaar. • Beheer objecten: door achterstallig onderhoud en leegstand kunnen monumentale panden vervallen. • Binding met ondergrond: Door technologische vooruitgang worden steeds minder streekeigen materialen gebruikt, waardoor de oorspronkelijke binding met de ondergrond verloren gaat. • Toegankelijkheid en beleefbaarheid: Beperkte toegankelijkheid en beleefbaarheid van meerdere historische elementen en archeologische objecten.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
Gebruiks kwaliteit	**Wonen:** • Hoofdzakelijk geconcentreerd in dorpen. **Werken - landbouw:** • Verscheidenheid in agrarisch grondgebruik. Relatief veel particuliere percelen met hoogstamfruit en kleinschalig agrarisch grondgebruik. **Werken - bedrijventerrein:** • Bedrijvigheid geconcentreerd op twee bedrijventerreinen **Werken - industrie:** • De voormalige Zinkwit produceert onder de naam Umicore nog steeds zinkwit en deelt het terrein met PS Silicas, een producent van silicaten en zeoliet.	**Wonen:** • Geconcentreerd: Hoofdzakelijk geconcentreerd in dorpen, waardoor het buitengebied nagenoeg vrij van bebouwing is. • Dorpse uitstraling: Dorpse en landelijke uitstraling met visueel esthetische groene randen van de meeste dorpen. **Werken - landbouw:** • Cultuurlandschap: Eeuwenlang beheer van het landschap heeft geleid tot het huidige, door velen gewaardeerde landschapsbeeld. • Verscheidendheid agrarisch gebruik: De verscheidenheid in het agrarische gebruik zorgt voor een afwisselend en aantrekkelijk landschapsbeeld. • Fruitboomgaarden: De aanwezigheid van veel fruitboomgaarden zorgt in het voorjaar voor een zeer uitbundig en bloeiend landschap. **Werken - bedrijventerrein:** • Concentratie bedrijven op twee terreinen: Door concentratie van bedrijven is het overige landschap gevrijwaard van bedrijven. **Werken-industrie:** • De Zinkwit: Umicore is een wezenlijk onderdeel van de recentere historie van Eijsden. Het terrein is sinds 1915 nauwelijks in grootte gewijzigd. De voormalige stort is intussen een parkbos.	**Wonen:** • Relatie met landschappelijke onderlegger: Oorspronkelijke binding met ondergrond bij uitbreiding verloren gegaan. • Inbedding kernen: Enkele visueel storende bebouwingsranden. **Werken - landbouw:** • Erosiegevoeligheid: Combinatie van gebruik, hellingen en bodem kunnen erosie veroorzaken. • Beperking bedrijfsvoering landbouw: Door doelstellingen Natura2000, mogelijk beperking van de agrarische bedrijfsvoering. **Werken - bedrijventerrein:** • Landschappelijke inbedding: Beperkte kwaliteit landschappelijke inbedding.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
Vervolg gebruiks kwaliteit	**Infrastructuur:** • Aanwezigheid van een spinnenweb van toegankelijke landelijke wegen; • Hoofdinfrastructuur is nagenoeg geheel noord-zuid gericht. **Toerisme en recreatie:** • Op de landschappelijk georiënteerde wandel- en fietsrecreant ('zachte' recreant) toegespitste recreatieve structuur. • Grote oppervlakte aaneengesloten unieke toegankelijke grensoverschrijdende natuurgebieden, die door enkele grote terreinbeherende instanties worden beheerd. • Intensieve recreatie concentreert zich rondom de Pietersplas.	**Infrastructuur:** • Aanwezigheid bermen: Bermen van landelijke wegen bieden in potentie mogelijkheid tot het ontwikkelen van een spinnenweb van groene verbindingen in het agrarisch gebied; • Zichtbaarheid en beleefbaarheid:Vanaf verschillende wegen wordt een bijzonder uitzicht geboden over het Maasdal. **Toerisme en recreatie:** • Aantrekkelijk landschap: Het agrarische cultuurlandschap dt wordt gedomineerd door de fruitteelt en de vele daarin aanwezige voorzieningen, cultuurhistorische beziens-waardigheden en routes vormen de belangrijkste elementen waardoor recreanten naar de gemeente Eijsden komen. • Watersport: Duidelijke relatie Eijsden met de Maas door aanwezigheid jachthavens, strand en watergerelateerde activiteiten op de Pietersplas.	**Infrastructuur:** • Oost-West ontsluiting: met name voor langzaamverkeer ontbreken verbindingen over de A2 ter hoogte van Eijsden. **Toerisme en recreatie** • Digitalisering landschap: Voor de jonge generaties ontbreken digitale media die de kwaliteit van het Eijsdense landschap inzichtelijk maken. • Bevaarbaarheid Maas: De rondvaartboten van Stiphout kunnen vanwege de waterdiepte en de aanwezigheid van Natura2000-gebied niet verder varen als de jachthaven aan de noordzijde van Eijsden. • Beleefbare Maas: Door de aanwezigheid van ooibossen is de Maas slechts op een beperkt aantal plekken zichtbaar vanaf wandel- en fietspaden. • Kwaliteit routes: Op het middenterras ontbreken rond veel boomgaarden de hagen, waardoor de beleving van het karakteristieke landschap niet volledig is.

Kern kwaliteiten	Bepalende aspecten	Sterkten/potenties	Zwakten/bedreigingen
(Visueel-ruimtelijke) belevings kwaliteit	• Sterke identiteit en eigenheid door kenmerkend reliëf Maasdal; • Uniek terrassenlandschap met contrast tussen weidse vergezichten op de open terrassen, beboste hellingen en ingesneden kleinschalige (droog)dalen en holle wegen; • Sterke identiteit en eigenheid door contrast tussen agrarische landelijke uitstraling met fruitteelt en natuurlijke, beboste hellingen. • Sterke identiteit en eigenheid door aanwezigheid cultuurhistorische elementen die een duidelijke relatie hebben met de ondergrond. • Aanwezigheid van een afwisselend kleinschalig en grootschaliger cultuurlandschap.	• Uniek landschap: Eijsden is met recht (deels) onderdeel van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en bezit alle kernkwaliteiten van dit landschap. • Reliëf: Het reliëf is een stabiele factor in de karakteristiek van het gebied, die niet snel door veranderend gebruik verloren zal gaan. • Karakteristieke groene elementen: Aanwezigheid van veel verschillende karakteristieke groene elementen die zorgen voor een sterke identiteit. De fruitteelt vormt daarin een belangrijke factor. • Afleesbaar landschap: Oorspronkelijke ordening van elementen, functies en gebruik op basis van de ondergrond o.m. door de aanwezigheid van het reliëf zorgt voor een afleesbaar landschap en een goede oriëntatie in tijd en ruimte. • Gaafheid landschap: Bijzondere gaafheid, doordat in het nu nog vrij oorspronkelijke cultuurlandschap de relatie tussen de natuurlijke condities en het menselijk gebruik van dat landschap tastbaar en zichtbaar aanwezig is. • Rust, ruimte, harmonie: Naast visuele factoren die bepalend zijn voor het al dan niet waarderen van een landschap zijn hierbij ook andere factoren, zoals geluid, lawaai, en geur van belang. Tevens spelen gevoelens van vrijheid en ruimte en het zich opgenomen voelen in de vredige natuurlijke omgeving een belangrijke rol. In de hele gemeente Margraten is het gevoel van rust, ruimte en harmonie te bereiken door de natuurlijke, landelijke uitstraling.	• Ontkoppeling: Herkenbaarheid staat onder druk door ontkoppeling van functies en ondergrond en door ligging grens stedelijke dynamiek. • Zichtbaarheid: Kwetsbaarheid van het landschapsbeeld doordat allerlei storende elementen zichtbaar zijn in het open landschap. • Kleine landschapselementen: Door het wegvallen van economisch nut en ouderdom van beplantingen staan de karakteristieke kleine landschapselementen onder druk. Het betreft met name de hoogstamfruitweides.

In het vorige hoofdstuk zijn de kwaliteiten en de aspecten, die bepalend zijn voor deze kwaliteiten, weergegeven. Daaruit komt naar voren dat de (visueel-esthetische) kwaliteit van het landschap van de voormalige gemeente Eijsden wordt bepaald door het aanwezige reliëf van de Maasterrassen, de Maas, de aanwezigheid van (hoogstam)fruitteelt, de aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en de diversiteit in het ruimtegebruik. Het algemene doel van het landschapsontwikkelingsplan is om deze kwaliteiten en aspecten duurzaam te behouden en waar nodig te versterken en/of nieuw te ontwikkelen. Dit gebeurt onder het motto:

Buitengewoon Eijsden

Buitengewoon, omdat:

- Het Maasdal riante uitzichten biedt, afgewisseld met de beslotenheid van fraaie dorpen, karakteristieke fruitboomgaarden en bijzondere natuurgebieden, waardoor het een buitengewoon aantrekkelijk landschap is om te zien en te beleven. De kwaliteit van het landschap dient dan ook gewaarborgd te blijven.
- Nog vele buitengewone cultuurhistorische en archeologische waarden aanwezig zijn en nog altijd een kader vormen voor ontwikkelingen. Dit kader voor ontwikkelingen dient behouden te blijven en waar nodig te worden hersteld.
- Nog altijd een bijzonder grote oppervlakte hoogstamfruitweides aanwezig is, aangevuld met laagstamfruitpercelen, die bepalend is voor de buitengewoon fruitige identiteit van Eijsden. Daarnaast vormt de oppervlakte fruitbomen in de bloesem- en fruitperiode tot een ware lust voor het oog, iets dat door vele bewoners en toeristen gewaardeerd wordt. De fruitteelt dient daarom door de gemeente te worden gekoesterd.
- het in de voormalige gemeente buitengewoon heerlijk vertoeven is, zowel op het water, aan het water als op de kant. Het Maasdal biedt voor ieder wat wils om de vrije tijd te besteden. Doelstelling is om binnen de voormalige gemeente Eijsden een breed spectrum aan toeristisch-recreatieve activiteiten te behouden en verder te ontwikkelen.

Deze integrale visie ‘Buitengewoon Eijsden’, wordt in het volgende hoofdstuk 5 in een algemeen geldende visie per functie en in samenhang met andere functies verder uitgewerkt. Daarbij wordt ingegaan op de natuurlijke kwaliteit, de culturele kwaliteit, de gebruikskwaliteit en de (visueel-esthetische) belevingskwaliteit. De doelstellingen uit het groenstructuurplan 2003 zijn daarin overgenomen en waar nodig op basis van huidige inzichten geactualiseerd. In hoofdstuk 6 wordt de integrale visie in sfeerbeelden per deelgebied uitgewerkt.

Binnen de in het vorige hoofdstuk verwoorde integrale visie 'Buitengewoon Eijsden', kan aan de hand van de in hoofdstuk 3 geformuleerde kernkwaliteiten en landschapstypering, per functie, sector of structuur een algemeen geldende visie worden opgesteld. Om een landschap te behouden en te ontwikkelen waarin functionaliteit in harmonie staat met schoonheid, dienen deze functiegerichte visies echter ook op elkaar te zijn afgestemd. Schoonheidsbelevingen zijn immers niet gebaseerd op een optelling van allerlei losse elementen maar op de totaliteit en de daarbinnen aanwezige harmonie tussen de verschillende elementen. In dit hoofdstuk wordt dan ook naast de visie per functie een visie op de onderlinge samenhang tussen de functies uitgewerkt. In de opeenvolgende paragrafen komen de volgende algemene visies per functie en op de samenhang tussen de functies aan de orde. Dit zijn in:

- paragraaf 5.1 de natuurlijke kwaliteit in de vorm van de landschappelijke onderlegger,
- paragraaf 5.2 de natuurlijke kwaliteit in de vorm van de ecologische structuur,
- paragraaf 5.3 de culturele kwaliteit in de vorm van de cultuurhistorie,
- paragraaf 5.4 de gebruikskwaliteit wonen,
- paragraaf 5.5 de gebruikskwaliteit werken,
- paragraaf 5.6 de gebruikskwaliteit in de vorm van de verkeerswegenstructuur,
- paragraaf 5.7 de gebruikskwaliteit in de vorm van toerisme en recreatie,
- paragraaf 5.8 de visueel ruimtelijke belevingskwaliteit.

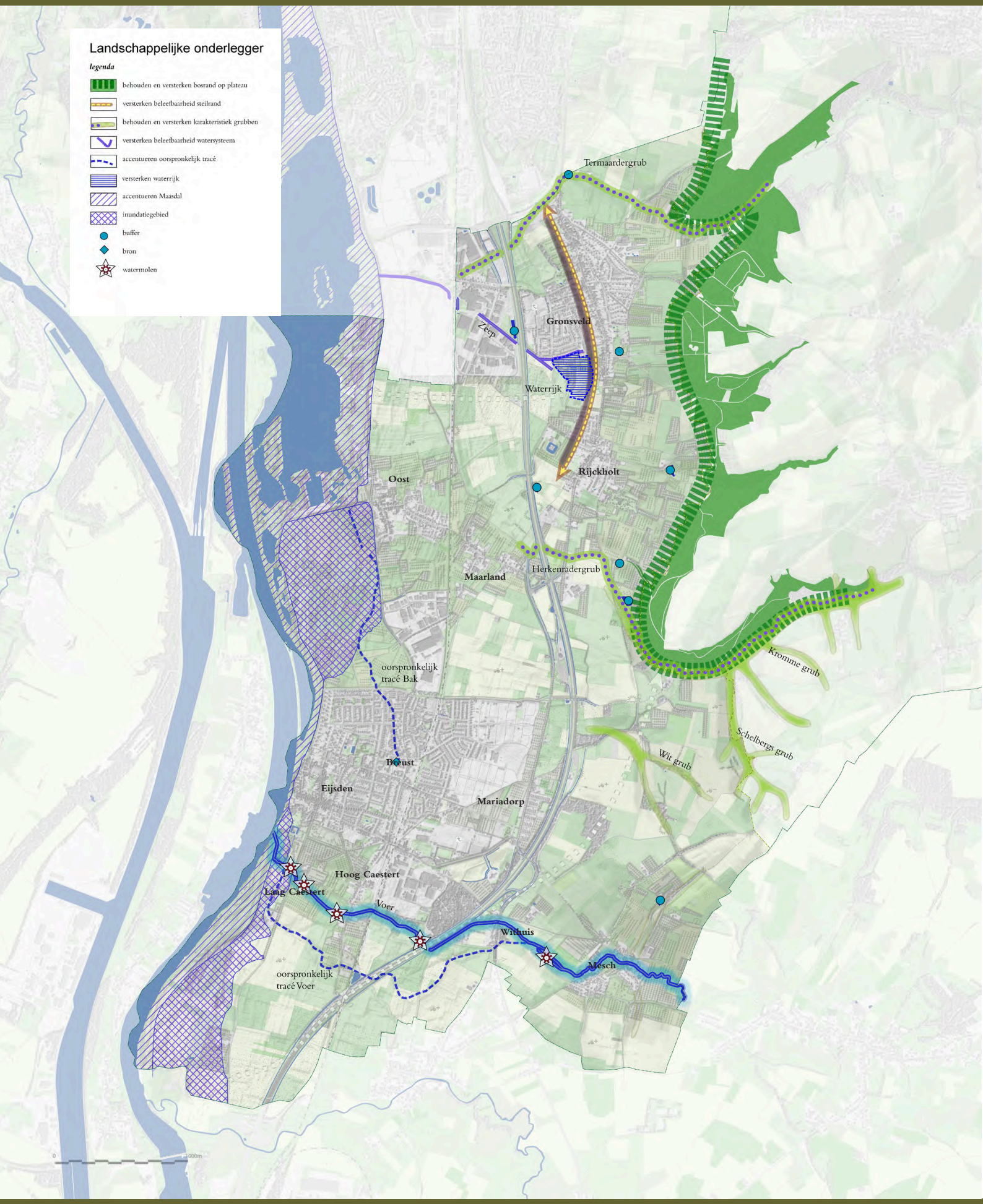

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Op basis van de landschappelijke onderlegger kan worden geconcludeerd dat deze een bepalende factor was en is voor de identiteit van de gemeente. Voor het behouden en versterken van de identiteit van de gemeente Eijsden-Margraten is het noodzakelijk dat de onderdelen van de landschappelijke onderlegger beter beleefbaar worden gemaakt in het buitengebied. In deze paragraaf worden hiervoor de algemene uitgangspunten beschreven. Deze zijn verder uitgewerkt in specifieke sfeerbeelden voor de deelgebieden in hoofdstuk 6.

Accentueren karakteristieken verschillende delen landschappelijke onderlegger

Uit de inventarisatie en analyse is naar voren gekomen dat verschillende onderdelen in de landschappelijke onderlegger te onderscheiden zijn, die elk een eigen landschappelijke karakteristiek hebben. Om er voor te zorgen dat het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten duidelijk herkenbaar is en blijft, dienen de verschillende onderdelen van de onderlegger te worden benadrukt:

- Plateaus: Om het verschil te benadrukken, dienen de plateaugebieden zoveel mogelijk grootschalig van karakter te blijven door deze zoveel mogelijk vrij te houden van opgaande beplanting en bebouwing. Uitzondering hierop vormen de laagstamboomgaarden en de directe omgeving rondom de dorpen waar veelal (restanten van) hoogstamboomgaarden aanwezig zijn. Tevens wordt hierop een uitzondering gemaakt voor grootschalige agrarische bedrijven, die een zichtbare en functionele relatie met de omgeving hebben. Landschappelijk gezien wordt niet voorgestaan om nieuw bos op de plateaus aan te planten, bijv. in het kader van compensatie of natuurontwikkeling;
- Droogdalen: Binnen de droogdalen zijn twee typen te onderscheiden. Enerzijds zijn dit droogdalen die worden gekenmerkt door een diepe insnijding, steile hellingen en de aanwezigheid van veel opgaande beplanting, zoals de Schone grub. Het besloten karakter van deze diepe grubben dient dan ook behouden en waar mogelijk versterkt te worden door aanplant van bos en struweel. Anderzijds zijn dit droogdalen die worden gekenmerkt door zachte glooiingen, graslanden en akkers afgewisseld met kleine landschapselementen (graften, hagen, hoogstamboomgaarden), zoals de Herkenradergrub. In deze zacht glooiende droogdalen dient dit afwisselende karakter behouden te worden en waar mogelijk versterkt met kleine landschapselementen. Hierbij dient zo veel mogelijk aansluiting te worden gezocht bij andere functies, zoals water (buffers), recreatie (wandel- en/of fietspaden) en natuur (ecologische verbindingen);
- Beekdal: Voor het beekdal van de Voer is het voorstel de beekbegeleidende beplantingen te behouden en waar nodig aan te vullen. Tussen Mesch en de Maas bij Laag Caestert ligt de Voer niet in een beekdal en wordt deze als cultuurlijk element behandeld;
- Hellingen: Uit de inventarisatie en analyse komt naar voren dat de hellingen aan weerszijden van een dal verschillende landschappelijke karakteristiek bezitten. De hellingen aan met name de noordzijde zijn in het algemeen steil tot zeer steil, geëxponeerd op het zuiden en veelal sinds zeer lange tijd bebost. Aan de zuidzijde zijn de hellingen vaak minder steil en in agrarisch gebruik. Ze worden gekenmerkt door de aanwezigheid van steilranden, grubben, (restanten van) graften en andere kleine landschapselementen. Om de landschappelijke onderlegger zichtbaar en herkenbaar / afleesbaar te houden is het van belang dit contrast tussen steile en flauwe hellingen te behouden en waar mogelijk te versterken. Bij het aanvullen van de kleine landschapselementen gaat het voornamelijk

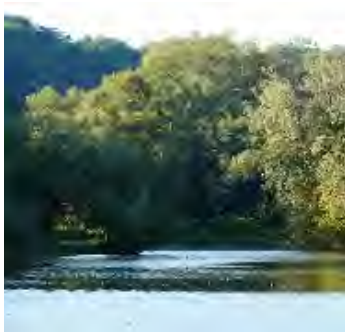

om het herstellen van grubben en graften op reeds bestaande steilranden. Voor het versterken van de bossen geldt dat de gebieden op de hellingen die van bijzonder belang zijn als (kalk)grasland of bijzondere potenties bieden voor het ontwikkelen van (kalk)grasland uitgezonderd dienen te blijven van bebossing;

- Terrassen: De terrassen worden gekenmerkt door de afwisseling van grotere en kleinere agrarische percelen, waarbij de oppervlakte hoogstam- en laagstamfruit opvallend is. Een duidelijk onderscheid tussen het laagterras en het middenterras is er niet. Doelstelling voor de terrassen is om de (hobbymatige) fruitteelt te behouden, omdat deze een groot deel van de identiteit van de voormalige gemeente Eijsden bepaalt.
- Terrasranden: In het Maasdal bevinden zich de randen tussen het midden- en laagterras en tussen het laagterras en de rivierbedding. Deze randen zijn op diverse locaties als markante hellingen in het landschap aanwezig en worden beleefd, doordat ze zichtbaar zijn en bijdragen aan het uitzicht over het Maasdal. Het behouden van het uizicht vanaf de bovenzijde van de terrasrand geldt hier als uitgangspunt, evenals het behouden van de beleefbaarheid van de continuïteit van de lengterichting van de helling.
- Rivierbedding Maas en inundatiegebied: Dit respectievelijk permanent en periodiek watervoerende deel van het Maasdal is herkenbaar aan de aanwezigheid van voornamelijk weides/hooilanden, ooibossen en populierenopstanden. In het reliëf zijn de karakteristieke vormen zichtbaar van oude Maasarmen en grindgaten. Uitgangspunt ten aanzien van de rivierbedding van de Maas is te komen tot een harmonieuze afwisseling van ooibosvegetaties en gras/kruidenvegetaties, zodat de Maas op fraaie wijze bijdraagt aan de beleving van het Maasdal. Het gedeelte van het inundatiegebied dat in agrarisch gebruik is, behoudt haar landschappelijke karakteristiek. Het voorstel is wel om herstel van hoogstamfruitboomgaarden en haagstructuren te stimuleren.

Naast de ruimtelijke karakteristiek is in de verschillende delen van de landschappelijke onderlegger ook onderscheid te maken in soortensamenstelling van de beplanting. Uitgangspunt voor het landschapsontwikkelingsplan is dan ook de plantensoorten toe te passen op de plateaus, de hellingen en de terrassen die op de daar aanwezige bodems van nature voorkomen:

- Op de plateaus kunnen bijvoorbeeld bomen worden toegepast, die refereren aan een voedselrijke bodem en droge omstandigheden, zoals Eiken, Iepen, Lindes, Beuken en Zoete kersen. Hoewel het 'Eiland van Banholt' en de schiervlakte onderdeel zijn van de plateaus, hebben zij een iets voedselarmere bodem (minder leem en aanwezigheid van grind en vuursteen). Van oorsprong kunnen daarom naast de eerder genoemde soorten ook nog Berken in deze gebieden worden toegepast;
- Op de hellingen en in de droogdalen vindt, afhankelijk van de aanwezige bodemomstandigheden, een overgang plaats naar het toepassen van Eiken, Essen, Haagbeuken, Iepen en Zoete kersen;
- Op de natste gedeelten, de beekdalen en in kwelzones langs de middenterrasrand, kan worden gekozen voor bomen als Essen, Elzen, Populieren, Vogelkersen en/of Wilgen.
- Op de jaarlijks overstroomde delen van de rivierbedding groeit zachthoutooibos. Karakteristiek zijn hier Schietwilg en Zwarte populier. Daarnaast kan gekozen worden voor andere soorten uit de wilgenfamilie, zoals Amandelwilg, Katwilg, Bittere wilg, Kraakwilg, Grauwe wilg, Rossige wilg of Boswilg.

- Op de incidenteel overstroomde delen van de rivierbedding en het inundatiegebied groeit van nature hardhoutooibos. Zodoende kan bij aanplant van bomenstructuren en KLE's gekozen worden voor Gladde iep, Fladderiep, Gewone vogelkers, Spaanse aak en stuiksoorten als Een- en tweestijlige meidoorn, Wegedoorn, Rode kornoelje, Sleedoorn en diverse wilde rozen.

Bij toepassing van de hierboven genoemde soorten dient bij voorkeur gebruik gemaakt te worden van autochtoon plantmateriaal. In hoofdstuk 6 wordt deze algemene visie met betrekking tot de landschappelijke onderlegger verder uitgewerkt.

Versterken beleefbaarheid watersysteem

Het terrassenlandschap van de gemeente Eijsden-Margraten, dat bestaat uit een complex patroon van glooiingen, hellingen en dalen is gevormd door erosie- en afzettingsprocessen. Hoewel water van groot belang is geweest bij de vorming van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten, is dit nu slechts in beperkte mate afleesbaar. Dit komt, omdat het water hoofdzakelijk tijdelijk aanwezig is en niet als permanent stromend oppervlaktewater, met uitzondering van de Noor en de Voer. Onopvallend, maar wel aanwezig is de Zeep. Deze watergang voert in droge periodes geen tot weinig kwel- en bronwater, terwijl ze in natte periodes afstromend hemelwater afvoert. Op het midden- en laagterras zijn diverse hemelwaterbuffers aanwezig. Dit betreft enerzijds buffers van het watersysteem van de Termaardergrub en de Herkenradergrub en anderzijds buffers die het afstromend hemelwater van het Savelsbos, maar ook de A2 opvangen.

Uitgangspunt voor het landschapsontwikkelingsplan is het versterken van de beleefbaarheid van het watersysteem als geheel. Dit kan gerealiseerd worden door de verschillende onderdelen van het watersysteem op een integrale wijze vorm te geven. Zo wordt voorgesteld de buffers van de Termaardergrub en de Herkenradergrub door middel van struinpaden met daarlangs verspreid kleine landschapselementen, zoals een solitaire boom, een boomgroep of een stuk haag, met elkaar te verbinden. Op deze manier wordt de lengte van het watersysteem en de ligging in de lage delen van het landschap benadrukt en beter beleefbaar. Daarnaast wordt waar dat aansluit op de ecologische structuur (zie paragraaf 5.2. Algemene visie natuurlijke kwaliteit - ecologische structuur) een combinatie gezocht met het realiseren van ecologische verbindingen. Tevens wordt voorgesteld de buffers een natuurlijke en minder geometrische vorm te geven, die aansluit op de glooiingen in het reliëf ter plaatse. Hoewel de huidige vormgeving van de buffers een duidelijk statement van menselijk ingrijpen vormt, is deze vorming slechts functioneel en vrij eenzijdig gericht op het voorkomen van water- en modderoverlast. Een aangepaste vormgeving sluit beter aan bij het meer integrale karakter dat bij de combinatie van het watersysteem met recreatie en natuur wordt nagestreefd.

Met betrekking tot de Voer is het voorstel in het landschap herkenbaar te maken waar de oorspronkelijke beekbedding lag en ontstaat tevens de mogelijkheid om hemelwater af te voeren bij hoogwater calamiteiten in de Voer. Daardoor kan duidelijk worden gemaakt op welke ingenieuze wijze de mens sinds 1200 het watersysteem van de Voer naar eigen hand heeft weten te zetten. Dit wordt nader uitgewerkt in deelgebied Voerdal en Caestertveld.

Tot slot wordt voorgesteld op enkele plaatsen informatiedragers te plaatsen waarop de werking en de landschapsvormende rol van het watersysteem worden toegelicht. Hierbij dient zo veel mogelijk een combinatie te worden gezocht met andere bezienswaardigheden en (knooppunten in de) routes in de recreatieve structuur.

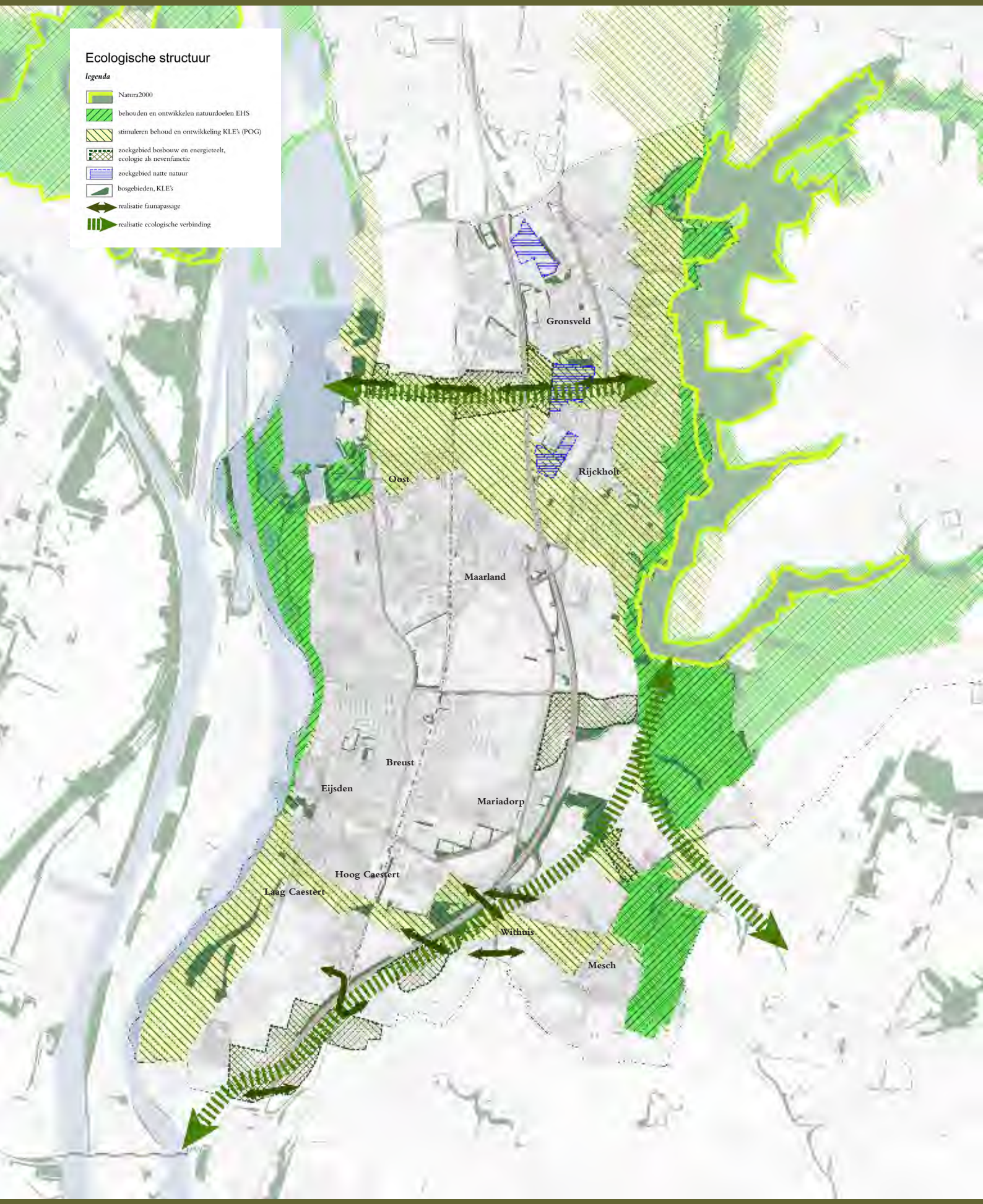

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Het landschapsontwikkelingsplan is mede gericht op het verder ontwikkelen van de ecologische structuur. Hieronder wordt ingegaan op de wijze waarop hiermee in het landschapsontwikkelingsplan wordt omgegaan.

Behoud en realisatie (grensoverschrijdende) waardevolle natuurgebieden

In de gemeente Eijsden-Margraten zijn bijzondere en waardevolle ecologische gebieden aanwezig. Voor de aanwezige bijzondere flora en fauna in deze gebieden en de biodiversiteit is het dan ook van belang om (de natuurwaarden van) deze gebieden te behouden en te versterken. Hiertoe is door het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie de realisatie van de totale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) voorzien in de periode tot 2018. Om dit te bewerkstelligen zijn in het provinciaal Natuurbeheerplan 2013 (Provincie Limburg, 2012) voor de verschillende natuurgebieden natuurdoelen aangegeven. Het is de bedoeling van het Rijk, om de gebieden die binnen de EHS vallen aan de hand van de na te streven natuurdoelen om te vormen tot natuurgebieden of beheersgebieden. In het geval van beheersgebieden kan nog sprake zijn van extensief agrarisch gebruik.
Voor de realisatie van de EHS zijn door het Rijk reeds gelden gereserveerd. De gemeente Eijsden-Margraten kan hier als stimulator optreden, teneinde de omschakeling naar agrarisch natuurbeheer in de beheersgebieden en de functiewijziging naar natuur en de bestemming natuur in nieuwe natuurgebieden te realiseren. Daarnaast is het voor het goed functioneren van de ecologische structuur van belang dat bij het behouden en realiseren van de EHS samenwerking wordt gezocht met de omringende gemeenten in Nederland en België. De natuur houdt niet op bij de grenzen.

Naast het realiseren van de EHS wordt als uitgangspunt gehanteerd dat ook de Provinciale Ontwikkelingzone Groen (POG) zoveel mogelijk gerealiseerd wordt. Primair houdt dit in dat behoud, herstel en aanleg van kleine landschapselementen gestimuleerd wordt. Op een aantal plekken wijkt de ecologische structuur echter af van de POG. Dit heeft te maken met de keuzes die gemaakt zijn met betrekking tot het behoud van ontwikkelingsperspectief voor de landbouwsector en de begrenzing van zoekgebieden voor bosbouw en energieteelten met houtige gewassen. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen met als nevendoel een duurzame bescherming te bieden tegen het dichtslibben van het buitengebied rond Eijsden met bebouwing en infrastructuur, zowel aan de zijde van Maastricht als aan de zijde van Visé. Daarnaast hebben de percelen met productiehout een wezenlijke ecologische nevenfunctie. Ook wordt met de zoekgebieden voor bos invulling gegeven aan de wens voor uitbreiding van het recreatief uitloopgebied van Eijsden en Maastricht.

Behoud en ontwikkeling Natura2000-gebieden

Door het Rijk, maar ook de Waalse en Vlaamse overheid zijn Vogel- en Habitatrichtlijngebieden aangewezen, de zogenaamde Natura2000-gebieden, die op Europees niveau Natuurpareltjes vormen en extra bescherming genieten. Naast algemene doelen, zoals behoud van biologische diversiteit en behoud van de ecologische samenhang van de gebieden, zijn voor deze gebieden specifieke natuurdoeltypen en soorten aangegeven. Het doel is de natuurdoeltypen te behouden, uit te breiden en/of kwalitatief te verbeteren. Voor de soorten is het doel de

uitbreiding van de verspreiding van de soorten te realiseren, de omvang van de populatie te behouden en/of uit te breiden en de kwaliteit van het leefgebied van de soorten te behouden, te verbeteren en/of uit te breiden.
Voor het landschapsontwikkelingsplan wordt voorgesteld nieuwe ontwikkelingen in of in de omgeving van deze Natura2000-gebieden, die een bufferende of versterkende werking hebben op de Natura2000-gebieden te stimuleren. Voorbeelden hiervan zijn het realiseren van ecologisch waardevolle overgangen tussen de bossen en het omringende agrarische gronden en het stimuleren van extensivering van het agrarisch gebruik in de omgeving.
In de Natura2000-gebieden, met name het Savelsbos, is een toeristisch-recreatieve structuur van wegen en paden aanwezig. Daarnaast bevinden zich in de natura2000-gebieden diverse geologische en archeologische monumenten, waaronder de vuursteenmijnen van Rijckholt-Sint Geertruid. Ook speelt de agrarische sector op dit moment nog een rol in het grondgebruik binnen de Natura2000-gebieden. Die rol is echter beperkt. De Natura2000-gebieden spelen een belangrijke rol in het landschappelijk karakter van de gemeente Eijsden-Margraten en voor het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als geheel. Daarom is het van belang om ook in de toekomst ruimte te kunnen bieden aan meervoudig ruimtegebruik, zoals agrarisch natuurbeheer en toeristisch-recreatief medegebruik. Met name dit laatste is van belang teneinde de in de gebieden aanwezige monumenten bereikbaar te houden voor de inwoners en bezoekers van de gemeente Eijsden-Margraten. In hoofdstuk 6 wordt waar nodig/mogelijk ingegaan op de manier waarop dit meervoudig ruimtegebruik vorm kan krijgen.

Goed nabuurschap - ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties in bosranden

De in de voormalige gemeente Eijsden aanwezige bossen en bosjes grenzen bijna alle direct aan de aanliggende agrarische gronden, zonder vorm van overgang tussen de boomlaag en de aangrenzende weide of akker. Uit discussie met de klankbordgroep is gebleken dat hier kansen liggen voor enerzijds het beperken van de schaduwwerking en vochtonttrekking door bomen voor de agrariër en anderzijds voor het stimuleren van de ontwikkeling van biodiversiteit door middel van de ontwikkeling van mantel- en zoomvegetaties. Deze toename van structuurdiversiteit is voor diverse diersoorten, zoals insecten (waaronder dagvlinders), grotere en kleine zoogdieren, zoals de Das en de Eikelmuis en voor diverse vogelsoorten van groot belang, omdat deze schuil- en nestgelegenheden biedt. Op plekken waar dorpen in de nabijheid van het bos aanwezig zijn, kan dit ook gerealiseerd worden door het aanleggen van kleine landschapselementen, zoals hoogstamfruitboomgaarden omzoomd met hagen. Hierdoor wordt tevens een buffer gecreëerd waardoor (negatieve) invloeden als gevolg van bijvoorbeeld vermesting, verzuring en verdroging vanuit omringende gebieden op de bossen wordt verminderd. Hiertegenover staat dat door de mantel- en zoomvegetaties de agrariërs in de omringende gebieden wellicht meer overlast als gevolg van bijvoorbeeld bramen en distels zullen ondervinden. Over het beheer van de overgangszones dient dan ook voor de aanleg ervan duidelijke afspraken tussen de diverse betrokkenen te worden gemaakt.
In dit landschapsontwikkelingsplan zijn zoekgebieden voor bosbouw gedefinieerd. Bij realisatie van nieuw bos dient rekening te worden gehouden met het creëren van mantel- en zoomvegetaties, zodat ecologisch gezien de grootste winst wordt behaald. Daarnaast is een

goede communicatie met omliggende grondeigenaren wenselijk, om problemen bij de ontwikkeling van het bos te voorkomen. Ook beheer en onderhoud dienen goed te worden vastgelegd, zodat de mantel- en zoomvegetatie zich niet uiteindelijk toch tot bos ontwikkelen.

Behoud en versterking (grensoverschrijdende) ecologische hoofd- en nevenverbindingen

Om de ecologische structuur goed te laten functioneren wordt als uitgangspunt voor het landschapsontwikkelingsplan gehanteerd dat de (grensoverschrijdende) ecologische hoofd- en nevenverbindingen behouden en verder versterkt dienen te worden, zodat uitwisseling van flora- en fauna tussen natuurgebieden kan plaats vinden. Met name de oost-west georiënteerde nevenverbindingen vragen om aandacht als het gaat om het mogelijk maken van uitwisseling tussen populaties van zoogdieren, amfibieën, vissen en reptielen. Dit is mede ingegeven vanuit het Meerjarenprogramma Ontsnippering van het Rijk en de Provincies. In hoofdstuk 6 wordt per deelgebied aangegeven op welke wijze deze verbindingen het beste gerealiseerd kunnen worden. Bij het realiseren, behouden en versterken is het niet alleen van belang dat in deze verbindingszones de juiste ecotopen en/of habitats aanwezig zijn voor de fauna, die van deze verbindingen gebruik moet maken. Het is tevens van belang dat waar mogelijk knelpunten door de aanwezigheid van infrastructuur of bebouwing worden opgelost door de realisatie van bijvoorbeeld faunapassages (zie ook volgende kop 'Opheffen barrières als gevolg van infrastructuur en bebouwing').
Tot slot wordt voorgesteld de bermen langs de wegen in het buitengebied als ecologische verbindingen voor insecten en kleine zoogdieren in te richten en het beheer hierop af te stemmen. Dit heeft tot gevolg dat de uitstraling van de bermen zal veranderen. Hierover zal dan ook goede voorlichting aan de bevolking moeten worden gegeven.Voorgesteld wordt in ieder geval een informatiebrochure omtrent aangepast, ecologisch bermbeheer te maken en te verspreiden. Dit ecologische bermbeheer heeft wellicht tot gevolg dat de agrariërs in de omringende gebieden (meer) overlast als gevolg van bijvoorbeeld distels zullen ondervinden. Over het beheer van de bermen dienen dan ook voor de aanleg en omvorming van het beheer ervan duidelijke afspraken tussen de diverse betrokkenen te worden gemaakt.

Opheffen barrières als gevolg van infrastructuur en bebouwing

In de voormalige gemeente Eijsden bevindt zich een tweetal knelpunten uit het Meerjarenprogramma Ontsnippering. Het ene knelpunt bevindt zich aan de zuidzijde van het bedrijventerrein Eijsden-Maastricht en het tweede knelpunt bevindt zich aan de Voer. Uitgangspunt voor het landschapsontwikkelingsplan is deze barrières op te heffen door passages voor klein wild, zoals Dassen, amfibieën en reptielen aan te leggen en deze passages duurzaam in stand te houden.

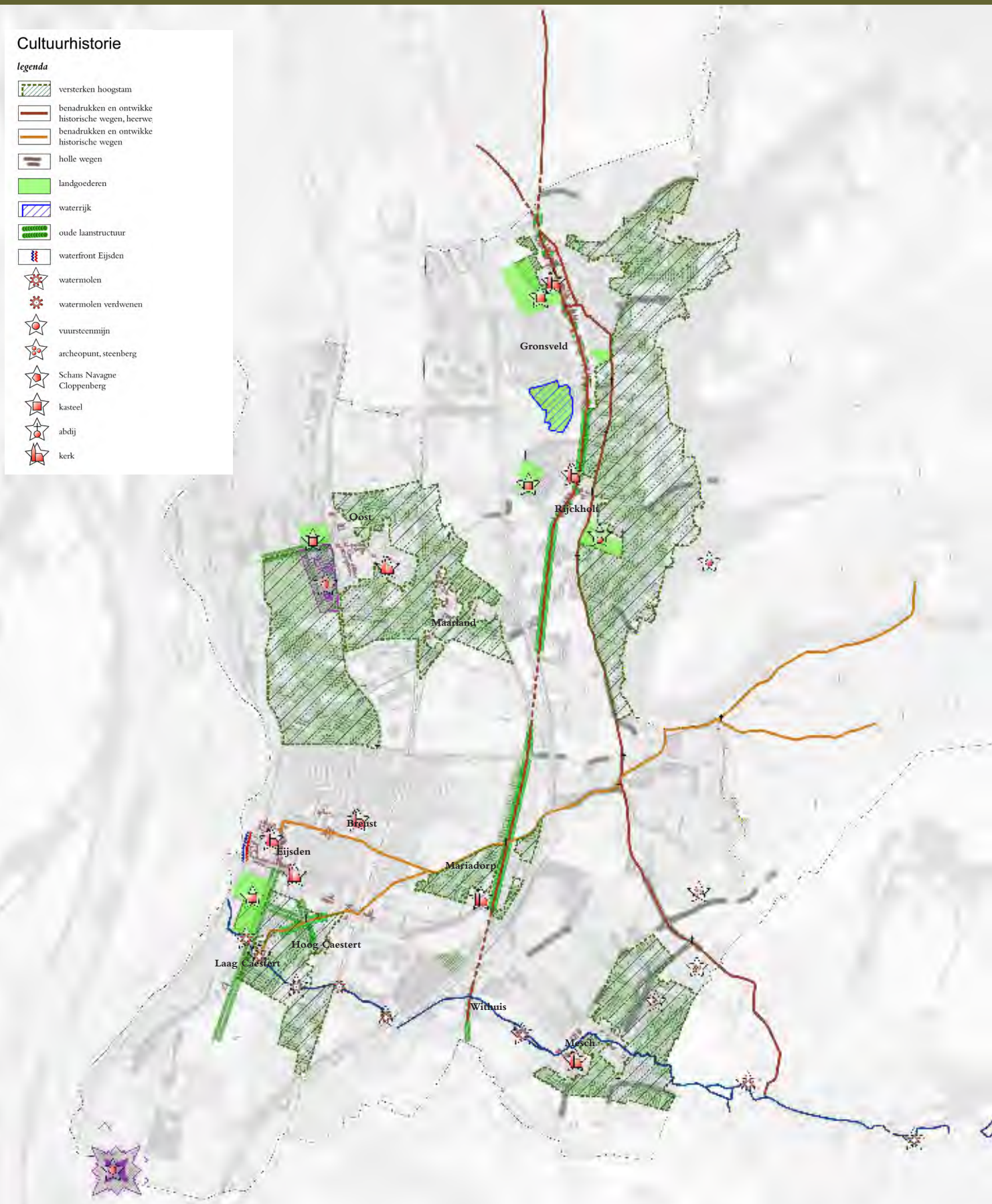

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Het totale (cultuur)landschap van de gemeente Eijsden-Margraten is een zeer belangrijk cultuurhistorisch fenomeen, dat bepalend is voor de identiteit van de gemeente en een uniek cultuurlandschap vormt binnen Nederland. In dit cultuurlandschap is nog duidelijk de relatie te zien tussen de bodem en de wijze waarop de mens daarvan gebruik heeft gemaakt. Dit 'historische' gebruik heeft geleid tot het huidige, door velen zeer gewaardeerde en unieke landschapsbeeld. Dit unieke landschapsbeeld speelt op zijn beurt weer een belangrijke rol voor het huidige gebruik van het buitengebied. Zo is het bijvoorbeeld aantrekkelijk voor recreatief medegebruik en daardoor van groot belang als inkomstenbron voor de toeristisch-recreatieve sector. Belangrijkste uitgangspunt is dan ook dat dit cultuurlandschap in totaliteit als harmonieus en afleesbaar geheel dient te worden behouden en waar nodig versterkt (zie ook paragraaf 5.8 Algemene visie visueel-ruimtelijke belevingskwaliteit).
Binnen het cultuurlandschap van de voormalige gemeente Eijsden zijn nog altijd diverse markante en cultuurhistorisch waardevolle parels aanwezig. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de monumentale kastelen, zoals kasteel Eijsden en kasteel Rijckholt, maar ook schans Navagne, kloosters, boerderijen, kruisen en vuursteenmijnen, die verspreid over de gemeente te vinden zijn, de historische kernen en het nog grotendeels aanwezige historische wegenpatroon. In het veld is daarnaast geconstateerd, dat deze elementen soms een (groene) uitstraling ontberen, dat in de ruimtelijke inrichting van de directe omgeving van het object geen verwijzing naar het historische karakter daarvan is opgenomen of, dat cultuurhistorisch waardevolle objecten onbereikbaar en/of ontoegankelijk zijn voor inwoners, toeristen en recreanten. Voor het behouden en versterken van het cultuurlandschap en de identiteit van de gemeente Eijsden-Margraten is het noodzakelijk dat op basis van het landschapsontwikkelingsplan de oude kernen, de historische wegen en de (ensembles van) historische plekken, gebouwen en objecten worden geaccentueerd. Daarnaast is het uitgangspunt deze objecten, zoals de verschillende kastelen, boerderijen, groeves en vuursteenmijnen beter bereikbaar en/of toegankelijk te maken voor toeristen en recreanten, zodat de belevingswaarde daarvan omhoog gaat. Deze doelstellingen zijn hieronder vertaald in algemene uitgangspunten met betrekking tot het behoud, het herstel en de ontwikkeling van cultuurhistorische elementen. In hoofdstuk 6 zijn deze uitgangspunten vervolgens uitgewerkt in specifieke streefbeelden per deelgebied.

Opwaarderen inbedding kernen in het landschap
De randen van de kernen in de voormalige gemeente Eijsden vallen voor het ruimtelijke beeld voor een groot deel weg in de grote oppervlakte (hoogstam)fruitweides rondom de kernen. In de inventarisatie en analyse is naar voren gekomen dat in de huidige situatie niet elke kern even goed ligt ingebed tussen deze boomgaarden. Van oudsher waren rond de kernen fruit- en vruchtdragende bomen aanwezig op erven en in huisweides, die tevens als boomgaard in gebruik waren. In de loop der tijd is een groot aantal hoogstamboomgaarden vervallen of zelfs verdwenen, vanwege het wegvallen van de economische factor achter het hoogstamfruit. Het laatste decennium geeft daarin een ommekeer te zien als gevolg van de beschikbaarheid van subsidies voor de aanplant van nieuwe hoogstamfruitweides. Dit heeft echter nog niet geleid tot een volwaardig herstel van de landschappelijke inbedding van de verschillende dorpen.

Datzelfde geldt voor meer opgaande landschapselementen nabij de kernranden, zoals graften. Daarnaast is bij de gebruikelijke, alleen op de voorkant/straatzijde gerichte nieuwbouw niet altijd aandacht besteed aan een adequate inbedding van de achterkanten van de bebouwing in het landschap. Hierdoor zijn her en der visueel storende bebouwingsranden ontstaan met ontsierende achtergevels met aanbouwen, een chaotische verzameling van tuinafscheidingen, tuinhuisjes en schuurtjes en niet-inheemse beplanting.
De doelstelling van het landschapsontwikkelingsplan is, om waar nodig in te zetten op versterking van de inbedding van de kernranden in het landschap, door bijvoorbeeld het aanbrengen van bomenrijen, struwelen, parken, solitaire nutsbomen (bijvoorbeeld Walnoot), nieuwe hoogstamboomgaarden en het verjongen van oude vervallen boomgaarden op erven, in huisweides en langs woonbuurten, zodat dorp en buitengebied weer als één harmonieus geheel beleefbaar zijn. In deze groene rand kunnen functies worden geïntegreerd, zoals een openbare boomgaard en/of een pluktuin. Het aanbrengen van opgaand groen betekent overigens niet dat de kernen geheel ingepakt dienen te worden. De kernranden dienen een zekere openheid te behouden of te krijgen, zodat niet alleen de bebouwing vanuit het landschap zichtbaar en ervaarbaar blijft, maar zodat ook vanuit de kern contact blijft bestaan met het omringende landschap. Daarnaast dient bij uitbreidingsplannen nadrukkelijk aandacht besteed te worden aan een cultuurhistorisch verantwoorde inbedding in het landschap.
Bij het herstellen, dan wel nieuw aanplanten van hoogstamfruitboomgaarden dient waar mogelijk gewerkt te worden met fruitrassen die van oudsher in de voormalige gemeente Eijsden werden toegepast.

Benadrukken en ontwikkelen historische wegen
In de voormalige gemeente Eijsden zijn verschillende typen historische wegen aanwezig in de vorm van heerwegen, bronkroutes, verbindingen tussen hoofdkernen en ontginningskernen en een groot aantal onverharde veldwegen. Algemeen uitgangspunt is dat de historische wegen op plekken waar deze als zodanig nog herkenbaar zijn in het landschap worden benadrukt. Daarbij dient de inrichting van de historische wegen op een integrale wijze bekeken te worden, zodat het gewenste beeld in totaliteit kan worden gerealiseerd. Aangezien de historische wegen verschillend van karakter zijn, wordt hiervoor in hoofdstuk 6 een gebiedspecifieke uitwerking gegeven. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de huidige functie van de wegen in de verkeerswegenstructuur. Door deze specifieke uitwerking kan het unieke karakter van deze wegen het beste worden behouden en/of hersteld en daarmee de identiteit van de gemeente Eijsden-Margraten worden versterkt.
De heerwegen vormen in dit kader door hun lengte en karakter unieke elementen. Het betreft de historische transportroute op de oostoever van de Maas en de heerweg tussen Maastricht en 's Gravenvoeren. Voor deze wegen wordt voorgesteld deze samen met de oorspronkelijk aan deze wegen gekoppelde historische objecten als parelsnoeren in het landschap te benadrukken en weer als één route beleefbaar te maken. Gezien het oorspronkelijke bovenregionale en dus gemeenteoverstijgende karakter wordt voorgesteld om met de omringende gemeenten samen te werken, zodat het eenduidige routekarakter ook daar kan worden doorgezet. Tevens wordt bij het versterken van deze bovenregionale historische wegen voorgesteld om zoveel mogelijk per route een eigen karakter te ontwikkelen, dat gebaseerd is op de route specifieke historische en landschappelijke achtergrond van de wegen.

De relatie tussen de hoofdkernen in de voormalige gemeente Eijsden en de ontginningskernen op de plateaus in de voormalige gemeente Margraten wordt gevormd door de verbindingswegen die nog voor een groot deel bestaan als (onverharde) veldwegen. Het voorstel is om de continuïteit van deze wegen in het landschap te herstellen en de landschappelijke inbedding van de wegen waar nodig te versterken. Daarmee wordt de basis gelegd voor thematische wandel- en fietsroutes waarbij de ontginningsgeschiedenis van de plateaus het hoofdthema is. Ditzelfde geldt voor de bronkroutes.Vergelijkbaar met de bronkroute van Gronsveld wordt voorgesteld om ook de bronkroute van 's Gravenvoeren op te pakken als toeristische route om zodoende op bijzondere wijze het landschap en de daarin aanwezige monumenten onder de aandacht te brengen.

Creëren en opwaarderen ensembles van historische plekken, gebouwen en objecten

In de inventarisatie en analyse van de historische structuur zijn markante historische plekken, gebouwen en objecten aangegeven (niet limitatief). Deze waardevolle historische elementen, zoals monumentale boerderijen, kastelen en kloosters, liggen vaak als eilandjes verscholen in een landschap, dat niet meer als de oorspronkelijke context van het relict is ingericht. Het is dan ook belangrijk duidelijkheid te scheppen in de relatie tussen deze eilandjes en hun omgeving. Dit kan gerealiseerd worden door het waar mogelijk en op een evenwichtige manier herstellen van de oorspronkelijke relatie tussen deze waardevolle objecten en hun omgeving. Daarnaast kan worden gekozen voor het verzachten van de overgang tussen de objecten en hun omgeving, of door het geheel afschermen van de waardevolle relicten van de visueel storende omgeving. Afhankelijk van de situatie wordt in het landschapsontwikkelingsplan voor de deelgebieden een keuze gemaakt voor één van deze principes. Gestreefd wordt echter naar het opheffen van de geïsoleerde ligging van de historisch waardevolle elementen en het creëren en opwaarderen van historische ensembles. Hiervoor is het noodzakelijk, dat de relatie van deze ensembles en van de losse waardevolle elementen met de omgeving worden verbeterd en op deze plekken boeiend en bloeiend groen wordt aangebracht, dat voor wat betreft de vorm, het ritme en de soort verwijst naar het historische karakter. Voorbeelden hiervan zijn het behouden, versterken en herstellen van parken en tuinen bij de verschillende kastelen, monumentale boerderijen en kloosters. Hierbij dient de inrichting rond waardevolle historische objecten als integraal geheel bekeken te worden, zodat in totaliteit het gewenste beeld wordt gerealiseerd en daarmee de identiteit van het cultuurlandschap en de gemeente benadrukt wordt. Om beheer en onderhoud aan deze cultuurhistorische objecten ook voor de toekomst te blijven stimuleren is het van belang dat deze elementen zoveel mogelijk worden verbonden met de toeristisch-recreatieve infrastructuur in de gemeente Eijsden-Margraten.

Behoud en herstel wegkruisen en kapellen

Net als in de voormalige gemeente Margraten kent de voormalige gemeente Eijsden een groot aantal wegkruisen en kapellen. Het onderhoudsniveau verschilt van kruis tot kruis. Diverse kruisen en de meeste kapellen zijn in particulier beheer. Doelstelling van de gemeente Eijsden-Margraten is zorg te dragen voor de kruisen op gemeentelijk eigendom. Daarbij moet gedacht worden aan het vrijzetten van kruisen in de beplanting en onderhoud aan markante boom/bomen die veelal bij een wegkruis aanwezig zijn. Daarnaast stimuleert de gemeente

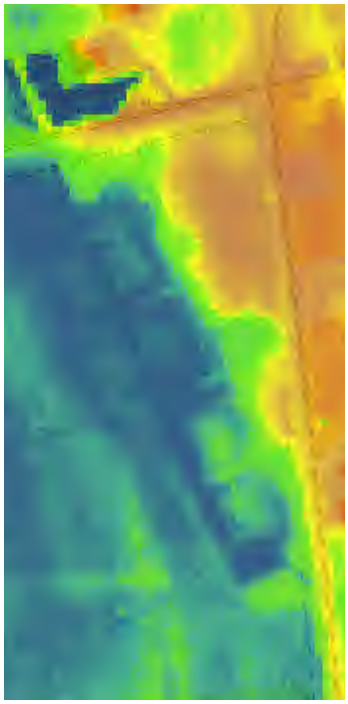

particulieren om de op hun eigendom aanwezige kruisen en kapellen goed te onderhouden, zodat deze bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit van de gemeente als geheel.

Archeologische objecten en monumenten

Verspreid over de voormalige gemeente Eijsden zijn vondsten gedaan uit het verre verleden. Enkele van deze locaties groot belang voor de vroege bewoningsgeschiedenis van de regio, maar ook voor Nederland. Dit betreft de vuursteenmijnen van Rijckholt – Sint Geertruid en de vondstlocaties op de Steenberg en de Schelberg bij Mesch. Doelstelling vanuit het LOP is het herkenbaar maken van deze locaties voor bezoekers, zodat de uitgebreide historie van het menselijk ingrijpen in het landschap inzichtelijk wordt gemaakt.

In het reliëf zijn nog diverse sporen uit de recentere historie te ontdekken, zoals de grondvorm van kasteel de Cloppenburg nabij Oost, maar ook de restanten van schans Navagne. Doelstelling is, om op basis van nader onderzoek een keuze te maken wat betreft het zichtbaar maken/reconstrueren van grondwerken en/of gebouwen, zodat de historie weer tot leven komt en deze objecten weer een bijdrage gaan leveren aan het inzichtelijk maken van de historie van het landschap van de voormalige gemeente Eijsden.

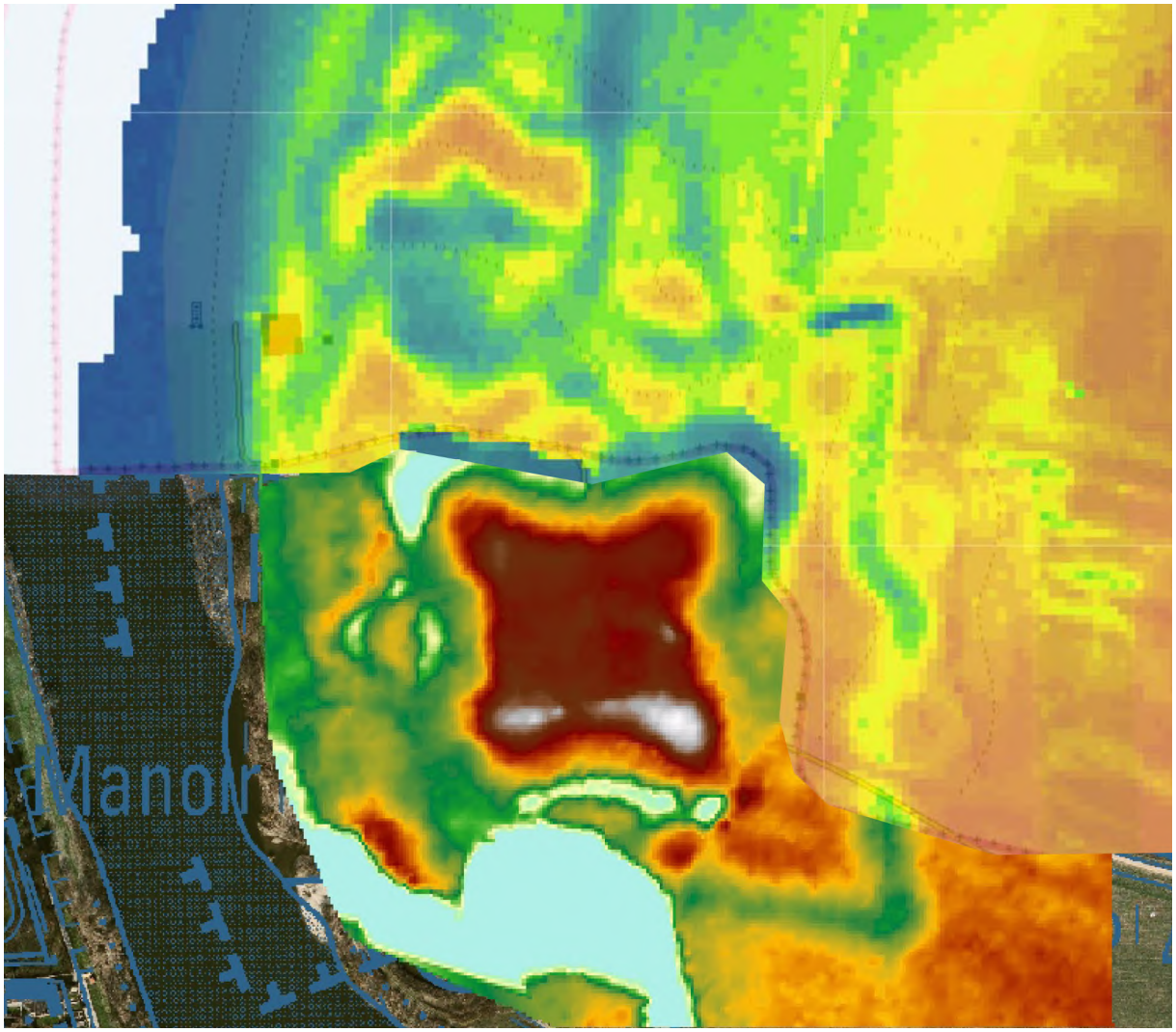

Uit de inventarisatie en analyse komt naar voren dat het gebruik van het landschap voor wonen in de vorm van pittoreske kernen een belangrijk onderdeel vormt van het cultuurlandschap. Woonbebouwing kan echter met een visueel storende bebouwingsrand ook een minder esthetische bijdrage leveren aan het landschapsbeeld. Gezien deze beeldbepalende invloed wordt in deze paragraaf aangegeven op welke manier het wonen een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van het landschap. Vanuit het landschapsontwikkelingsplan wordt gekozen voor een beleid ten aanzien van woonbebouwing, dat zich conformeert aan het gemeentelijke en provinciale beleid daaromtrent. Op enkele punten worden aanvullende randvoorwaarden gesteld. In onderstaande tekst wordt ingegaan op de algemene visie met betrekking tot woonbebouwing binnen de contour en buiten de contour.

Woonbebouwing binnen de contour
Binnen de voormalige gemeente Eijsden bezitten de dorpen Eijsden, Gronsveld, Rijckholt, Oost-Maarland en Mesch een rode contour die is vastgelegd door de provincie Limburg in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2006 (actualisatie 2011). Buiten deze contour mag in beginsel niet worden gebouwd. Dit wil echter niet zeggen, dat binnen de contour daarom alle beschikbare ruimte dient te worden volgebouwd. Uitgangspunt voor de toekomst van het landschap direct rond de dorpen met een contour is, dat een voor elke kern kenmerkende afwisseling van bebouwing en ruimtes tussen deze bebouwing behouden dient te blijven. Hierdoor blijven de kernen herkenbaar en wordt hun specifieke identiteit behouden.

Woonbebouwing buiten de contour
Indien bij de afweging naar voren komt dat de kenmerkende afwisseling tussen bebouwing en open ruimtes met nieuwbouw niet behouden kan worden, dan dient bouwen buiten de contour overwogen te worden. Vanuit het provinciale en gemeentelijke beleid gezien is bouwen buiten de contour slechts onder voorwaarden mogelijk en alleen als dit een kwaliteitsverbetering ter plekke en een kwaliteitsverbetering in groter verband oplevert. De randvoorwaarden hiervoor worden opgenomen in het Gemeentelijke Kwaliteitsmenu.

Uitgangspunt voor het bouwen buiten de contour is, dat dit te allen tijden dient te worden getoetst aan het vigerende beleid ter plekke, zoals het bestemmingsplan en dit landschapsontwikkelingsplan, en dat de kwaliteitsverbetering die wordt gevraagd voor het landschap een meerwaarde geeft aan de reeds bestaande context van de bouwlocatie en het geheel harmonieus is ingepast.

Stimuleren bouwen met kwaliteit
Uit de hierboven genoemde uitgangspunten en de inventarisatie en analyse komt naar voren dat het belangrijk is dat de visueel esthetische kwaliteit van bestaande en nieuw te bouwen bebouwing in het landschap wordt gewaarborgd. Om deze gewenste kwaliteit voor bebouwing te behouden en te verkrijgen, dient de gemeente Eijsden-Margraten bij initiatieven dan ook als bewaker en als stimulator op te treden. Daarbij dient de handreiking, die Bureau VERBEEK in de publicatie 'Bouwen met kwaliteit. Beleidsideeën voor bouwen op bestaande erven in het buitengebied' (Provincie Limburg, 2005) heeft beschreven, gebruikt te worden. De kerngedachte in deze handreiking is dat een bouwwerk zich voegt in de omgeving als dit bouwwerk zich voegt in de ordonnantie,

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

de verhoudingen van die omgeving. Het zijn de verhoudingen in de maten, de verhoudingen in de vormen en kleuren die bepalen of een gebouw zich voegt in zijn omgeving. Met andere woorden; speelt het nieuwe gebouw als nieuw instrument mee in het muziekstuk dat de reeds aanwezige elementen, instrumenten tezamen spelen. Dit betekent niet een nostalgisch teruggrijpen op vormen en middelen van onze voorouders, maar het, met respect voor de reeds aanwezige cultuur van onze voorgangers, op een eigentijdse wijze, met de middelen en inzichten van nu, aansluiten bij en voortbouwen op die reeds aanwezige cultuur. Hiermee wordt voor het nageslacht uiteindelijk de continuïteit van cultuurhistorische ontwikkelingen in het landschap ervaarbaar.

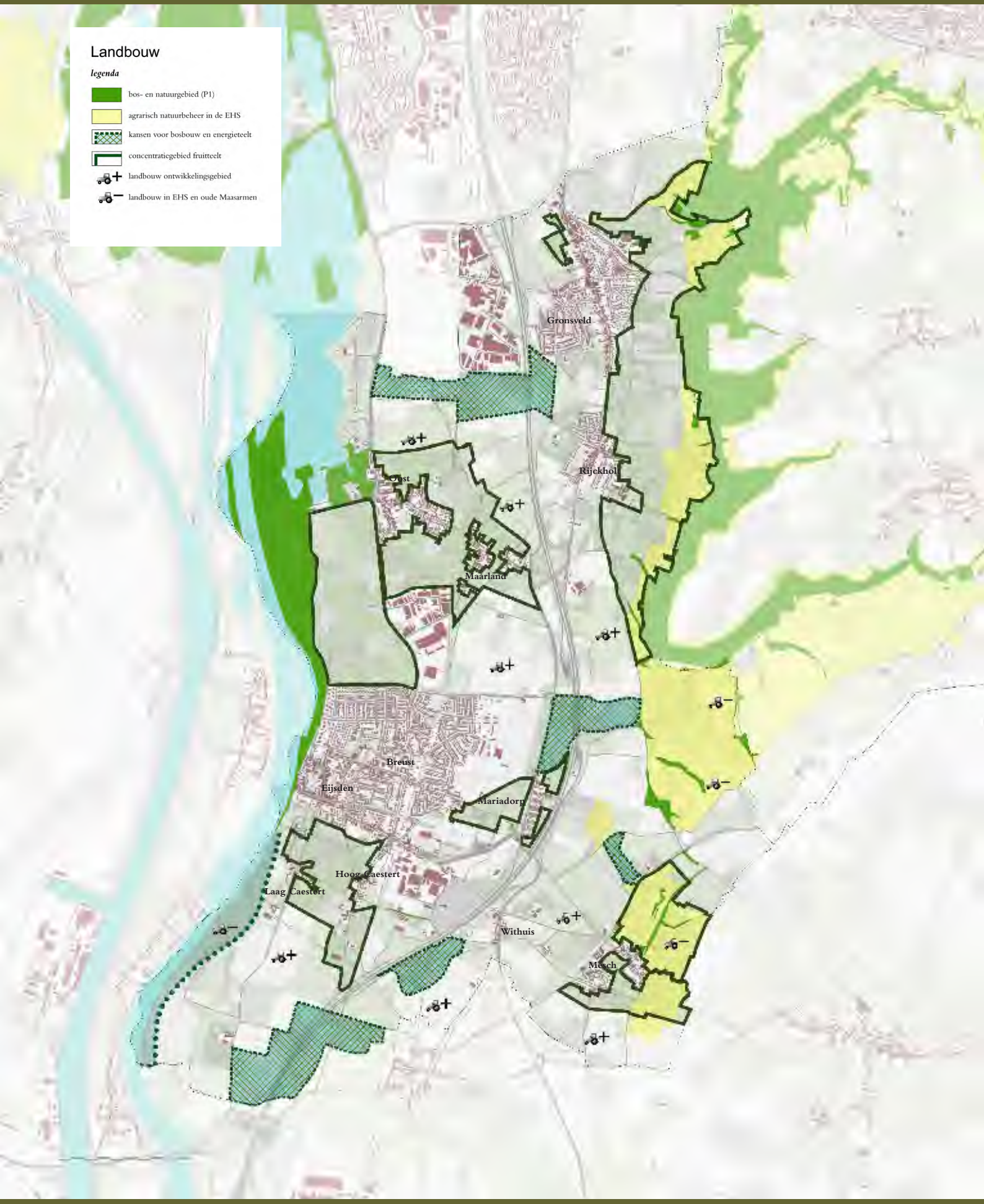

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

Uit de inventarisatie en analyse komt naar voren dat het grondgebruik in het buitengebied voornamelijk de agrarische sector betreft en in beperkte mate ook de toeristische sector. Dit grondgebruik is van grote invloed op het landschapsbeeld. Het waardevolle cultuurlandschap is zelfs onlosmakelijk verbonden met het eeuwenlange agrarische gebruik. Aangezien de agrarische sector een groot deel van het landschap beheert en zodoende zorgt voor de duurzame instandhouding daarvan, achten de gemeente Eijsden-Margraten en de deelnemers aan de klankbordgroep het van belang de agrarische sector de kans te geven ook in de toekomst als beheerders van het landschap op te kunnen treden. In deze paragraaf zijn de uitgangspunten weergegeven ten aanzien van het behoud van agrarische ontwikkelingsperspectief in de voormalige gemeente Eijsden.

Behoud ontwikkelingsperspectief agrarische sector

Ondanks het feit dat er steeds minder agrariërs actief zijn op het grondgebied van de voormalige gemeente Eijsden is het van belang dat de agrarische sector ontwikkelingsperspectief behoudt. Door het behoud van ontwikkelingsperspectief wordt de agrarische sector voor de toekomst behouden en wordt de agrarische sector de kans gegeven om ook in de toekomst als beheerders van het landschap op te treden. Om de landschappelijke karakteristieken in de gemeente Eijsden-Margraten te behouden en te versterken is het wel van belang dat de grondgebonden landbouw wordt gestimuleerd. Rondom Eijsden (Panneslager, Caerstertveld) kunnen relatief grote functionele gebruiksruimten worden nagestreefd, zodat schaalvergroting en specialisatie plaats kan vinden. De genoemde gebieden lenen zich daarvoor, omdat daar het landschap reeds relatief grootschalig van karakter is. Doel voor deze agrarische gebieden is wel, om waar dat gewenst is, te streven naar een combinatie van landschappelijke verfraaiing en erosiepreventie, zodat een landschappelijk kader ontstaat waarbinnen de agrarische ontwikkelingen kunnen plaatsvinden.

In het overgrote deel van de voormalige gemeente Eijsden dient echter het kleinschalige karakter van het landschap te worden gerespecteerd. In deze gebieden is schaalvergroting dan ook minder vanzelfsprekend, omdat daarmee het kleinschalige karakter wordt aangetast. Het versnipperde grondbezit draagt hier overigens aan bij. Hier passen beter agrarische bedrijven die zich specialiseren, verbreden, verdiepen, zoeken naar herfundering en een multifunctioneler karakter hebben. Zo wordt in de concentratiegebieden voor fruitteelt niet alleen de teelt van appels, peren, kersen en pruimen gestimuleerd, maar bestaat ook ruimte voor specialistische teelten als bessen en bramen.

Om de landschapskwaliteiten in het gebied van oude Maasarmen ten zuiden van Eijsden te behouden en te versterken wordt hier gestreefd naar behoud van de veehouderij.

In de EHS liggen kansen voor extensivering en verbreding van de landbouw. Dit betekent wel dat de agrariërs hiertoe gefaciliteerd dienen te worden, bijvoorbeeld door als gemeente hulp te bieden bij kavelruil.

Het behoud van het kleinschalige landschap kan ook gerealiseerd worden door nieuwe vormen van agrarische bedrijvigheid aan te trekken, die juist de behoefte hebben aan een kleinschalig landschap en die dit landschap kunnen onderhouden, zoals de paardenhouderij, en die een brugfunctie kunnen vervullen tussen stad en platteland, tussen agrarisch gebruik en recreatie.

Teneinde ook nieuwe vormen van grondgebruik te faciliteren, zijn in dit LOP een aantal zoekgebieden voor bosbouw en energieteelten met houtige gewassen begrenst. De doelstelling is om binnen deze

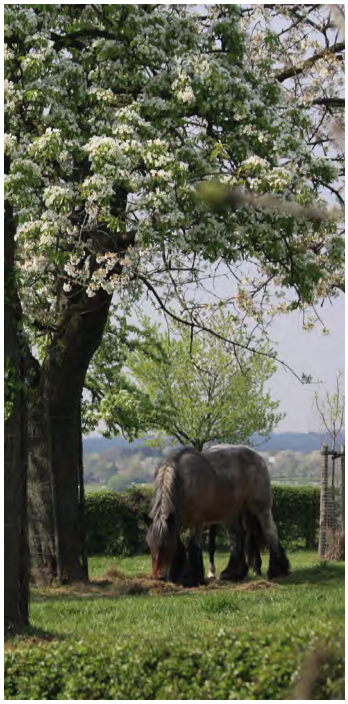

zoekgebieden de planologische beperkingen in relatie tot deze teelten zoveel mogelijk te slechten, zodat omschakeling naar deze teelten vereenvoudigd wordt.
Met bovenstaande voorstellen kunnen met het agrarische gebruik de kwaliteiten van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten behouden en verder versterkt worden.

Paardenhouderij
Een ontwikkeling die zichtbaar is in de dorpsranden van Maarland en Hoog Caestert is de toename van het aantal paardenweides. Ten behoeve van de landschappelijke inbedding van de dorpen is het wenselijk dat ook de paardenweides zich voegen naar de landschappelijke karakteristiek van het agrarische gebied. Dit houdt in, dat ook bij een paardenweide de karakteristieke inrichting als hoogstamfruitweide omzoomd door een haag gewenst is. Voor paarden geldt echter een aantal aandachtspunten om te voorkomen dat problemen met koliek, vergiftiging of onbedoelde vernieling van de landschapselementen ontstaat (KNHS, 2008).

- Hagen: Diverse soorten die behoren tot het sortiment van de karakteristieke Limburgse haag zijn geschikt als omheining voor paardenweides. Dit betreft vooraleerst Meidoorn (jong uitlopers zijn bijzonder geliefd bij paarden), maar daarnaast ook Veldesdoorn, Haagbeuk, Kornoelje, Hulst, Wilde appel en Sleedoorn. Rozen komen veelal door uitzaaiing in hagen terecht. Rozen zijn echter evenmin schadelijk voor het paard. De eerste paar jaar na aanplant dient een haag uitgerasterd te zijn om te voorkomen dat de planten opgegeten worden. Een goed ontwikkelde haag vormt een prima afscheiding voor paardenweides, waardoor de weinig fraaie afzetlinten die nu te zien zijn in het buitengebied achterwege kunnen blijven.
- Fruitbomen: Paarden in een hoogstamfruitweide laten weiden is geen probleem, maar vergt wel enige oplettendheid. Niet alle paarden kunnen in de bloesemperiode namelijk even goed tegen de aanwezigheid van grote aantallen bijen en wespen die de bloesem bestuiven. Het laten liggen van valfruit kan tevens koliek veroorzaken. Dit probleem kan echter voorkomen worden door het fruit te plukken of te verzamelen.
- Bomen: Taxus en Valse acacia (Robinia) zijn giftig voor paarden en dienen dan ook achterwege te blijven in de aanplant rondom een paardenweide. De meeste inheemse boomsoorten kunnen echter zonder grote problemen worden aangeplant. Beuken (de nootjes) en Eiken (groene eikels, blad en bast) kunnen, na het eten van (zeer) grote hoeveelheden wel narigheid veroorzaken bij paarden. Voor buitenpaarden zal dit echter weinig problemen opleveren, omdat deze paarden eromheen eten. Voor binnenpaarden is het risico hier het grootst, vanwege de onbekendheid met de bomen.
- Bestrijding insecten: Diverse insectensoorten kunnen paarden het leven aardig zuur maken. Denk daarbij aan horzels en dazen. Door het creëren van broedgelegenheid voor vogels, zoals Zwaluwen, maar ook Mezen en bijvoorbeeld Gekraagde roodstaart, wordt huisvesting geboden voor natuurlijke insectenbestrijders. Vleermuizen dragen ook bij aan het opruimen van insecten. Alle vleermuissoorten in Nederland zijn insecteneters. Door ze huisvesting te bieden in oude holle bomen, onder de dakrand of in speciale vleermuiskasten wordt bijgedragen aan het verlagen van de insectenstand in de stal en of de weide, wat gunstig is voor het paard.

Geconcludeerd kan worden dat paardenhouderij en het karakteristieke Zuid-Limburgse landschap goed samengaan. Wel dient gewerkt te worden aan een stukje bewustwording om het draagvlak voor de instandhouding en ontwikkeling van kleine landschapselementen in en om de paardenweides te vergroten.

Landschappelijke inpassing hagelnetten en teeltondersteunende voorzieningen

Het behouden van het ontwikkelingsperspectief voor de agrarische sector houdt in dat het plaatsen van hagelnetten en teeltondersteunende voorzieningen mogelijk moet zijn en blijven. Door het kenmerkende reliëf in het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten kunnen deze voorzieningen echter duidelijk zichtbaar zijn en het karakteristieke landschapsbeeld verstoren. De provincie Limburg heeft daarom een Beleidsregel Hagelnetten en een Beleidsregel Teeltondersteunende voorzieningen vastgesteld, waarin algemene criteria omtrent de plaatsing en de landschappelijke inpassing ervan zijn opgenomen. Deze criteria worden in het landschapsontwikkelingsplan overgenomen. Plaatsing en inpassing van teeltondersteunende voorzieningen en hagelnetten vraagt altijd om maatwerk.

Erosiepreventie

Het landschap van de gemeente voormalige gemeente Eijsden is gevoelig voor bodemerosie, door het aanwezige reliëf, het type bodem en het huidige landgebruik. Het is daarom van belang erosie te bestrijden, te voorkomen. In gebieden waar zich erosieknelpunten voordoen in de openbare ruimte zal de gemeente Eijsden-Margraten zich actief opstellen om samen met grondeigenaren tot een duurzame oplossing te komen.
In de (toekomstige) natuurgebieden blijven erosiebeperkende maatregelen achterwege met uitzondering van locaties waar bodemerosie in een natuurgebied overlast veroorzaakt voor verkeer, bewoners en agrariërs buiten het natuurgebied door afzetting van afgespoeld bodemmateriaal en opstuwing van afstromend hemelwater.

Stimuleren erfbeplanting rond agrarische bedrijfsgebouwen

Verspreid in het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden zijn meerdere grote agrarische bedrijfsgebouwen aanwezig. Uit de inventarisatie en analyse komt naar voren dat deze gebouwen niet altijd optimaal liggen ingebed in het omringende landschap. Om deze inbedding te verbeteren, wordt voorgesteld om het aanbrengen van erfbeplanting, bijvoorbeeld in de vorm van bomenrijen, houtkanten of hoogstamboomgaarden, te stimuleren. Hierbij is het niet de bedoeling de gebouwen geheel met beplanting 'in te kapselen', maar gedeeltelijk opgaande beplanting aan te brengen, bijvoorbeeld langs maximaal twee zijden of langs gedeelten van de zijden, zodat de verhoudingen van de gebouwen beter aansluiten op de verhoudingen in de omgeving. Hierdoor blijft de agrarische functie van de gebouwen zichtbaar en het contact met het omringende landschap behouden. De toe te passen soorten dienen daarbij te verwijzen naar de landschappelijke ligging op de helling of op het plateau. Bij eventuele nieuwbouw en uitbreiding van agrarische bedrijven dient het aanbrengen van erfbeplanting integraal onderdeel uit te maken van de landschappelijke inpassing.

Agrarische nieuwbouw buiten de contour

Behoud van het agrarische ontwikkelingsperspectief voor de agrarische sector kan samengaan met de noodzaak tot het uitbreiden of het nieuw bouwen van agrarische bedrijfsgebouwen. Realisatie van nieuwe grootschalige agrarische bedrijven is maatwerk en dient van geval tot geval te worden bekeken. De landschappelijke inpasbaarheid is daarbij van groot belang. Het wensbeeld is, om deze bedrijven slechts in het oosten van de gemeente Eijsden-Margraten toe te staan. Grootschalige agrarische bedrijven passen hier namelijk binnen de grote maatverhoudingen van de landschappelijke karakteristiek. In de beekdalen en de droogdalen is de plaatsing niet wenselijk vanwege de kleine schaal van het landschap aldaar. Hier ligt uitbreiding van bestaande bedrijven voor de hand, in plaats van nieuwbouw. Op uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijvigheid is net als voor woningbouw het Gemeentelijk Kwaliteitsmenu van toepassing (Arcadis, 2012).

Tot slot is het net als bij het bouwen van (nieuwe) woningen van belang dat de visueel esthetische kwaliteit van bestaande en nieuw te realiseren bebouwing van agrarische bedrijven in het landschap wordt gewaarborgd. Om deze gewenste kwaliteit voor bebouwing te behouden en te verkrijgen, dient de gemeente Eijsden-Margraten bij initiatieven dan ook als bewaker en als stimulator op te treden. Daarbij dient de handreiking, die Bureau VERBEEK in de publicatie 'Bouwen met kwaliteit - Beleidsideeën voor bouwen op bestaande erven in het buitengebied' (Provincie Limburg, 2005) heeft beschreven, gebruikt te worden. De kerngedachte in deze handreiking is dat een bouwwerk zich voegt in de omgeving als dit bouwwerk zich voegt in de ordonnantie, de verhoudingen van die omgeving.

Stimuleren agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Uit de beschrijving van de ontwikkelingen en vernieuwingen in het LOP Buitengewoon Margraten is naar voren gekomen dat agrarisch natuur- en landschapsbeheer een vorm van verbreding van agrarische bedrijvigheid is die de kwaliteit van het kleinschalige cultuurlandschap ten goede komt. Voorgesteld wordt daarom natuur- en landschapsbeheer door agrariërs te stimuleren in de vorm van bloemrijke akkerranden en bermen, kleine landschapselementen en agroforestry.

Het aanleggen en onderhouden van bloemrijke akkerranden en bermen wordt gestimuleerd. Naast de ecologische waarde levert dit tevens een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van het gebied voor recreanten. Voorgesteld wordt om als eerste het aanleggen van bloemrijke akkerranden en bloemrijke bermen langs de kernontsluitingswegen te stimuleren, omdat van deze wegen het meest gebruikt worden door bewoners en bezoekers.

Daarnaast wordt voorgesteld het beheer van kleine landschapselementen door agrariërs te stimuleren. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld het inzetten van groenblauwe diensten. In ieder geval wordt er naar gestreefd op structurele basis geld vrij gemaakt worden voor het onderhoud van kleine landschapselementen, zodat het landschappelijke kader van het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten behouden blijft. In dit verband worden ook initiatieven zoals het aangaan van convenanten, samenwerkingsverbanden tussen agrariërs en ondernemers uit andere sectoren, zoals de recreatie, toegejuicht. Dit omdat deze samenwerkingsverbanden de mogelijkheid bieden om de relatie tussen de boer als producent en de burger als consument te herstellen en de betrokkenheid van burgers bij natuur- en landschapsbescherming in de directe omgeving te vergroten.

Tot slot wordt voorgesteld om agroforestry in het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden te stimuleren. Agroforestry is een combinatie van bomen en landbouwgewassen of veeteelt, of een combinatie van bomen en andere activiteiten, bijvoorbeeld recreatie. Afhankelijk van de gekozen vorm kan agroforestry bijdragen aan erosiepreventie, de biodiversiteit aan insecten en vogels verhogen en bijdragen aan een fraai landschap. Voor agrariërs is het echter ook een aantrekkelijke landbouwvorm. Bomen leveren vruchten, hout, schors en dergelijke, de bomen verankeren de grond, sommige soorten zorgen voor het mobiliseren van stikstof in de bodem en bomen kunnen het onderstaande gewas beschermden tegen schadelijke weersinvloeden. Voorgesteld wordt in eerste instantie agroforestry te stimuleren in de vorm van begrazing onder hoogstamfruitbomen en in de vorm van het telen van zachtfruit, zoals bramen en frambozen. Op deze manier kan de inbedding van de kernen, zoals is voorgesteld in paragraaf 5.3 Algemene visie culturele kwaliteit - cultuurhistorie, (economisch) versterkt worden. Tevens kan op deze manier ruimte worden geboden aan fruittelers en kunnen de benodigde teeltondersteunende voorzieningen goed in het landschap worden ingepast.

Verstrekken van agro-info

De agrariërs zijn samen met natuurbeherende instanties de belangrijkste beheerders van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten. Zij hebben met hun agrarische activiteiten door de geschiedenis heen het cultuurlandschap gevormd zoals dat nu zichtbaar is. Voor de beleving en de leesbaarheid van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten is het van belang dat bewoners en bezoekers geïnformeerd worden over de wijze waarop agrariërs niet alleen in het verleden, maar vooral ook in het heden het landschap benutten en beheren. Hiertoe wordt een aantal voorstellen gedaan.

Als eerste wordt voorgesteld om gekoppeld aan agrarische bedrijven, wandel- en fietspaden en recreatieve start- en rustpunten informatiepanelen te plaatsen waarop uitleg wordt gegeven over diverse agrarische onderwerpen, zoals gewassen, bewerkingsmethoden, bedrijfsprocessen en vernieuwingen (energie). Hierbij dient zoveel mogelijk een koppeling gezocht te worden met de andere aspecten die een rol spelen in het landschap, zoals water (erosie), recreatie en natuur. Belangrijk is dat de borden een uniforme en aansprekende vormgeving krijgen, zodat aan de borden af te lezen is dat het om de gemeente Eijsden-Margraten gaat. Om verrommeling van het landschapsbeeld te voorkomen is het tevens zeer belangrijk dat de borden niet her en der lukraak in het landschap worden neergezet, maar dat de plaatsing ervan zorgvuldig gebeurd. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld de borden te combineren met recreatieve rust- en/of startpunten.

Daarnaast wordt voorgesteld om informatiepunten met betrekking tot de in de gemeente Eijsden-Margraten voorkomende typen agrarische bedrijven (akkerbouw, veeteelt, fruitteelt, gemengd bedrijf) te realiseren. Hiertoe kunnen agrariërs gestimuleerd worden hun bedrijf open te stellen voor publiek en zo bewoners en bezoekers van de gemeente Eijsden-Margraten te vertellen over hun bedrijf.

Plaatsing van windmolens

Naast de opwekking van energie uit biomassa is windenergie op dit moment de meest kosteneffectieve bron van duurzame energieopwekking. Uit de beschrijving van de economische vernieuwing van het landschap in het LOP Buitengewoon Margraten komt naar voren dat de provincie Limburg sterk achter loopt bij de rest van Nederland en dat uitbreiding van het windmolenpark zeer gewenst is. De huidige windmolens zijn echter zeer hoog en vormen daardoor opvallende blikvangers in het landschap. Gezien het belang van de gemeente Eijsden-Margraten en de regio als Nationaal Landschap en de grote invloed van windmolens op het landschapsbeeld, dient plaatsing van deze objecten in het landschap op landelijk, provinciaal en/of Euregionaal niveau te worden bekeken. De volgende aspecten dienen daarbij een rol te spelen. Het meest logische is de windmolens te plaatsen op plekken waar de meeste wind is, bijvoorbeeld aan de kust, zodat een duidelijke relatie tussen de plaats en de benodigde wind voor het aandrijven van de molens ontstaat. Dit kan vergeleken worden met de mergelgroeves in de gemeente Eijsden-Margraten. Deze groeves zijn ook juist in gebruik genomen op plaatsen waar mergel in de directe ondergrond aanwezig was. Daarnaast dienen windmolens op zodanige wijze geplaatst te worden dat deze de minste inbreuk plegen op een landschap en waar mogelijk zelfs het landschap versterken. Een lange rij windmolens langs een kanaal kan bijvoorbeeld het langgerekte, rechte karakter van een kanaal versterken. Dit zou in Limburg betekenen dat windmolens langs onder andere het Julianakanaal geplaatst dienen te worden. Op deze manier kan het Nationaal Landschap van de gemeente Eijsden-Margraten gevrijwaard worden van windmolens, die de karakteristiek van het landschap beïnvloeden. Echter, als onderzoek uitwijst, dat een goed geplaatste en vormgegeven solitaire windmolen een meerwaarde voor het (nationaal) landschap betekent, dan kan de gemeente Eijsden-Margraten plaatsing alsnog in overweging nemen.

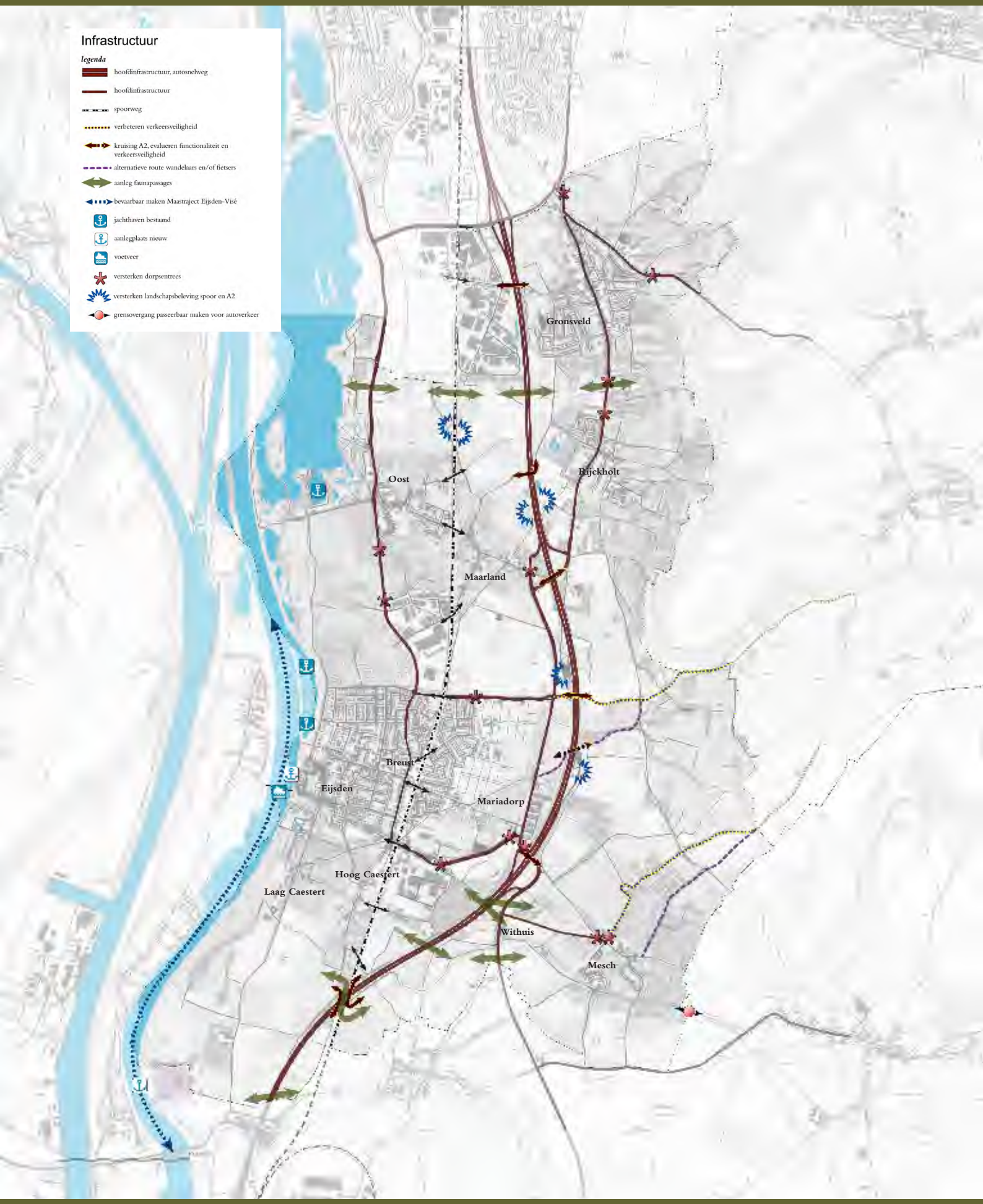

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

In het landschapsontwikkelingsplan wordt de in het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten aanwezige hiërarchie in de verkeerswegenstructuur benadrukt, zodat de uitstraling van de gemeente als geheel, de uitstraling van de kernen afzonderlijk en de oriëntatie binnen de gemeente wordt vergroot. Daarnaast kan de verkeerswegenstructuur met behulp van een gepaste groene begeleiding benut worden om de relatie van de kernen met het omringende landschap te versterken en beleefbaar te maken. In onderstaande algemene visie wordt voor de verschillende delen van de verkeerswegenstructuur aangegeven welke uitgangspunten worden gehanteerd.

5.7.1 Hoofdinfrastructuur

De voormalige gemeente Eijsden wordt in noord-zuid richting doorsneden door zowel de A2 als de spoorlijn Maastricht-Luik. Door hun ligging in het landschap is het landschap van het Maasdal goed te beleven. Door het internationale karakter van zowel de A2 als het spoor vormt het landschap van de voormalige gemeente Eijsden de eerste kennismaking met Nederland. Om die reden is het van groot belang om zorg te dragen voor een representatieve landschappelijke inpassing die enerzijds een visitekaartje vormt voor Nederland, maar anderzijds de regio presenteert als aantrekkelijke woonomgeving, aantrekkelijke vestigingslocatie voor bedrijven, maar ook als aantrekkelijk vakantiebestemming: Voor de landschappelijke inpassing gelden daarom de volgende uitgangspunten:

- A2: Behouden afwisseling tussen groene afscherming en vergezichten, zodat de beleving van het Maasdal en de fruitteelt optimaal is. De landschappelijke inpassing van de verzorgingsplekken is nog jong, maar van voldoende omvang om zorg te dragen voor een harmonieuze inbedding in het omringende landschap.
- spoorlijn: De spoorlijn ligt in de voormalige gemeente Eijsden nagenoeg geheel op maaiveld. Met uitzondering van Umicore is van een groene afscherming geen sprake. De bedrijventerreinen Zoerbeemden en Maastricht-Eijsden liggen met de achterzijde naar het spoor en hebben daar verder geen relatie mee in de vorm van overslaglocaties. De inrichting van de bedrijfspercelen aan de spoorzijde heeft een wisselend karakter en mist samenhang met het omringende landschap van het buitengebied. Het is daarom wenselijk om de spoorzijde van de bedrijventerreinen landschappelijk in te passen, zodat de beleving van de bedrijventerreinen vanuit de trein verbeterd wordt, maar ook vanuit het omringende landschap.

Het onderliggende wegennet kruist de A2 en de spoorlijn op diverse locaties. Mede naar aanleiding van discussies in de klankbordgroep is het voorstel om na te gaan of alle onderdoorgangen in de A2 en de spoorlijn nog afdoende gedimensioneerd zijn voor de huidige grootte van landbouwverkeer. Daarnaast is het vanuit cultuurhistorisch en recreatief oogpunt wenselijk om voor fietsers en wandelaars een verbinding over of onder de A2 te realiseren ter plekke van de Hoolstraat - Uit de Pateel, wat tevens bijdraagt aan het verbeteren van de verkeersveiligheid op de Sint Geertruiderweg die daardoor ontlast wordt. Daarnaast dienen op een aantal locaties ontsnipperende maatregelen te worden getroffen teneinde de uitwisseling van fauna tussen beide zijden van de spoorlijn/ A2 mogelijk te maken.

5.7.2 Gemeentelijke ontsluitingswegen

Kernontsluitingswegen

Uit de inventarisatie en analyse van de verkeerswegenstructuur komt naar voren dat de kernontsluitingswegen buiten de kernen van belang zijn voor de uitstraling van de gemeente omdat bewoners en bezoeker veelvuldig van deze wegen gebruik maken. Deze wegen hebben in de huidige situatie vrijwel alle een bij het gebied passend landelijk karakter. Uitgangspunt voor het landschapsontwikkelingsplan is dan ook dit landelijk karakter te behouden en waar mogelijk te versterken. Langs de kernontsluitingswegen buiten de bebouwde kom wordt het aanbrengen of achterwege laten van beplanting bepaald door de ligging van deze wegen binnen de landschappelijke opbouw of, in het geval van de Rijksweg, de cultuurhistorische achtergrond van de weg. De aanwezige kernkwaliteiten van het omringende landschap zijn daarbij bepalend voor de al of niet groene inbedding van de weg. Om het onderscheid met de andere wegen te vergroten en daardoor de oriëntatie te verbeteren wordt voorgesteld om langs alle kernontsluitingswegen bloemrijke bermen te ontwikkelen. Daarnaast wordt voorgesteld om ter verbetering van de oriëntatie van de gebruikers de kruisingen tussen kernontsluitingswegen zowel verkeerstechnisch, als door bebording en het aanbrengen van markant groen te accentueren.
In enkele van de kernontsluitingswegen is het van belang om ontsnipperende maatregelen te treffen zodat de uitwisseling tussen faunapopulaties aan weerszijden van deze wegen wordt bevorderd.

Erftoegangswegen

Naast gemeentelijke ontsluitingswegen in de vorm van kernontsluitingswegen, zijn in de gemeente Eijsden-Margraten ontsluitingswegen in de vorm van erftoegangswegen aanwezig. Net als de kernontsluitingswegen hebben de erftoegangswegen in de huidige situatie vrijwel alle een bij het gebied passend landelijk karakter. Gezorgd dient te worden dat dit karakter behouden blijft en waar mogelijk wordt versterkt. Hiertoe wordt hetzelfde uitgangspunt met betrekking tot het aanbrengen of achterwege laten van beplanting gehanteerd als voor de kernontsluitingswegen. Dat wil zeggen dat het aanbrengen of achterwege laten van beplanting bepaald wordt door de ligging van deze wegen binnen de landschappelijke opbouw. In beginsel komt het neer op de volgende tweedeling: de wegen op de plateaus en de flauwere hellingen kennen geen opgaande begeleidende beplanting en de wegen op de overige onderdelen van de landschappelijke onderlegger kennen een bij de context van het landschap passende opgaande beplanting in de vorm van hagen, struweel en/of bomen. Het onderscheid tussen de erftoegangswegen en de kernontsluitingswegen wordt bepaald door de afwijkende dimensionering van de weg en de sobere vormgeving van kruisingen.
Een bijzonder aandachtspunt zijn de wegverbindingen tussen de gemeenten Eijsden-Margraten en Voeren. Om te komen tot directe verbindingen tussen Mesch, Mheer en Noorbeek enerzijds en ‘s Gravenvoeren anderzijds is het wenselijk om te onderzoeken of barrières aan de grens opgeheven kunnen worden, zoals in de Grijzegraaf bij Mesch. Ook kunnen verbindingen verbeterd worden door weggedeeltes te verharden, bijvoorbeeld ten behoeve van autoverkeer, maar ook ten beheove van de schoolgaande jeugd.

Veldwegen

In het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden zijn vele vaak onverharde veldwegen aanwezig. Gezorgd dient te worden, dat de van

oudsher langs deze wegen aanwezige landschappelijke beplantingen en kruidenrijke bermen behouden blijven en waar nodig worden hersteld. Daarnaast dient gezorgd te worden, dat waar nodig nieuwe beplantingen worden aangebracht, zodat de visueel-ruimtelijke belevingskwaliteit en de landschappelijke inbedding van deze wegen worden verbeterd. Tot slot wordt voor de onverharde veldwegen als uitgangspunt gehanteerd dat deze onverhard blijven en zodanig onderhouden worden, dat zij hun ecologische en visueel-ruimtelijke belevingswaarde behouden.

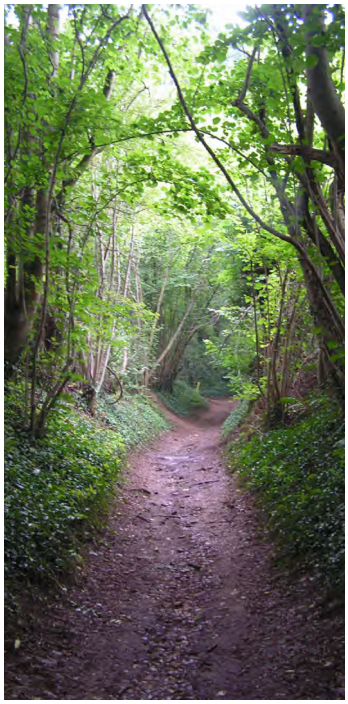

Holle wegen
Verspreid over het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten zijn, binnen de verschillende wegcategorieën, holle wegen/weggedeeltes aanwezig. Voorgesteld wordt, om de karakteristieke beplanting op de flanken van de holle wegen te behouden, te herstellen en waar nodig verder te ontwikkelen. Daarbij dient het beheer gericht te zijn op het behoud en de ontwikkeling van biodiversiteit in de vegetaties. Dit houdt in de praktijk in, dat bij voorkeur overgegaan dient te worden op een traditioneel hakhoutbeheer, waarbij eens in de zoveel jaar de boom- en struikvormers worden afgezet. Op die wijze wordt voorkomen dat door schaduwwerking de kruidlaag uitdunt en het risico op erosie in de taluds van de holle weg toeneemt. De omvorming van het beheer zal gefaseerd uitgevoerd worden, zodat het landschapsbeeld niet in een keer rigoureus op de schop gaat, maar gewenning kan plaats vinden aan de wijze waarop holle wegbeplantingen op duurzame wijze in stand worden gehouden. Het beheer dient overigens wel afgestemd te zijn op de verkeersveiligheid. Daarbij dient tevens rekening te worden gehouden met de huidige dimensionering van landbouwvoertuigen.

5.7.3 Entrees
Aangezien de entrees de visitekaartjes van de kernen en de hele gemeente vormen, is het noodzakelijk de entrees van de kernen een herkenbare en representatieve vormgeving binnen de toekomstige structuur van het buitengebied te geven. Hiervoor bestaat een aantal verkeerstechnische en landschappelijke ingrepen, zoals het creëren van een min of meer vanzelfsprekende verkeersremmende werking door middel van het aanbrengen van beplanting, het aanbrengen van een karakteristieke verharding, gebruikmaking van de aanwezige landschappelijke waarden en het toepassen van niet meer dan de hoogstnoodzakelijke bebording. Enkele voorbeelden zijn het toepassen van laanbeplanting, die vanuit het buitengebied binnen de kern doorloopt, hagen, die - als teken van menselijke activiteit - de weg reeds voor de kern, in het buitengebied, begeleiden of bermbeplanting, die naar de kern toe een steeds bloemrijker en cultuurlijker karakter te geven door aanplant van bloeiende sierheesters en bollen. De groene aankleding dient daarbij samen te gaan met de verkeerstechnische aankleding van de entree, waarbij beide elkaar dienen te versterken, zodat een integraal vormgegeven entree ontstaat, een verkeersremmende entree en een visitekaartje voor de kern en de gehele gemeente.
Doelstelling voor de vormgeving is daarbij een duidelijk verschil aan te brengen tussen de hoofdentrees van de dorpen en de overige entrees van zowel de dorpen als de buurtschappen. De eerste dienen een duidelijke herkenbare uniforme representatieve vormgeving te hebben. Het tweede type entrees kan volstaan als in het landschap ingebedde eenheden, waar de entree een natuurlijke overgang vormt tussen buitengebied en dorp of buurtschap. Verkeerstechnische ingrepen zijn hierbij zodanig vormgegeven, dat ze passen in de totale context van het landschap ter plekke.

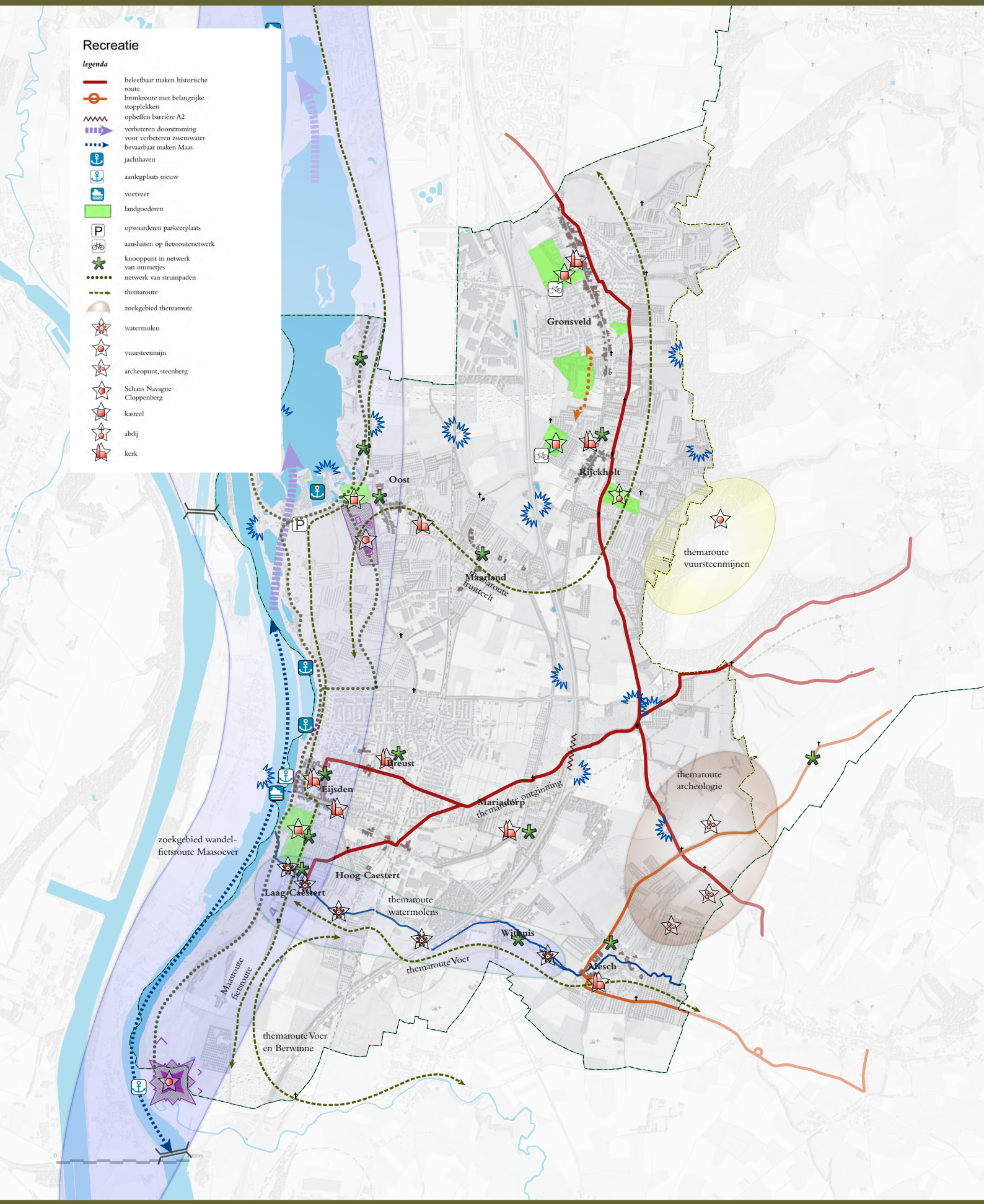

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

In de algemene visie voor het toerisme en de recreatie als onderdeel van de gebruikskwaliteit wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met de invloed die recreatie en toerisme op het landschapsbeeld heeft. Anderzijds vormt het aantrekkelijke cultuurlandschap van de gemeente Eijsden-Margraten het economische basiskapitaal van deze sector. Het is dan ook belangrijk om binnen het landschap mogelijkheden voor ontwikkelingen met betrekking tot recreatie en toerisme te bieden en te streven naar een kwalitatief hoogwaardige inrichting op het gebied van recreatie en toerisme. Het landschapsontwikkelingsplan wordt daarom aangewend om de kwaliteit van recreatieve structuur in de gemeente Eijsden-Margraten te behouden en verder versterken. Hierbij is niet alleen het streven de recreatieve mogelijkheden voor bewoners te verbeteren, maar ook voor bezoekers, zodat zij de indruk krijgen dat de gemeente Eijsden-Margraten een bijzondere locatie is en de moeite waard is om naar terug te komen.

Verbeteren uitstraling en toegankelijkheid bezienswaardigheden
Uit de inventarisatie en analyse komt naar voren dat de voormalige gemeente Eijsden net als de voormalige gemeente Margraten een groot aantal bezienswaardigheden bezit. Verspreid over de voormalige gemeente zijn diverse (restanten van) monumentale hoeves, kastelen, kloosters, watermolens, kerken, (weg)kruisen, kalk- en vuursteengroeves, archeologische en geologische monumenten, natuurgebieden en andere objecten aanwezig. Een groot aantal cultuurhistorische en natuurlijke objecten is echter niet of beperkt toegankelijk en/of beleefbaar voor het publiek en/of mist een aantrekkelijke uitstraling. Met betrekking tot het vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Eijsden-Margraten als toeristisch-recreatief interessante gemeente is het van belang deze objecten een kwalitatief hoogwaardige uitstraling te geven, toegankelijk en/of beleefbaar te maken en aan te sluiten op de bestaande of nieuw te vormen recreatieve routes. Bij de streefbeelden voor de verschillende deelgebieden wordt nader ingegaan op het beleefbaar maken van de cultuurhistorische en natuurlijke objecten.

Verbeteren aantrekkelijkheid en realisatie nieuwe recreatieve routes en rust- en startpunten
in de voormalige gemeente Eijsden zijn diverse wandel- en fietsroutes aanwezig waarlangs diverse rust- en startpunten aanwezig zijn. Daar staat tegenover dat de aantrekkelijkheid en veiligheid van de routes en de start- en rustpunten niet overal optimaal is, routes voor ruiters ontbreken en enkele voor de hand liggende verbindingen naar de omringende gemeenten en naar België ontbreken. Ook is het aantal rust- en startpunten op diverse plekken beperkt en ontbreekt op meerdere plaatsen een bord met informatie omtrent de omgeving, terwijl de bijzonderheid van de plek daar wel om vraagt.
Om de aantrekkelijkheid van het buitengebied voor bewoners, recreanten en toeristen te verbeteren, wordt allereerst voorgesteld om de landschappelijke aankleding van de bestaande routes te verbeteren door het waar nodig aanbrengen van kleine landschapselementen, zoals een gemengde haag, een solitaire boom of een boomgroep.
Daarnaast wordt voorgesteld om een (knooppunten)netwerk van ruiterroutes en de ontbrekende schakels in de overige routes te realiseren. Ook kan ingespeeld worden op nieuwe fenomenen, zoals de elektrische fiets en scooter. Op strategische punten, bij horeca of bezienswaardigheden, kunnen bijvoorbeeld oplaadpunten gerealiseerd worden.

Bij het realiseren van nieuwe paden dient een combinatie met andere aspecten te worden gezocht, zoals het terugbrengen van verdwenen voetpaden, de aanwezigheid van archeologische elementen, het maken van ecologische verbindingen en het zichtbaar maken van het watersysteem. Op deze manier worden de paden landschappelijk aantrekkelijk en ontstaat een meerwaarde. In dit kader wordt tevens voorgesteld om meer zogenaamde thematische wandel- en/of fietsroutes te creëren. Een voorbeeld hiervan is de bronkroute van Gronsveld. Hiervoor hoeven niet noodzakelijkerwijs nieuwe paden gerealiseerd te worden. Dit kan namelijk ook door middel van een beschreven wandeling of fietstocht of een app op de smartphone.
Om het buitengebied aantrekkelijker te maken, dient ook waar mogelijk de veiligheid van routes te worden verbeterd. Zo dient op wegen die intensief gebruikt worden door zowel bewoners als toeristen en waarop zowel autoverkeer, de fietsers en voetgangers voorkomen nagegaan te worden hoe verkeersveilig ze zijn. Van de Sint Geertruiderweg en de Heiweg is reeds bekend dat het wenselijk is de verkeersveiligheid te vergroten. Op knelpunten waar voldoende ruimte is kan dit bijvoorbeeld gerealiseerd worden door een vrij liggend wandel- of voetpad aan te leggen. Is dit niet het geval, dan dient nagegaan te worden of de fysieke inrichting van de weg aangepast kan worden, zodat de snelheid van het autoverkeer geremd wordt. Een alternatief is te zoeken naar een scheiding van verkeersstromen, waarbij voor wandelaars en fietsers een alternatieve route wordt aangekomen. Daarnaast dient te worden nagegaan of het wenselijk is als verschillende vormen van recreatie van dezelfde veldwegen gebruik maken. Zo is het duidelijk vastleggen van routes voor wandelaars, mountainbikes en ruiters wenselijk, zodat ze elkaar niet in de weg zitten en gevaarlijke situaties worden voorkomen.
Daarnaast wordt voorgesteld om een aantal nieuwe kwalitatief hoogwaardige rust- en startpunten aan te leggen en de kwaliteit van de bestaande rust- en startpunten te verbeteren. Bij de aanleg van nieuwe rust- en startpunten dient een logische en evenwichtige verdeling te worden nagestreefd, waarbij tevens een koppeling dient te worden gezocht met parkeerproblematiek in de kernen. Zo kunnen bijvoorbeeld nieuwe startpunten worden aangelegd in de groene gordel rondom kernen, zodat deze niet alleen dienst doen ten behoeve van recreanten, maar ook van de bewoners. Gezorgd dient te worden, dat zowel de bestaande als de nieuwe start- en rustpunten voor wat betreft beplanting, verharding en meubilair op een boeiende, eenduidige en in het landschap passende manier vorm te geven, waardoor ze duidelijk herkenbaar zijn. Deze vormgeving wordt dan ook integraal in de toekomstige landschappelijke structuur opgenomen. Bijzondere aandacht dient daarbij geschonken te worden aan een harmonieuze inpassing van de parkeerplaatsen voor auto's. Het resultaat van deze integrale vormgeving zijn toeristisch-recreatieve pareltjes, die een visitekaartje vormen voor de gemeente Eijsden-Margraten.

Behouden en stimuleren kwalitatief hoogwaardige kleinschalige verblijfsrecreatie

Het aantrekkelijke cultuurlandschap van de gemeente Eijsden-Margraten vraagt niet alleen een kwalitatief hoogwaardige inrichting en vormgeving van de recreatieve routes en start- en rustpunten, maar ook op het gebied van verblijfsrecreatie. Dit zal niet alleen het landschapsbeeld ten goede komen, maar ook vruchten afwerpen voor de economie van de gemeente. Binnen het landschapsontwikkelingsplan wordt daarom gestreefd naar kwalitatief hoogwaardige, kleinschalige verblijfsrecreatie. Daarbij wordt ingezet op recreatiemogelijkheden voor alle leeftijden, het langer vasthouden van de toerist/recreant en het bieden van uitbreidingsmogelijkheden voor kleinschalige verblijfsrecreatie. Deze kwalitatief hoogwaardige verblijfsaccommodatie kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld het omvormen van oude boerderijen of kloosters. Hierbij wordt het combineren van verblijfsaccommodatie met zorgfuncties als speerpunt gezien. Daarnaast betekent de benodigde kwaliteitsverbetering ook dat de landschappelijke inpassing van deze voorzieningen verbeterd dient te worden. Uitgangspunt hierbij is dat deze voorzieningen passen binnen de maat en schaal van het landschap ter plaatse en aangesloten wordt op de reeds aanwezige groene landschapselementen.

Met betrekking tot kleinschalige verblijfsrecreatie in de vorm van kamperen wordt eveneens kwaliteitsverbetering nagestreefd door het verbeteren van de landschappelijke inpassing.

Grootschalige verblijfsrecreatie in de voormalige gemeente Eijsden is en blijft geconcentreerd rondom de Pietersplas.

Digitale media

Gezien de snelle opkomst van allerhande nieuwe mogelijkheden voor de smartphone en de ipad is het wenselijk om als gemeente Eijsden-Margraten de stap te maken om de voordelen van deze nieuwe mogelijkheden te ontdekken en te benutten voor het versterken van het toeristisch-recreatieve profiel van de gemeente. Dit is reeds gebeurd voor de bronkroute van Gronsveld. Mogelijkheden bij andere toeristisch-recreatieve routes of bezienswaardige objecten dienen echter niet onbenut gelaten te worden. Te denken valt aan de ontwikkeling van applicaties met betrekking tot de thema's fruit, bronkroutes, heerwegen, heerlijkheden, watermolens en ontginning van het plateau.

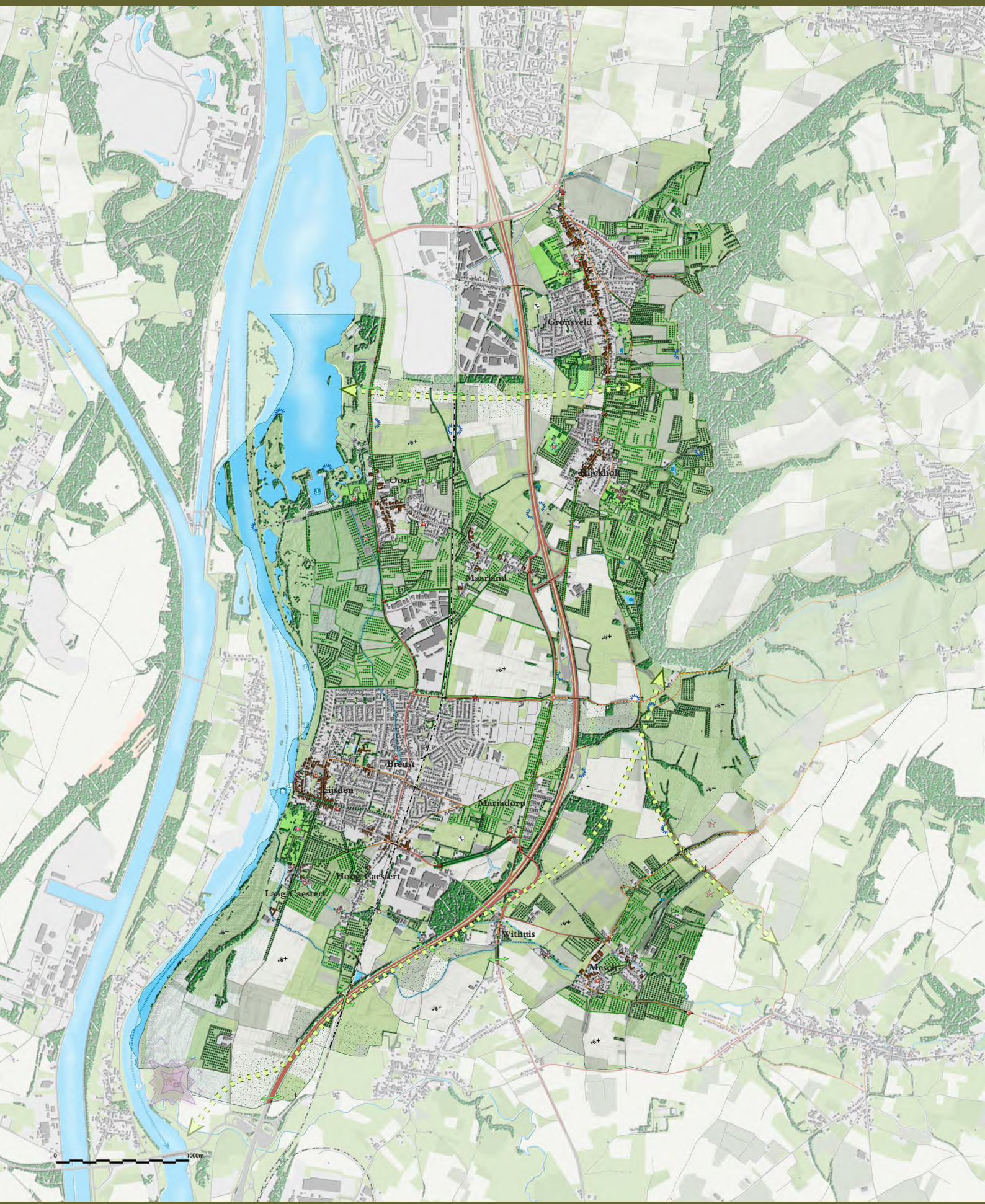

 © bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

De visuele kwaliteit van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten wordt bepaald door het aanwezige reliëf, het contrast tussen de open plateaus en de besloten hellingen, de aanwezigheid van gebiedseigen groene landschapselementen, de aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en de diversiteit in het ruimtegebruik. Dit alles is bepalend voor de beleving en de afleesbaarheid van het unieke plateaulandschap en dient dan ook behouden en ontwikkeld te worden. In de voorgaande paragrafen zijn hiertoe voor de diverse (kern)kwaliteiten algemene visies en uitgangspunten opgesteld. Het geheel, de visueel-ruimtelijke belevingskwaliteit van het landschap vormt echter de overkoepelende kwaliteit en is meer dan de som der delen. In deze paragraaf is dan ook een algemene visie met uitgangspunten opgenomen om de visueel-ruimtelijke belevings¬kwaliteit van het geheel te behouden en te ontwikkelen.

Behouden en versterken harmonieus en afleesbaar landschap

De hoofddoelstelling voor het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten is, dat het landschap met de genoemde kwaliteiten een buitengewoon harmonieus geheel dient te vorm. Hierbij speelt de relatie tussen de ontwikkelingen en de ondergrond van het landschap een grote rol. In het verleden bepaalden de eigenschappen van de ondergrond van het landschap (d.w.z. water, bodem en reliëf) en de beperkte fysieke mogelijkheden van de mens, de menselijke maat, de grenzen voor de ontwikkelingen in het gebruik van het landschap. Zo werden bijvoorbeeld de steilere hellingen niet voor akkerbouw en veeteelt gebruikt, maar was hier bos aanwezig en werd bebouwing juist hoog genoeg op de hellingen langs beekdalen geplaatst, zodat geen overlast door het water ontstond. Ook werden bijvoorbeeld voor het bouwen van huizen materialen uit de directe omgeving toegepast. Hierdoor ontstond een natuurlijke ordening en stonden ontwikkelingen in een duidelijk verband met elkaar en met de ondergrond. Het landschap was daardoor voor iedereen afleesbaar en mensen konden zich goed oriënteren in de ruimte en de tijd. Tegenwoordig zijn door technologische vooruitgang vrijwel alle ontwikkelingen mogelijk. Bouwen op de beekdalbodem is mogelijk door ontwatering en grondverzet. Bouwmaterialen uit andere landen worden bijvoorbeeld gebruikt, omdat die goedkoper zijn dan streekeigen materialen. Doordat ontwikkelingen en technologische mogelijkheden geen relatie meer met elkaar, noch met de ondergrond en de menselijke maat hebben, is geen natuurlijke ordening meer aanwezig, die als harmonieus wordt beschouwd. Uitgangspunt is dan ook dat de ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten zoveel mogelijk gerelateerd worden aan de ondergrond, de gebiedsspecifieke eigenschappen van het landschap en de menselijke maat, zodat een harmonieus en afleesbaar landschap behouden blijft en ontstaat. Dit betekent niet dat op een nostalgische wijze terug gegrepen dient te worden op het landschap van onze voorouders. Het betekent wel dat respect dient te worden getoond voor de reeds aanwezige cultuur van onze voorgangers. Op een eigentijdse wijze en met de middelen en inzichten van nu, dient te worden aangesloten bij en voortgebouwd op het reeds aanwezige landschap. Hiermee wordt voor het nageslacht uiteindelijk de continuïteit van de ontwikkelingen in het landschap ervaarbaar.

Creëren van rust, ruimte en harmonie
In dit landschap vinden bewoners en recreanten grootschalige open plateaus met weidse vergezichten, besloten hellingen en ingesneden, meer kleinschalige (droog)dalen. Recreëren en wonen in een landschap als deze vraagt om een sfeer in het landschap, die aanzet tot rust, stilte en natuur- en landschapsbeleving, zonder dat verstoring optreedt door omgevingsfactoren, die niet in directe associatie staan met het landschap waarin ze zich bevinden. Het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten dient op bijzondere locaties en in de reeds aanwezige stiltegebieden dan ook een vorm van rust te kunnen bieden, die landschapsbeleving stimuleert. Elementen, die herinneren aan het normale dagelijkse leven, dat draait om werk en inkomen, dienen daarbij op die bijzondere locaties vermeden te worden. Enkele voorbeelden daarvan zijn het creëren van autoluwe gebieden of het stimuleren van een overgang van intensieve naar extensieve landbouw.

Boeiend en bloeiend groen
Naast de genoemde beeldbepalende aspecten vormt ook de aanwezigheid van boeiend en bloeiend groen een belangrijk onderdeel in de visuele kwaliteit, aantrekkelijkheid van de leefomgeving van mensen. Opvallend groen in de vorm van een in het voorjaar uitbundig bloeiende boom, een prachtige laan, een bloeiende hoogstamboomgaard, goed onderhouden kleurrijke bloemperken, bomen met bladeren, die een schitterende herfstkleur hebben, een fraai, soms met ijzel, rijp of sneeuw bedekt 'boomskelet' van een monumentale boom dat zicht aftekent tegen een grauwe winterse lucht of zomerse bloeiende bermen, zorgen voor accenten in de leefomgeving, die door vele mensen, zowel inwoners als bezoekers, als positief ervaren worden. Daar komt nog bij dat deze beleving versterkt wordt, indien het 'groen' past in de context van de bebouwing en de verharde omgeving.

Uit de inventarisatie en analyse van de verschillende structuren in het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden komt naar voren, dat meerdere plekken aanwezig zijn, waar op dit moment markant groen aanwezig is in de vorm van landschapselementen en natuur. Ook is geconcludeerd dat op een aantal plekken markante landschapselementen ontbreken, terwijl ze vanuit visueel-ruimtelijke beleving van de plek wel gewenst zijn. Het doel is dan ook om op markante locaties in het buitengebied van de gemeente Eijsden-Margraten b(l)oeiend groen te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden in de vorm van bloeiende bermen en akkerranden, markante bomen en boomgroepen in het landschap of bloeiende hoogstamboomgaarden. Daarnaast kunnen dit soort inrichtingsmaatregelen samengaan met bijvoorbeeld maatregelen ter preventie van erosie of de verbetering van de groene dooradering van het agrarische gebied. De inrichting van start- en rustpunten voor recreatieve routes met b(l)oeiend groen kunnen eveneens bijdragen aan de visueel-ruimtelijke belevingskwaliteit van het landschap.

Beheer en onderhoud

Vanuit het landschapsontwikkelingsplan wordt sterk ingezet op het behoud van bestaande waarden in het landschap. Waarden die in veel gevallen direct gerelateerd zijn aan de verschijningsvorm van bomen, struiken en lage vegetaties. Via het beheer en onderhoud van de groenstructuur, zowel gemeentelijk als particulier, dient gestreefd te worden naar het creëren van een duurzame groenstructuur die de ruimte heeft om de aan de structuur toegewezen functies (beeldbepaling, structuur/geleiding, ecologie, economie, recreatie, ,milieu, educatie) te vervullen. Hetzelfde uitgangspunt geldt overigens ook voor het beheer en onderhoud aan verhardingen en terreinmeubilair. Dit betreft met name gemeentelijke objecten. Echter, eenzelfde beheer- en onderhoudsinspanning wordt gevraagd van particulieren en terreinbeherende instanties, bijvoorbeeld voor het in stand houden van monumenten, maar ook van verblijfsrecreatieve voorzieningen. Het belangrijkste vraagstuk voor de voormalige gemeente Eijsden is nog wel de instandhouding van de grote oppervlakte particuliere (hoogstam)fruitboomgaarden. Daar ontleent de voormalige gemeente immers voor een groot deel haar identiteit aan. Regelingen als de groenblauwe diensten kunnen eraan bijdragen dat particulieren enthousiast blijven om de boomgaarden te onderhouden.

Daar waar op basis van dit landschapsontwikkelingsplan wijzigingen of ontwikkelingen worden doorgevoerd, vinden ook veranderingen in beheer en onderhoud plaats. Voor holle wegen is bijvoorbeeld voorgesteld om het traditionele hakhoutbeheer weer in het voeren om de wegen minder gevoelig te maken voor erosie en tevens de biodiversiteit in te vegetaties te kunnen vergroten. Om deze vrij rigoureuze omschakeling in beheer door te kunnen voeren is het van groot belang een open communicatie aan te houden richting bewoners en bezoekers, zodat voor hen duidelijk is wat er te gebeuren staat.

© bureau verbeek / gemeente eijsden-margraten

In hoofdstuk 4 en 5 zijn respectievelijk de integrale visie en de visie per functie en in samenhang voor de gewenste kwalitatieve ontwikkeling van het landschap in de voormalige gemeente Eijsden weergegeven. Deze worden in dit hoofdstuk nader gedetailleerd in streefbeelden voor de verschillende te onderscheiden deelgebieden en een aantal deelgebied- en gemeentegrens overschrijdende elementen. Dit is gedaan aan de hand van de meer concrete, gedetailleerde resultaten van de inventarisatie en sterkte-zwakte analyse per deelgebied en element. Deze sfeerbeelden bieden op basis van de kernkwaliteiten een ruimtelijk kader voor ontwikkelingen, zodat een harmonieus landschap behouden blijft en/of ontwikkeld kan worden. Zo worden de voorwaarden, plannen, maatregelen en/of activiteiten beschreven, die nodig zijn om de opgestelde visie ook daadwerkelijk te realiseren. Hoofduitgangspunt bij het detailleren van de sfeerbeelden is dat een meerwaarde wordt gecreëerd door functies en eigenschappen binnen de verschillende deelgebieden te laten samengaan. Daarnaast zijn voor elk gebied één of meerdere aanwezige, bijzondere elementen of locaties gekozen, waaraan de identiteit van het gebied is gekoppeld. De deelgebieden zijn onderscheiden aan de hand van de landschappelijke eigenschappen, de functionele eigenschappen en de fysieke grenzen. Aan de hand daarvan zijn logische grenzen getrokken, die zoveel mogelijk in het veld terug te vinden zijn, bijvoorbeeld langs wegen, opgaande beplantingen of kavelgrenzen. De indeling is weergegeven op de kaart hiernaast. Hoewel op de kaart de deelgebieden bij de gemeentegrens ophouden, wordt bij de uitwerking van de visie in de streefbeelden van de diverse deelgebieden nadrukkelijk over de grenzen van de gemeente Eijsden-Margraten heen gekeken, aangezien de aanwezige landschapstypen doorlopen in de omringende gemeenten, of een relatie aanwezig of wenselijk is tussen cultuurhistorisch, geologisch of ecologisch waardevolle objecten.

In de volgende paragrafen komen de volgende streefbeelden aan de orde:

- Paragraaf 6.1: Herkenradergrub,
- Paragraaf 6.2: Maasdal,
- Paragraaf 6.3: Maasterrassen,
- Paragraaf 6.4:Voerdal en Caestertveld.

Het streefbeeld met betrekking tot het landschap van het hele buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden is weergegeven op pagina 98. Voor de deelgebieden zijn de streefbeelden weergegeven in de betreffende paragrafen. Deze kaarten betreffen sfeerimpressies en kunnen niet gezien worden als inrichtingsplannen, die uitvoeringsgereed zijn. Aan de locatie van de getoonde elementen kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. De legenda behorende bij de kaarten met de streefbeelden is weergegeven op blz 133.

Bij de beschrijving van de streefbeelden per deelgebied is gekozen voor het schrijven van op zichzelf staande teksten, die ook los van de integrale visie in hoofdstuk 4 en de visie per functie en in samenhang in hoofdstuk 5 gelezen kunnen worden. Door de verwerking van de visie en uitgangspunten in de streefbeelden zijn herhalingen onvermijdelijk. Echter de leesbaarheid van de teksten per deelgebied wordt nu niet belemmerd door talloze verwijzingen, die bij een andere tekstopbouw noodzakelijk zouden zijn.

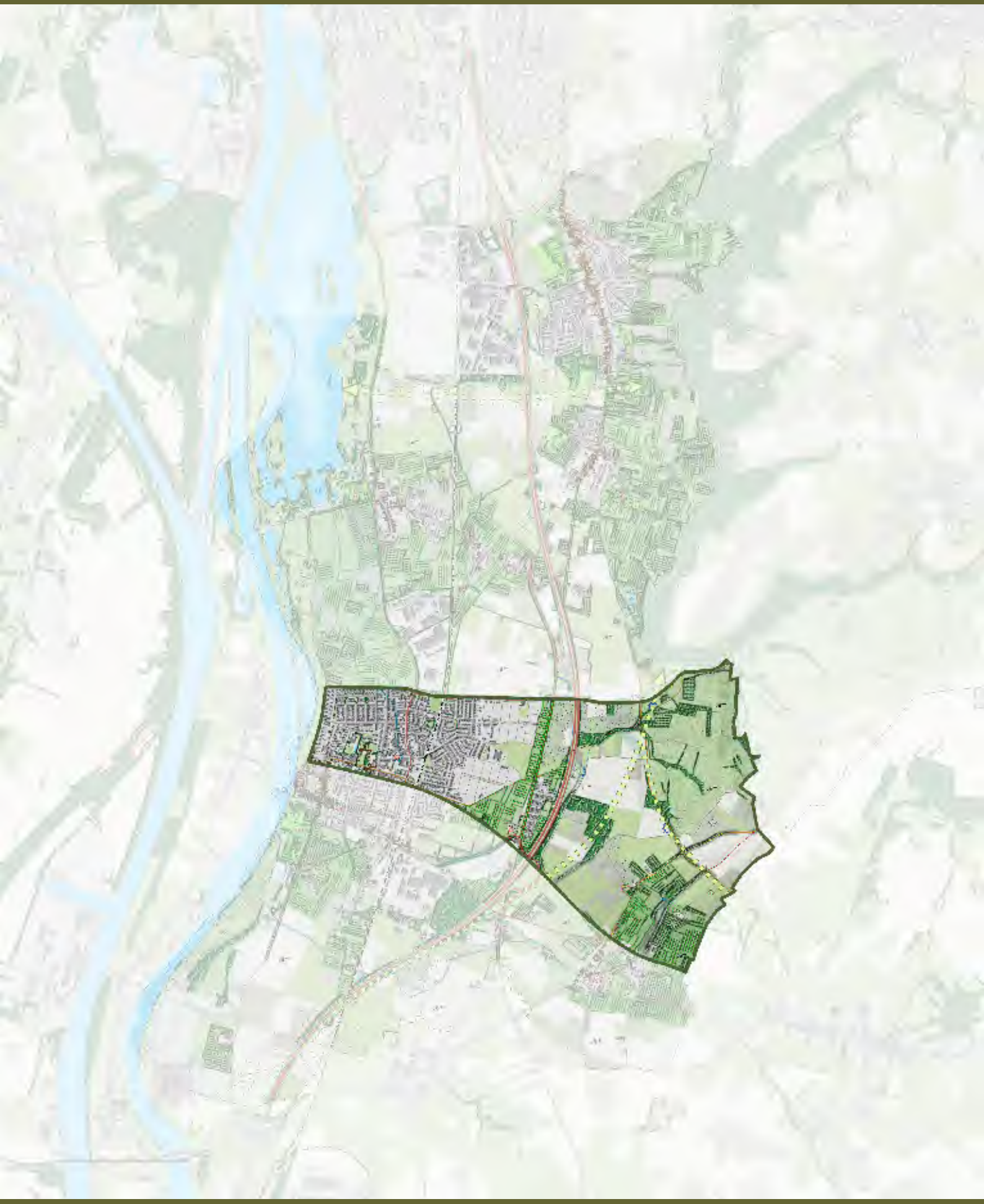

Landschapsontwikkeling in de Herkenradergrub is gericht op het behoud en de versterking van de karakteristieke opbouw van het oude cultuurlandschap met bos op de steile hellingen aan de noordzijde en landbouw op de flauwe hellingen aan de zuidzijde van het dal. Het 'heerlijke' landschap dat daardoor ontstaat vormt het ruimtelijke kader voor ontwikkelingen op het gebied van landbouw, natuur en recreatie. Hieronder zijn op basis van de hiervoor benoemde visie doelstellingen uitgewerkt voor de ontwikkeling van het landschap is het Eijsdense deel van de Herkenradergrub.

1. **Versterken grubben als karakteristieke landschapselementen Herkenradergrub**
   Waar nodig herstellen en aanvullen karakteristieke beplantingen in de vorm van bossen, bosschages, graften en holle wegen. Hierbij is het aanleggen van hagen, struwelen of bomenrijen vaak al voldoende. Het betreft de Kromme Grub, de grub achter camping De Bosrand, de Schelbergsgrub, de Witte grub, de grub in de Voerenweg en de grub in het Mescher plukbos.

2. **Ontwikkelen EHS**
   In het gebied ten oosten van de Voerenweg en ten noorden van de Ezelspadweg is binnen de EHS ruimte voor agrarisch natuurbeheer. Zo kunnen vochtige tot droge kruidenrijke graslanden worden ontwikkeld en dienen de aanwezige kleine landschapselementen te worden behouden en waar nodig te worden hersteld. Ditzelfde geldt voor het gebied tussen de Steenbergsweg en de grens. Naast de reeds benoemde natuurdoelen wordt hier ook de ontwikkeling van kruidenrijke akkers op kalkrijke bodem nagestreefd.
   Tussen de Heiweg en de Steenbergsweg is een strook 'nieuwe natuur' gelegen waar de ontwikkeling van Bremstruweel. Kalkgrasland, Kamgrasweide, Droog kruidenrijk grasland en behoud en herstel van kleine landschapselementen wordt nagestreefd.

3. **Ontwikkelen natuurlijke bosranden**
   Bij bospercelen zoals het Mescher plukbos is het wenselijk om mantel- en zoomvegetaties te ontwikkelen. Daarmee wordt enerzijds de biodiversiteit van het bosperceel vergroot en anderzijds de schaduwwerking en vochtonttrekking op de aangrenzende agrarische percelen verminderd.

4. **Realisatie ecologische verbinding Savelsbos-Hoogbos**
   De ecologische verbinding Savelsbos-Hoogbos bestaat een reeks van stapstenen die de uitwisseling van groot wild, met name Reeën, maar ook klein wild bevordert tussen beide boscomplexen. De Voerenweg, en dan met name de landschapselementen langs de Voerenweg, fungeren als stapstenen. Daarom wordt voorgesteld om deze stapstenen duurzaam te behouden en, indien de mogelijkheid zich voordoet, in te steken op het vergroten van de stapstenen door de aanleg van kleine bospercelen parallel aan de weg. De Witte Grub vormt een nagenoeg ontoegankelijk bosperceel en vormt daarmee een ideale stapsteen in de oversteek naar het Hoogbos. Het is daarom wenselijk dat het bosperceel ook in de toekomst ontoegankelijk blijft.

5. **Archeologisch uitzichtpunt Steenberg/Schelberg**
Op de Steenberg en Schelberg bevinden zich diverse locaties waar sporen uit de prehistorie en recentere historie zijn aangetroffen. Doordat hier nagenoeg alle prehistorische tijdvakken van menselijke activiteit aanwezig zijn, biedt deze omgeving de ideale mogelijkheid om tijdbalk van het verleden te creëren in het landschap (Luc Wolters). Nader onderzocht dient te worden hoe een en ander gevisualiseerd kan worden. Dit kan door middel van het realiseren van bijvoorbeeld kijkvensters, kunstwerken, uitzichtpunten en/of reconstructies van prehistorische objecten. Daarbij moet gedacht worden aan het realiseren van een archeologische rondwandeling over de Steenberg, de Schelberg en het aangrenzende Vlaamse deel van het plateau alwaar zeer waarschijnlijk vergelijkbare archeologisch vondsten zijn gedaan.

6. **Ontwikkelen historische route Maastricht-'s Gravenvoeren**
De oude heerweg van Maastricht naar 's Gravenvoeren wordt ingericht als een ruimtelijk samenhangende eenheid. Voorgesteld wordt om de route vergelijkbaar met de voorstellen voor de heerwegen in de voormalige gemeente Margraten te markeren. Daarnaast worden de aanwezige rustpunten op een eenduidige wijze vormgegeven, zodat een herkenbaar en bij de heerweg behorend geheel ontstaat. Aangezien de Voerenweg voor een groot deel door het fruitgebied van Eijsden loopt wordt voorgesteld om in de berm eveneens met fruit te werken. Gedacht moet daarbij worden aan het toepassen van een opvallende fruitdragende struik zoals een gele pruim. Door een duidelijk afwijkende fruitsoort te pakken kan onderscheid gemaakt worden tussen openbaar en vrij plukbaar fruit en aangrenzende niet openbare fruitweides, gedomineerd door appels en peren.

7. **Ontwikkelen historische route Rijksweg**
De Rijksweg betreft de 19de eeuwse opvolger van de oude heer- en handelsweg aan de oostzijde van de Maas. Het huidige binnen de gemeente Eijsden-Margraten gelegen tracé is nog grotendeels in gebruik als doorgaande weg, kernontsluitingsweg. Deels bezit de weg laanbeplanting. Deze laanbeplanting benadrukt het historische karakter van de weg. Het voorstel is daarom om de laanbeplanting waar nodig te herstellen en aan te vullen tot een samenhangend geheel. Tussen Withuis en Rijckholt zijn op het oude tracé Lindes toegepast, terwijl het gedeelte tussen Rijckholt en Gronsveld voornamelijk bestaat uit Noorse esdoorns. Binnen de kernen Rijckholt en Gronsveld is slechts ruimte voor enkele bomen op locaties waar voldoende boven- en ondergrondse ruimte aanwezig is.

8. **Ontwikkelen historische ontginningsroute Eijsden en Breust**
De dorpen Sint Geertruid, Herkenrade, Bruisterbosch, Libeek en Moerslag zijn gesticht vanuit Eijsden en Breust. Dit gebeurde vanuit de hof van Sint Martinus in Breust en de Vroenhof in Eijsden. De agrariërs op het plateau waren belastingplichtig aan het kapittel van Sint Martinus en de leenheer van Eijsden. De heerlijkheid Eijsden bezat tevens een banmolen waar het graan gemalen diende te worden. De molen bestaat nog en betreft de molen aan de Steegstraat in Laag Caestert. De relatie tussen de dorpen op het plateau en de dorpen en het dal werd pas met de gemeentelijke

herindeling aan het begin van de 19de eeuw opgeheven. Gezien de eeuwenlange relatie is een oost-west georiënteerde wegenstructuur nog altijd aanwezig. De Breusterstraat, Boomkensstraat, Hoolstraat, Uit de Pateel, Hakkeknopweg, Sint Geertruiderweg en Bukel kunnen nog altijd worden gezien als de verbinding tussen Eijsden en Breust in het dal en Sint Geertruid, Herkenrade en Bruisterbosch op het plateau. De Hagenweg vormt ook nu nog de verbinding tussen de Sint Geertruiderweg, achterlangs camping De Bosrand, en de buurtschapppen Moerslag en Libeek. De verbinding tussen de Boomkensstraat en de banmolen is enigszins opgeknipt geworden, maar bestaat nog altijd in de vorm van de Parallelweg, Joseph Partounsstraat, Caestertstraat en Molenstraat.
Het voorstel is om de eeuwenoude relatie tussen de dorpen Breust en Eijsden in het dal en de dorpen Sint Geertruid, Herkenrade, Bruisterbosch, Moerslag en Libeek te versterken door een toeristische routestructuur te creëren tussen deze dorpen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de oude verbindingswegen. De ploeg kan daarbij als symbool dienen. Dit symbool kan wellicht verwerkt worden in de vormgeving van bankjes die langs de route geplaatst worden. Via al dan niet digitale kijkvensters kan het verhaal van de ontginning uit worden gebeeld, waarbij wellicht ook de relatie kan worden gelegd met het hedendaagse agrarische landschap en daarin gebruikte landbouwmethodes.

9. Duurzaam beheer en onderhoud holle wegen

In het deelgebied Herkenradergrub is een aantal holle wegen aanwezig. De flanken van deze holle wegen zijn voor een deel begroeid met oude bomen. Curieus is de aanwezigheid van een groot aantal oude bruine beuken langs de Steenbergsweg, de Voerenweg en de Uit de Pateel. Her en der zijn in de holle wegen tevens oude knotbomen en hakhoutstoven aanwezig. Het voorstel is om met inachtneming van het de oude bomenstructuur het hakhoutbeheer in de holle wegen te herstellen, zodat het cultuurhistorische waardevolle karakter van de wegen wordt hersteld en de biodiversiteit in de beplantingen omhoog gaat. Zodoende wordt tevens rekening gehouden met het agrarische verkeer dat nog altijd gebruik maakt van deze veldwegen. Waar nodig dienen nieuwe bomen te worden aangeplant als knotboom of als hakhoutstoof.

10. Behouden en stimuleren fruitteelt

De fruitteelt vormt een belangrijk deel van de identiteit en herkenbaarheid van de gemeente Eijsden-Margraten. De aanwezigheid van oude hoogstamfruitboomgaarden beperkt zich hier niet tot de dorpsranden, maar is door het gehele buitengebied aanwezig, op enkele locaties afgewisseld met laagstamfruit. Het behoud van deze fruitboomgaarden dient gestimuleerd te worden via de groenblauwe diensten. De nadruk ligt daarbij tevens op het herstel van de hagen rondom de fruitweides.

11. Behoud ontwikkelingsperspectief agrarisch gebied

Ten aanzien van het agrarisch toekomstperspectief zijn in dit deelgebied twee ontwikkelingsrichtingen mogelijk. De eerste is de ontwikkelingsrichting van de specialisatie, verbreding en verdieping. Dit geldt voornamelijk voor de landbouwgronden gelegen in de EHS en het concentratiegebied voor fruitteelt. De agrariër is hier nadrukkelijk de beheerder van het karakteristieke

kleinschalige cultuurlandschap. Het beheer van het landschap dient hier gestimuleerd te worden via de groenblauwe diensten en de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer.
Langs de westzijde van het deelgebied, rondom het Mescher plukbos, zijn veel minder landschapselementen aanwezig en zijn de aanwezige elementen gerelateerd aan de gemeentelijke infrastructuur. Hier bestaat dus meer ruimte voor de voortzetting van de huidige bedrijfsvoering en het aanpassen van het grondgebruik aan de ontwikkeling op landbouweconomisch gebied.

12. Verbeteren verkeersveiligheid Sint Geertruiderweg en Heiweg

Op zowel de Sint Geertruiderweg als de Heiweg is een hoge concentratie lokaal en recreatief verkeer aanwezig, zowel atuoverkeer, fietsers als voetgangers. Beide wegen zijn relatief smal en niet voorzien van een vrijliggend fiets of wandelpad. Dit levert gezien de aanwezigheid van reliëf en onoverzichtelijke bochten verkeersonveilige situaties op. Het is daarom wenselijk om op beide wegen verkeersstromen te scheiden door een vrijliggend fiets/ wandelpad aan te leggen, het langzaam verkeer via een andere route te laten fietsen/wandelen of, wanneer alternatieven ontbreken, de snelheid uit het autoverkeer te halen met een snelheidsbeperking en een visuele versmalling van de weg.
Voor de Sint Geertruiderweg/Bukel geldt met name voor het gedeelte tussen de Scheelbergsweg en Sint Geertruid dat het realiseren van een vrijliggend fiets en wandelpad onderzocht dient te worden. Voor het gedeelte tussen de Scheelbergsweg en Eijsden zou de Uit de Pateel uitkomst kunnen bieden, mits te zijner tijd een fietsbrug over de A2 te realiseren is.
Voor de Heiweg geldt dat herstel van het Schantzwegske (benaming conform kadastraal minuutplan uit 1827), het verlengde van de Steenbergsweg, een alternatieve route kan vormen voor wandelaars tussen Moerslag en Mesch. Voor fietsers geldt dat een aangepast snelheidsregime en een visuele versmalling van de weg reeds voldoende kunnen zijn om de verkeersveiligheid te vergroten.

13. Realisatie passage A2

Eijsden groeit met de aanleg van de wijk Poelveld tot aan de Rijksweg bij Mariadorp. Het recreatief uitloopgebied van Eijsden schuift daarmee eveneens op in oostelijke richting. Gezien de hoeveelheid autoverkeer op de Rijksweg is die weg voor het maken van ommetjes op de fiets of wandelend niet aantrekkelijk. Behalve via de groenzone om de wijk zelf bevinden zich tussen Poelveld en de A2 geen alternatieven ten aanzien van het gebruik van de Rijksweg voor wandelaars en fietsers. Het buitengebied oostelijk van de A2 is bereikbaar aan de noordzijde van Poelveld via de Sint Geertruiderweg die hier echter geen vrijliggend fiets- of voetpad heeft. Aan de zuidzijde van Mariadorp is dit buitengebied eveneens bereikbaar. Hier is wel een vrijliggend fiets-/voetpad aanwezig. Het kortste rondje via het buitengebied aan de oostzijde van de A2 loopt via de Uit de Pateel. Voor het terugkeren naar Mariadorp of Eijsden zijn wandelaars en fietsers echter altijd aangewezen op de drukke Rijksweg, dan wel de Sint Geertruiderweg en Groenstraat waar eveneens veel autoverkeer op zit.
Teneinde verkeersluwe wandel- en fietstochten te kunnen maken vanuit Eijsden en Mariadorp is het wenselijk om een alternatief te

hebben ten opzichte van de Rijksweg en de Sint Geertruiderweg. Een mogelijke oplossing hierbij is het herstellen van de verbinding tussen de Hoolstraat en de Uit de Pateel door de aanleg van een wandel-/fietsbrug of -tunnel. Daarmee wordt het recreatieve routenetwerk ten oosten van de A2 ontsloten zonder dat wandelaars of fietsers eerst over een drukke weg moeten gaan. Ook in cultuurhistorische zin heeft dit voordelen, doordat de historische verbinding tussen Breust/Eijsden en de ontginningsdorpen op het plateau hersteld wordt.

14. Versterken dorpsentrees

De huidige entrees van de dorpen zijn slechts met het plaatsnaambord gemarkeerd, terwijl de dimensionering van de weg ongewijzigd blijft. Het voorstel is om de weg visueel te versmallen door de entrees te verbijzonderen. Dit kan bijvoorbeeld door de toepassing van hagen en markante bomen om de entree te markeren.

15. Versterken recreatieve routestructuur

Zoals reeds aangegeven bij punt 12 is het wenselijk om een netwerk van ommetjes te maken vanuit Eijsden dat aansluit op het bestaande routenetwerk. Daarnaast is reeds een aantal voorstellen gedaan om nieuwe thematische routes op te zetten in relatie tot de archeologische vondstlocaties en de ontginningsgeschiedenis van het plateau.

Een andere mogelijkheid voor het maken van een thematische route is het uitzetten van de oude bronkroute van 's Gravenvoeren die via Mesch en Libeek door de gemeente Eijsden-Margraten loopt. Dit kan op vergelijkbare wijze gebeuren als bij de bronkroute van Gronsveld.

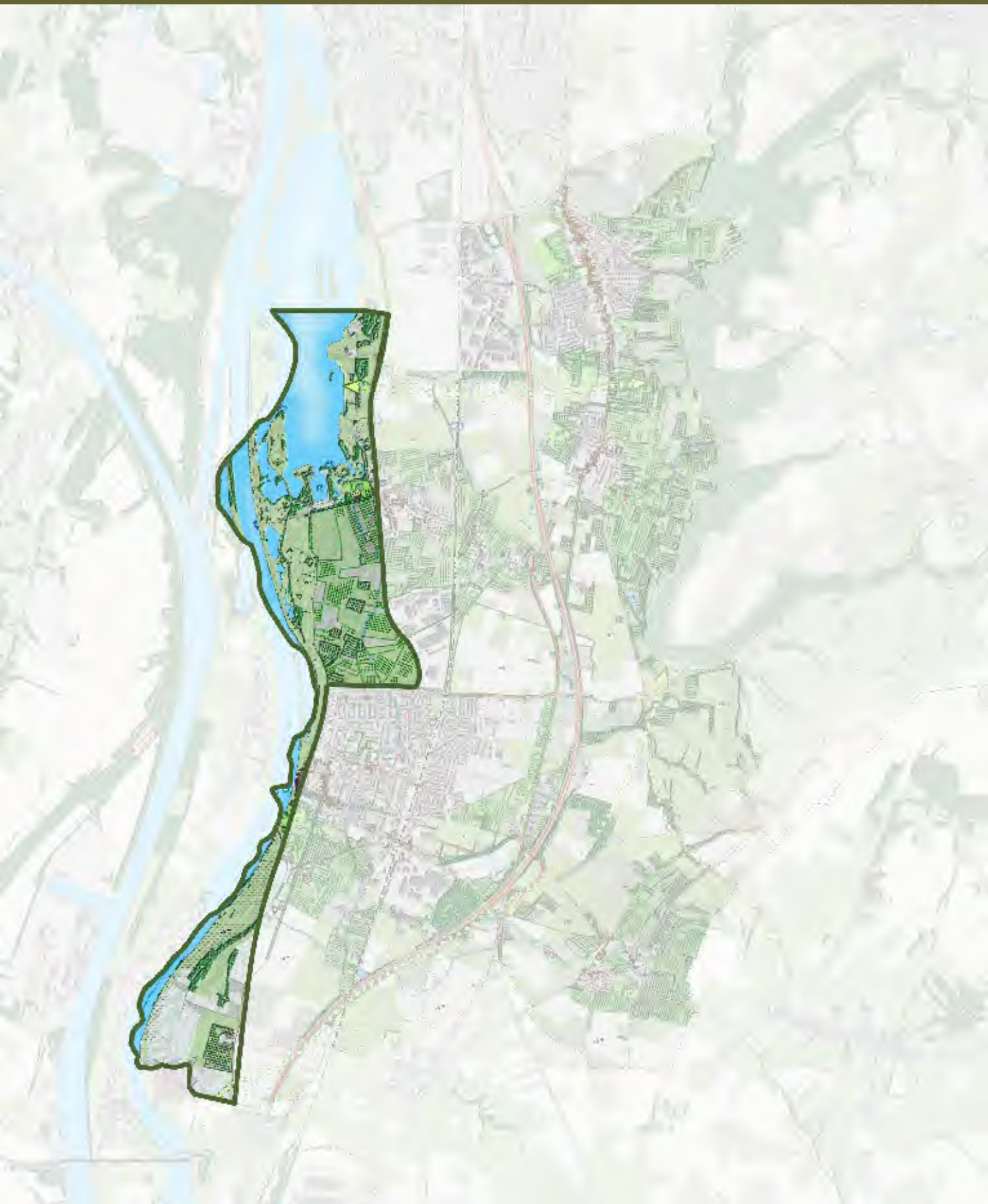

Landschapsontwikkeling in het Maasdal is gericht op het bieden van een natuurlijke omgeving voor mens en dier, een omgeving waar het heerlijk vertoeven is aan en op het water. Het landschap dat hierdoor ontstaat, vormt het ruimtelijke kader voor ontwikkelingen op het gebied van landbouw, natuur en (water)recreatie. Op basis van de hiervoor weergegeven visie zijn doelstellingen uitgewerkt voor de ontwikkeling van het landschap van het Maasdal.

1. **Versterken beleefbaarheid Maas en Maasbedding**
   Vanwege de aanwezigheid van opgaande beplantingen op de recreatieterreinen en in de natuurgebieden langs de Maas is de Maas zelf vanaf de openbare weg nauwelijks zichtbaar. Hier wordt in aansluiting op de gebiedsvisie Maastricht-Eijsden gestreefd naar het verbeteren van de ontsluiting van de oevers van de Maas, waarbij fietsers niet afhankelijk zijn van het doorgaande fietspad langs de Oosterweg, maar dichterbij het water van het Grindgat kunnen komen. Het netwerk van struinpaden dient uitgebreid te worden, zodat enerzijds de beleefbaarheid van de Maas vergroot wordt, bijvoorbeeld tussen Eijsden en Navagne, maar ook mogelijkheden ontstaan voor andere thematische rondjes, zoals de gebiedsvisie Maastricht-Esijden reeds uitdraagt.

2. **Herstellen beekloop de Bak**
   In Breust ontspringt een beekje, genaamd de Bak. Dit beekje voedde in het verleden de gracht van het verdwenen kasteel van Breust, de grachten van het verdwenen kasteel Cloppenburg en de gracht van kasteel Oost, om uiteindelijk in de Maas uit te komen. De bron bestaat nog en bevindt zich onder de nieuwbouw van een seniorencomplex. De bron voedt een poel op het Von Geusauplein. Overtollig bronwater wordt geïnfiltreerd in de ondergrond. Voorgesteld wordt om De Bak, die in het verleden het overtollige bronwater afvoerde buiten de bebouwde kom te herstellen. De bron levert weliswaar niet meer voldoende water om de beek te herstellen als permanent watervoerende eenheid, de beek biedt wel de mogelijkheid om op historisch-landschappelijk verantwoorde wijze om te gaan met de afvoer van hemelwater uit de bebouwde kom. Zo kan wellicht een beekje met bijzondere natuurwaarden ontstaan die dienst doet als voeding voor de grachten van kasteel Oost. Door het herstellen van de Bak ontstaat tevens de mogelijkheid om een informeel struinpad te realiseren door het agrarische gebied tussen Eijsden en Oost.

3. **Versterken rivierbegeleidende natuur**
   Binnen het natuurgebied Eijsder Beemden worden zachthout- en hardhoutooibos ontwikkeld, tezamen met Doornstruweel, Stroomdalwilgenstruweel, Glanshaverhooiland, Sikkelklaver-Kruisdistelgrasland, Rietmoeras, Inundatiemoeras en Vochtige oeverruigte. Door verbetering van de waterkwaliteit in de Maas verbeteren tevens de natuurwaarden in de rivier zelf en in de meertjes die periodiek overstroomd worden.
   In verband met het waterbergend vermogen van de Maasbedding en het inundatiegebied zal het niet mogelijk zijn om de ooibossen voluit te laten groeien en te laten ontwikkelen tot droge bossen. Daarom is het wenselijk om een deel van het ooibos met een vorm van griendcultuur te beheren, waarbij de bomen periodiek worden geknot of afgezet. Dit geeft tevens de mogelijkheid om periodiek op grote schaal het in de bomen achterblijvende afval te verwijderen dat is meegevoerd door de Maas.

4. **Herkenbaar maken locatie kasteel Cloppenburg**
Nabij kasteel Oost liggen enkele oneffenheden in een weiland die duiden op de locatie van het voormalige kasteel Cloppenburg. De Cloppenburg betrof een van de zes laathoven in de heerlijkheid Oost, waarvan nu alleen kasteel Oost resteert. De locatie van de Cloppenburg ligt direct naast de voormalige beekloop de Bak. In combinatie met het herstel van de beekloop bestaat de mogelijkheid om de grachten van het kasteel te reconstrueren en van water te voorzien. Deze grachten kunnen tevens worden benut voor het vertraagd afvoeren van hemelwater uit de kern Oost, zodat een zekere mate van continuïteit ontstaat in de aanvoer van voldoende water en het zorgen voor doorspoeling van de grachten om te voorkomen dat deze op natuurlijke wijze dichtgroeien. De locatie van het kasteel kan daarnaast herkenbaar worden gemaakt door het plaatsen van een in potentie monumentale boom op de voormalige binnenplaats van het kasteel. Zo kan het kasteelterrein als onderdeel van een wandelroute als rustpunt fungeren. Afhankelijk van resultaten van archeologisch onderzoek kan ook gekozen worden voor het zichtbaar maken van fundamenten, zodat het kasteelterrein tot een bezienswaardigheid kan worden omgevormd. Aanvullend kan via informatieborden of digitale media informatie beschikbaar worden gemaakt over de geschiedenis en wellicht de verschijningsvorm van het kasteel.
Tussen kasteel Oost en de locatie van kasteel Cloppenburg ligt nog een aantal oneffenheden in het reliëf die volgens de Tranchotkaart duiden op de locatie van de overige vier laathoven (Renes, 1988). Het voorstel is om op basis van nader archeoligsch onderzoek te achterhalen wat het historische belang van deze locatie is ten opzichte van kasteel Oost en kasteel Cloppenburg. Wellicht dat deze locatie de basis vormt om de achtergrond van de heerlijkheid Oost te verbeelden en de relatie van Oost met de periodiek overstromende Maas. De locatie van kasteel Cloppenburg kan zodoende een wezenlijke bijdrage leveren aan het uitbreiden van het aanbod van toeristische activiteiten rondom de Pietersplas.

5. **Renoveren landgoed kasteel Oost**
Kasteel Oost ligt enigszins verscholen in het groen en is in tegenstelling tot kasteel Eijsden en Rijckholt nauwelijks zichtbaar. Het terrein is niet toegankelijk. Daarnaast heeft het groen dat het kasteel omgeeft geen opvallend of monumentaal karakter, waardoor het kasteel snel gemist wordt door passanten. Mede gezien de hoeveelheid dagrecreatieve voorzieningen rondom het aangrenzend gelegen Grindgat liggen hier echter kansen voor de ontwikkeling van een onderscheidend toeristisch aanbod op het gebied van verblijfsrecreatie en ontspanning.

6. **Herkenbaar maken schans Navagne**
Op de grens met België bevinden zich de restanten van de schans Navagne. De schans ligt op een strategische positie aan de Maas en was oorspronkelijk de locatie van waaruit de heren van Elven de heerlijkheid Moelingen bestuurden. Als gevolg van oorlogsdreiging en oorlogshandelingen zijn in de 17de en 18de eeuw fortificaties aangelegd en hersteld. Daarnaast was op de schans een Spaans en Oostenrijks tolkantoor gevestigd.

In het landschap zijn nog altijd sporen van grachten en verdedigingswerken zichtbaar. Daarnaast is centraal op het terrein een gerestaureerde hoeve aanwezig. De gemeenten Eijsden-Margraten en Voeren doen onderzoek naar de mogelijkheden voor het reconstrueren van de fortificaties. Het versterken van de herkenbaarheid van het historische karakter van de locatie van schans Navagne in welke vorm dan ook is wenselijk. De belangrijkste en meest noodzakelijke ingreep is het stoppen van verdere schade aan de vestingwerken door voortgaande meandering van de Berwinne aan de Belgische zijde van de grens. Het bieden van een herkenbaar en tastbaar cultuurhistorisch kader ter plekke van de schans kan bijdragen aan de toeristisch-recreatieve kwaliteit van de grensregio. De schans kan daarbij fungeren als schakel in het routenetwerk van het Maasdal tussen Eijsden, en Visé. De schans kan gebruikt worden als toeristische bezienswaardigheid in relatie tot de grensoverschrijdende handel via de Maas en het belang van de Maas door de eeuwen heen. Daarnaast kan de geschiedenis van de schans in krijgshistorisch perspectief worden verteld. Aangezien de schans nauw is verbonden met de Maas is het wenselijk om te onderzoeken of de mogelijkheid bestaat om in het verlengde van het bevaarbaar maken van de Maas een aanlegsteiger voor bijvoorbeeld rondvaartboten gerealiseerd kan worden.

7. Behoud historisch karakter Bat Eijsden

Eijsden is een dorp aan de Maas dat ook handel dreef via de Maas. Het Bat van Eijsden, de kade, is daar het bewijs van. Door het uitvoeren van verbeteringen aan de bevaarbaarheid van de Maas in vorige eeuwen en de aanleg van de stuw bij Lixhe in België is het waterpeil in de Maas bij Eijsden drastisch verlaagd. Met uitzondering van het voetveer is op dit moment geen scheepvaart aanwezig op de Maas ter hoogte van Eijsden. Op dit moment vormt de bebouwingsrand samen met de kades en het omliggende groen een waardevol en samenhangend geheel, dat bij toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de bevaarbaarheid en het creëren van aanlegplaatsen voor het Bat behouden dient te blijven. De toekomstige vormgeving van aanlegvoorzieningen dient zich dan ook te voegen naar het historische karakter van zowel kade als bebouwing. Drijvende 'bebouwing' voor de kade is niet wenselijk.

8. Behouden en stimuleren fruitteelt

Het inundatiegebied tussen Eijsden en Oost-Maarland was van origine grotendeels ingericht met hoogstamfruitweides. Een deel van deze fruitweides bestaat nog altijd. Daarnaast is een aantal percelen laagstamfruit aanwezig. Herstel en aanleg van fruitboomgaarden wordt hier gestimuleerd, evenals het herstel van de hagen rondom deze weides. Dit draagt bij aan het behoud van de identiteit en herkenbaarheid van de gemeente Eijsden-Margraten.

9. Behoud ontwikkelingsperspectief agrarisch gebied

Binnen het inundatiegebied van de Maas zijn twee verschillende deelgebied te onderscheiden. Enerzijds betreft dit het gebied ten zuiden van Eijsden, alwaar de percelen een relatief grote oppervlakte hebben en gezien het beperkte aantal natuurlijke obstakels mogelijkheden liggen tot intensivering van de landbouw. Uitzondering hierop is de strook laaggelegen graslanden direct langs de Maas. Hier ligt de instandhouding van de beweiding van vee voor

de hand, aangezien het risico op periodieke overstroming hier een stuk groter is, wat akkerbouw minder aantrekkelijk maakt.
Het andere deelgebied omvat de Eijsder Weiden en het Maasveld. Dit gebied is kleinschalig van opzet en valt grotendeels binnen het concentratiegebied voor fruitteelt tussen Eijsden en Oost-Maarland. Hier ligt de nadruk op de instandhouding van de fruitteelt en het herstel van de hagenstructuur. De subsidieregelingen agrarisch natuurbeheer en de groenblauwe diensten ondersteunen daarbij. In combinatie met het behouden van vee in de wei is hier slechts sprake van kansen voor extensivering van de landbouw mogelijk, dan wel het zoeken naar alternatieven binnen de vee- en fruitteelt.

10. **Bevaarbaar maken Maas tussen Eijsden en Visé**
In verband met het vergroten van de capaciteit van het sluizencomplex bij Lanaye wordt de noodzaak om tot een scheiding tussen beroepsvaart en pleziervaart te komen groter. In het grensoverschrijdende samenwerkingsverband VERM worden verkenningen uitgevoerd naar de haalbaarheid van een route voor pleziervaart tussen Visé en Maastricht via de Maas. Onderdeel daarvan is het passeerbaar maken van de stuw bij Lixhe en het bevaarbaar maken van het Maasgedeelte bij Eijsden. Voor Eijsden is daarbij de doelstelling ervoor te zorgen dat rondvaartboten tot bij het Bat kunnen komen, zodat een aantrekkelijke en eenvoudige verbinding ontstaat voor toeristen tussen Maastricht en Eijsden. Afhankelijk van de ontwikkelingen bij schans Navagne kan tevens worden gedacht aan het opzetten van een vaarverbinding tussen de schans, Eijsden en Maastricht.

11. **Verbeteren waterkwaliteit Grindgat**
Het Grindgat van Oost-Maarland heeft bijna jaarlijks te maken met de ontwikkeling van blauwalg, waardoor het waterschap en Rijkswaterstaat negatieve zwemadviezen moet uitgeven. Dit is voor de naamsbekendheid van het Grindgat als aantrekkelijke recreatieplas geen goede reclame. Daarom is het wenselijk om de waterkwaliteit in de plas op een duurzame wijze te verbeteren. Eenduidige en wetenschappelijke getoetste maatregelen om de ontwikkeling van blauwalgen te voorkomen zijn er echter (nog) niet. Door de doorstroming in het Grindgat te verbeteren is het wel mogelijk de ophoping van blauwalg in het noordelijke deel van de plas tegen te gaan. Dat houdt in, dat het Grindgat als een soort meestromende nevengeul van de Maas moet gaan functioneren. Nader onderzoek dient uit te wijzen of ingrepen te realiseren zijn die deze doorstroming vergroten. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat een nevengeul dient te worden gerealiseerd tussen de Eijsder Beemden en de Pietersplas, evenals een doorsteek tussen de Pietersplas en de jachthaven Pietersplas bij kasteel de Hoogeweerth.

12. **Versterken ruimtelijke kwaliteit Grindgat**
Zoals in de gebiedsvisie Maastricht-Eijsden is aangegeven is de omgeving van het Grindgat gefragmenteerd in functie, verschijning en ontsluiting. Het is wenselijk om te komen tot een vergroting van de samenhang en de toegankelijkheid van het Grindgat. Doelstelling daarbij is om tot een betere en samenhangende ontsluiting te komen met wandel- en fietspaden die de verschillende terreinen met elkaar en met het omringende wegennet verbindt.

13. Versterken recreatieve routestructuur

De recreatieve structuur van de Maasoever dient verder ontwikkeld te worden met struinpaden, zodat schans Navagne via de Maaszijde wordt verbonden met Eijsden. Daarnaast is het wenselijk om te komen tot een netwerk van ommetjes in het gebied tussen Eijsden en Oost-Maarland, zodat de wandelaars geen gebruik meer hoeven te maken van de Trichterweg en de Kloppenbergweg/Emmastraat. Daartoe kan bijvoorbeeld een struinpad worden gerealiseerd langs de opengelegde Bak, zodat een rondje Eijsder Beemden - Maasveld mogelijk wordt.

Langere wandelroutes, of korte fietsroutes kunnen worden gevormd door routes uit te zetten in het Maasdal, bijvoorbeeld een rondje Eijsden-Navagne-Lixhe-Lanaye en/of een rondje Eijsden-Lanaye-Sint Pieter-Heugem-Oost-Maarland.

wat betreft de startpunten dient de parkeerplaats op de hoek van de Trichterweg – Kasteellaan heringericht te worden, zodat deze een sociaal-veiliger karakter krijgt en minder aanleiding aanwezig is tot sluikstorten. De Platanen op de parkeerplaats dienen bij voorkeur verwijderd te worden. De nieuwe beplanting dient inheems te zijn en te passen bij de natuurwaarden in de Eijsder Beemden. In aansluiting op de parkeerplaats is het voorstel om een balkon op de Maas te realiseren dat uitzicht biedt over de Maas en de ruimere omgeving. Dit dient een onder architectuur vormgegeven constructie te zijn de met het waterniveau van de Maas mee kan stijgen. Daarmee wordt een toeristisch-recreatieve meerwaarde gecreëerd worden voor de zuidzijde van de Pietersplas.

14. Blauwe Vlag

In het verlengde van het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en de waterkwaliteit in en om het Grindgat is het voorstel om ook te gaan voor het kwaliteitskeurmerk van de Blauwe Vlag. Dit keurmerk draagt bij aan het behalen en behouden van een bepaald voorzieningenniveau voor recreanten en toeristen, maar staat tevens garant voor een bepaalde waterkwaliteit. Het keurmerk is zowel voor jachthavens als voor stranden aan te vragen. In 2012 was de meest zuidelijke Blauwe Vlag te vinden in Maasbracht. Met name Duitse toeristen hechten veel waarde aan de vlag en kiezen hun vakantie-/recreatiebestemming op basis van de aanwezigheid van de Blauwe Vlag.

In dit deelgebied komt de ontwikkeling van heerlijk Eijsden optimaal tot zijn recht door het behoud en de ontwikkeling van de (hoogstam)fruitteelt. Op basis van de zonering van het hoogstamfruit worden agrarische gebruiksruimten begrensd waarbinnen de landbouw zich kan blijven ontwikkelen. Vanuit deze visie is een aantal doelstellingen uitgewerkt.

1. **Versterken landschappelijke karakteristiek steilrand**
   De steilrand tussen het midden- en laagterras van de Maas vormt een herkenbare landschapsvorm die zichtbaar is vanaf diverse locaties, met name tussen Rijckholt en Gronsveld in. Het hoogte verschil wordt daarnaast benadrukt door de hoger gelegen bebouwing en de laanbeplanting van de Rijksweg. Het lager gelegen deel wordt buiten de bebouwde kom gekenmerkt door een zekere openheid, zodat het Maasdal beleefbaar is. Om de steilrand beleefbaar te houden is het wenselijk om de openheid aan de voet van de steilrand zoveel mogelijk in tact te houden.

2. **Landschappelijke inpassing en versterking watersysteem**
   Aangezien het watersysteem van groot belang is geweest bij de vorming van het landschap van de gemeente Eijsden-Margraten, wordt in het verlengde van de voorstellen voor de Herkenradergrub en de Termaardergrub uit het LOP Margraten voorgesteld de beleefbaarheid van het watersysteem te versterken door een integrale vormgeving van buffers en watergangen na te streven. Via een systeem van struinpaden is het watersysteem van de Herkenradergrub beleefbaar. De buffer aan de Voerenweg kent een betonnen zandvang die niet past in de verder aarden constructie. Daarnaast is de buffer niet landschappelijk ingepast. Het voorstel is daarom een markante en potentieel monumentale boom te planten bij de instroomvoorziening en op een passende plek in de buffer een raster van 9 Essen te planten. Daarmee voegt de waterbuffer zich naar de omringende fruitweides.
   Aan de zijde va de Termaardergrub is de afvoer van afstromend hemelwater volledige geïntegreerd in het landschap. Deze inpassing van het watersysteem dient ook bij toekomstige aanpassingen gehandhaafd blijven.
   De hemelwaterbuffers aan de Romboutsweg in Rijckholt en aan de Duijsterstraat in Gronsveld lozen op het riool. Dit is vanuit het oogpunt van de beleefbaarheid van het watersysteem geen wenselijk situatie. Voorgesteld wordt daarom om het water via een HWA-leiding in de richting van de Zeep te leiden. alwaar het kan afstromen richting de Maas. Voor de afvoer van het hemelwater uit de buffer aan de Romboutsweg is het voorstel om langs de Hogeweg een greppel aan te leggen die eindigt aan het begin van de Zeep. Zo kan eventueel ook ander afgekoppeld hemelwater uit Rijckholt afgevoerd worden richting de Maas.

3. **Herstel kwelgebied Waterrijk en relatie met Zeep**
   Tussen Rijckholt en Gronsveld ligt aan de voet van een steilrand een gebied waar in potentie kwel naar boven komt. Deze situatie is in het verleden reeds benut in de vorm van de aanwezigheid van een viskwekerij aan het Waterrijk die tot in de jaren ’50 in bedrijf is geweest. De kwekerij dateert van voor het begin van de 19de eeuw. Nu bestaat deze kwekerij uit landbouwgrond en fruitpercelen omzoomd met houtkanten. Het reliëf van een deel van de oude vijvers is nog aanwezig, terwijl de bebouwing van de kwekerij

nog volledig aanwezig is. De vijvers werden vermoedelijk gevoed met kwel De doelstelling is om te onderzoeken of de voormalige viskwekerij in een vorm gereconstrueerd kan worden, bijvoorbeeld door het herstel van de vijvers als watervoerende eenheden. Ook is het mogelijk om vochtige tot natte natuurwaarden te realiseren. Aangezien de gebouwen van de viskwekerij nog aanwezig zijn, in tegenstelling tot visvijvers/viskwekerijen op veel landgoederen die halverwege de 19de eeuw reeds waren verdwenen, is het wellicht mogelijk om de geschiedenis van de viskwekerij in Zuid-Limburg inzichtelijk te maken middels (digitale) kijkvensters.

4. **Ontwikkelen EHS**
   Op enkele percelen aan de voet van het Savelsbos is in de EHS agrarisch natuurbeheer mogelijk. Door aanpassing van het beheer van de agrarische percelen is het mogelijk om droge kruidenrijke graslanden te ontwikkelen evenals kruidenrijke akkers op kalkrijke bodem. Daarnaast bestaat het beheer uit de instandhouding en het herstel van de aanwezige kleine landschapselementen.
   Langs de voet van het Savelsbos is een strook grond bestemd voor de ontwikkeling van 'nieuwe natuur'. Hier is het beheer en eventuele aanplant gericht op de ontwikkeling van Parelgras-Beukenbos, Doornstruweel, Bremstruweel, Lössschraalgrasland, Kamgrasweide, Droog kruidenrijk grasland en Droge ruigte. Daarnaast is het wenselijk om enkele poelen aan te leggen. De aanwezige kleine landschapselementen worden behouden en waar nodig hersteld. De zone aan de voet van het Savelsbos dient als een soort buffer voor de bijzondere natuurwaarden in het Natura2000-gebied. Daarmee wordt tevens aangesloten op de gewenste ontwikkeling van het Savelsbos, zoals deze in het LOP Margraten is vastgelegd.

5. **Ontwikkelen natuurlijke bosranden**
   Langs de voet van het Savelsbos is het wenselijk om mantel- en zoomvegetaties te ontwikkelen. Daarmee wordt enerzijds de biodiversiteit van het bos vergroot en anderzijds de schaduwwerking en vochtonttrekking op de aangrenzende agrarische percelen verminderd.

6. **Realisatie ecologische verbinding Savelsbos-Maas**
   Het Meerjarenprogramma Ontsnippering van het Rijk en de gezamenlijke provincies omvat een migratieknelpunt ten zuiden van het bedrijventerrein Maastricht-Eijsden. De zone tussen het Savelsbos en de Maas is in het POL2006 aangeduid als POG. In het hier gelegen agrarische gebied is slechts een beperkt aantal kleine landschapselementen aanwezig. Vanuit het agrarisch ontwikkelingsperspectief wordt hier ruimte gezien voor bosbouw en teelt van houtige gewassen in een mozaïek met andere teelten. Dit houdt in, dat globaal gezien tussen de Rijksweg en de Oosterweg een afwisseling van agrarische teelten ontstaat die de overgang vormt tussen het buitengebied en het bedrijventerrein. Het voorstel is om te onderzoeken in hoeverre bosbouw en teelt van energiegewassen enerzijds kan bijdragen aan het ontstaan van een ecologische verbinding en anderzijds kan bijdragen aan duurzaamheidsvraagstukken aangaande materiaal- en energiegebruik.
   Als doelsoorten voor de ecologische verbinding gelden de Kamsalamander, Eikelmuis, Levendbarende hagedis, Hazelworm en

Boswitje. In de ecologische verbindingszone is met name leefgebied aanwezig voor de Das. Voor de andere soorten is leefgebied in ontwikkeling. Van de Kamsalamander is op dit moment geen levensvatbare populatie bekend in de ecologische verbinding. Teneinde een verbinding tot stand te brengen voor deze doelsoorten is het wenselijk om aanvullend op het mozaïek van bospercelen mantel- en zoomvegetaties te realiseren en kruidenrijke vegetaties, aangevuld met een polenreeks die als stapstenen en leefgebied fungeren voor amfibieën.

7. Ontwikkelen natte natuur

Op enkele locaties aan de voet van de steilrand bestaat het vermoeden dat net als bij het Waterrijk kwel aanwezig is. Hier bestaat de mogelijkheid om bijzondere natuurlijke vegetaties te ontwikkelen, waaronder vochtige graslandvegetaties, moeras- en broekbos.

8. Realisatie faunapassages

Conform het Meerjarenprogramma Ontsnippering is het wenselijk om faunapassages te realiseren onder de A2 en de spoorlijn. Voor de gemeentelijke wegenstructuur geldt dat deze ontsnipperende maatregelen tevens van toepassing zijn op de Rijksweg en de Oosterweg, de beide kernontsluitingswegen. Aangezien hier meerdere doelsoorten van toepassing zijn is het wenselijk om kleine faunatunnels aan te brengen onder de wegen en het spoor.

9. Behouden en versterken cultuurhistorische parels

Op de Maasterrassen is een tweetal kastelen gelegen, een klooster en een diversiteit aan monumentale boerderijen, kapellen en wegkruisen. Deze gebouwen/bouwwerken vormen pareltjes in het landschap. Het landgeod kasteel Rijckholt dient duurzaam in stand gehouden te worden. Wel is het wenselijk om de parkeerplaats her in te richten tot een bij het landgoed passende eenheid. Voor kasteel Gronsveld en het voormalige klooster van de 'Zusters onder de bogen' geldt eveneens de duurzame instandhouding van het landgoed. Het eveneens in Gronsveld gelegen Europapark is de monumentale tuin bij een voormalige woning van een fabrikant. In de woning was een restaurant gevestigd. Ten behoeve van het behoud van de ruimtelijke kwaliteit is het wenselijk om een nieuwe functie te geven aan de woning, zodat verval voorkomen wordt, maar ook het park weer een duidelijke functie krijgt.
Verspreid over het buitengebied staan diverse kapellen en wegkruisen. Deze zijn veelal in eigendom en beheer bij particulieren. Doelstelling van de gemeente Eijsden-Margraten is zorg te dragen voor de kruisen op gemeentelijk eigendom. Daarbij moet gedacht worden aan het vrijzetten van kruisen in de beplanting en onderhoud aan markante boom/bomen die veelal bij een wegkruis aanwezig zijn. Daarnaast stimuleert de gemeente particulieren om de op hun eigendom aanwezige kruisen en kapellen goed te onderhouden, zodat deze bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit van de gemeente als geheel.

10. Archeologisch monument vuursteenmijnen

In het Rijckholter bos bevinden zich de prehistorische vuursteenmijnen van Rijckholt-Sint-Geertruid. Deze neolithische vuursteenmijn betreft een archeologisch monument. In de ruime omgeving zijn hier in het bos en de aangrenzende landbouwgronden

prehistorische vuursteenmijnen aangetroffen. Het gebied beslaat circa 25 hectare. Door Staatsbosbeheer worden excursies georganiseerd naar de mijnen. Aangezien aan de oppervlakte niet veel objecten zichtbaar zijn, is het voorstel om een digitale applicatie voor de smartphone te maken die meer inzicht geeft in de historie van de vuursteenwinning rondom de Schone Grub.

11. **Ontwikkelen historische route Maastricht-'s Gravenvoeren**
De oude heerweg van Maastricht naar 's Gravenvoeren wordt ingericht als een ruimtelijk samenhangende eenheid. Voorgesteld wordt om de route vergelijkbaar met de voorstellen voor de heerwegen in de voormalige gemeente Margraten te markeren met hardstenen mijlpalen. Daarnaast worden de aanwezige rustpunten op een eenduidige wijze vormgegeven, zodat een herkenbaar en bij de heerweg behorend geheel ontstaat. Aangezien de Voerenweg voor een groot deel door het fruitgebied van Eijsden loopt wordt voorgesteld om in de berm eveneens met fruit te werken. Gedacht moet daarbij worden aan het toepassen van een opvallende fruitdragende struik zoals een gele Pruim. Door een duidelijk afwijkende fruitsoort te pakken kan onderscheid gemaakt worden tussen openbaar en vrij plukbaar fruit en aangrenzende niet openbare fruitweides, gedomineerd door appels en peren.

12. **Ontwikkelen historische route Rijksweg**
De Rijksweg betreft de 19de eeuwse opvolger van de oude heer- en handelsweg aan de oostzijde van de Maas. Het huidige binnen de gemeente Eijsden-Margraten gelegen tracé is nog grotendeels in gebruik als doorgaande weg, kernontsluitingsweg. Deels bezit de weg laanbeplanting. Deze laanbeplanting benadrukt het historische karakter van de weg. Het voorstel is daarom om de laanbeplanting waar nodig te herstellen en aan te vullen tot een samenhangend geheel. Tussen Withuis en Rijckholt zijn op het oude tracé Lindes toegepast, terwijl het gedeelte tussen Rijckholt en Gronsveld voornamelijk bestaat uit Noorse esdoorns. Binnen de kernen Rijckholt en Gronsveld is slechts ruimte voor enkele bomen op locaties waar voldoende boven- en ondergrondse ruimte aanwezig is.

13. **Versterken oost-west structuur veldwegen en holle wegen**
Op het middenterras ligt een groot aantal onverharde en oost-west georiënteerde veldwegen die veelal nabij de bosrand overgaan in een holle weg. Deze wegen vormen van oudsher de verbinding tussen de kernen in het Maasdal en de ontginningsnederzettingen op de plateaus. Doelstelling is om deze wegen onverhard te laten om daarmee het historische karakter van de weg te behouden. Het beheer van de bermen is erop gericht een kruidenrijke vegetatie te ontwikkelen. Daar waar de wegen zijn ingesneden tot een holle weg zijn de bermen, taluds, begroeid met een houtopstand. Voorgesteld wordt, om dzee karakteristieke beplanting te behouden, te herstellen en waar nodig verder te ontwikkelen. Daarbij dient het beheer gericht te zijn op het behoud en de ontwikkeling van biodiversiteit in de vegetaties. Dit houdt in de praktijk in, dat bij voorkeur overgegaan dient te worden op een traditioneel hakhoutbeheer, waarbij eens in de zoveel jaar de boom- en struikvormers worden afgezet. Op die wijze wordt voorkomen dat door schaduwwerking de kruidlaag uitdunt en het risico op erosie in de taluds van de holle weg

toeneemt. De omvorming van het beheer zal gefaseerd uitgevoerd worden, zodat het landschapsbeeld niet in een keer rigoureus op de schop gaat, maar gewenning kan plaats vinden aan de wijze waarop holle wegbeplantingen op duurzame wijze in stand worden gehouden. Het beheer dient overigens wel afgestemd te zijn op de verkeersveiligheid. Daarbij dient tevens rekening te worden gehouden met de huidige dimensionering van landbouwvoertuigen.

14. Behouden en stimuleren fruitteelt

De fruitteelt vormt een belangrijk deel van de identiteit en herkenbaarheid van de gemeente Eijsden-Margraten. De aanwezigheid van oude hoogstamfruitboomgaarden beperkt zich hier niet tot de dorpsranden, maar is door het gehele buitengebied aanwezig, afgewisseld met laagstamfruit. Het behoud van deze fruitboomgaarden dient gestimuleerd te worden via de groenblauwe diensten. De nadruk ligt daarbij tevens op het herstel van de hagen rondom de fruitweides. Gezien de uitzonderlijk grote oppervlakte hoogstamfruit dient ook gezocht te worden naar nieuwe functies in combinatie met hoogstamfruit. Zo valt te denken aan het creëren van openbare pluktuinen, het ontwikkelen van ecologsiche waarden in de weide, het houden van paarden of pony's in de weide, het combineren van hoogstam met laagstam of kleinfruit en het combineren van hoogstamfruit met energiegewassen voor de biomassavergisting.

15. Behoud ontwikkelingsperspectief agrarisch gebied

Op het middenterras en delen van het laagterras is de landbouw kleinschalig van opzet. De landschappelijke opbouw met de kleine percelen zal ook in de toekomst zo blijven vanwege het versnipperde grondbezit. Het deelgebied valt daarnaast voor een groot deel binnen het concentratiegebied fruitteelt. De agrariër is hier nadrukkelijk de beheerder van het karakteristieke kleinschalige cultuurlandschap. Het beheer van het landschap dient hier gestimuleerd te worden door het behoud van de fruitteelt en via de groenblauwe diensten en de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer.

Ten zuiden van het bedrijventerrein is een zone begrensd waarin mogelijkheden worden gecreëerd voor bosbouw en de teelt van houtige energiegewassen. Daarmee wordt tevens bijgedragen aan de afscherming van het bedrijventerrein.

Op het laagterras zijn enkele ruimtelijke eenheden aanwezig met een concentratie aan grotere kavels. Binnen deze eenheden zijn relatief weinig landschapselementen aanwezig In deze gebieden, zoals Panneslager, bestaat de mogelijkheid landbouw verder te ontwikkelen.

16. Verbeteren landschappelijke inbedding bedrijventerreinen

In dit deelgebied ligt een tweetal bedrijventerreinen. Het bedrijventerrein Maastricht-Eijsden is aan de zuidzijde voorzien van een houtkant. Het nieuwe gedeelte, tussen de Oosterweg en de spoorlijn, heeft nog geen gerealiseerde groenstructuur. Als overgang naar het buitengebied is hier een ecologische verbindingszone gepland bestaande uit een mozaïek van bospercelen. Bedrijventerrein Zoerbeemden heeft aan de noordzijde een grondwal liggen, wat een weinig fraaie en slechts gedeeltelijke afscherming van het bedrijventerrein tot gevolg heeft. Het voorstel is, om in aansluiting op de aanliggende fruitweides fruitbomen (al dan niet fruitdragend)

aan te planten op het talud aan de buitenzijde, zodanig dat deze bomenrij in het voorjaar een massieve bloeiende wand vormt. Deze rand van fruitbomen wordt doorgezet langs de spoorzijde van het bedrijventerrein, zodat een nette inpassing ontstaat van het bedrijventerrein in het omringende agrarische landschap.

17. Versterken groenstructuur wegen laagterras

Voor deze wegen geldt dat een afwisseling bestaat tussen wegen met en wegen zonder bomenstructuur. Van oudsher wordt de groenstructuur van deze wegen bepaald door de inrichting van de naast gelegen landbouwgronden. Daar bevonden zich in veel gevallen hoogstamfruitboomgaarden, zodat het wegbeeld werd gedomineerd door fruitbomen. Het voorstel is om op basis van de al dan niet historische aanwezigheid van fruitboomgaarden te kiezen voor het aanbrengen van een bomenrij van al dan niet fruitdragende fruitbomen. Op die manier wordt verwezen naar de fruitteelt zoals die vroeger in dit gebied aanwezig was. Ditzelfde geldt voor de Groenstraat. Hier wordt voorgesteld om net als bij het verlengde, de Johann Sebastian Bachstraat, een rij fruitbomen aan de noordzijde van de weg te planten en in de groenstrook tussen de nieuwbouw en de weg een meer parkachtige afwisseling van bomen aan te brengen.

18. Versterken dorpsentrees

De huidige entrees van de dorpen zijn slechts met het plaatsnaambord gemarkeerd, terwijl de dimensionering van de weg ongewijzigd blijft. Het voorstel is om de weg visueel te versmallen door de entrees te verbijzonderen. Dit kan bijvoorbeeld door de toepassing van hagen en markante bomen om de entree te markeren.

19. Onderzoeken functionaliteit passages spoorlijn en A2

De spoorlijn en de A2 kennen een aantal passages voor het onderliggend wegennet. Met name bij de niet gelijkvloerse kruisingen, die veelal dateren uit de periode van aanleg van zowel spoorlijn als snelweg, geldt dat ze ook geschikt dienen te zijn voor de huidige generatie landbouwmachines. Onderzocht dient daarom te worden of de onderdoorgang nog afdoende gedimensioneerd zijn en of deze in combinatie met de huidige omvang van landbouwvoertuigen voldoende verkeersveilig zijn. Mochten aanpassingen noodzakelijk zijn, dan dient vervolgoverleg plaats te vinden met de weg- en/of spoorbeheerder om de noodzakelijke ingrepen op de agenda van het Rijk te krijgen.

20. Versterken recreatieve routestructuur

Tussen het Grindgat en het Savelsbos bestaat een groot aantal mogelijkheden voor het creëren van wandelroutes. De beperkende factor hierin wordt gevormd door het beperkte aantal spoorwegovergangen en het beperkte aantal passages van de A2. Daarom is het wenselijk om doodlopende weggedeeltes met elkaar te verbinden via struinpaden, zodat de mogelijkheid ontstaat om binnen de kaders die de A2 en de spoorlijn stellen een aantal ommetjes uit te zetten die enerzijds mogelijkheden bieden voor het maken van een ommetje om het dorp, maar anderzijds een fraaie route vormen tussen het Savelsbos en het Grindgat.

In het verlengde daarvan is het wenselijk om ook tussen Rijckholt en Gronsveld tot ommetjes te komen, zonder dat wandelaars van drukke wegen gebruik hoeven te maken. Het voorstel is, om daarom tussen de Carolusweg en de Op de Diéke een struinpad aan te leggen aan de voet van de steilrand.
Wat betreft fietsroutes is het wenselijk om de aanwezige monumenten beter voor het voetlicht van recreanten te brengen. Dit houdt in, dat de kastelen Rijckholt en Gronsveld via een fraaie omweg worden verbonden met het fietsknooppuntensysteem.
Het Savelsbos wordt doorsneden door een padenstructuur. In het kader van Natura2000 dient nagegaan te worden of paden opgeheven dienen te worden, en/of nog enkele (ontbrekende) schakels in de padenstructuur aangelegd danwel aangepast dienen te worden ten behoeve van het veiligstellen van de instandhoudings- en ontwikkelingsdoelstellingen voor het Natura2000-gebied Savelsbos. De aanwezige archeologische monumenten, met name met betrekking tot de vuursteenwinning en -verwerking, dienen bereikbaar en beleefbaar te blijven. Onderzocht dient te worden hoe deze archeologische monumenten bereikbaar kunnen blijven zonder dat Natura2000-doelstellingen worden geschaad.

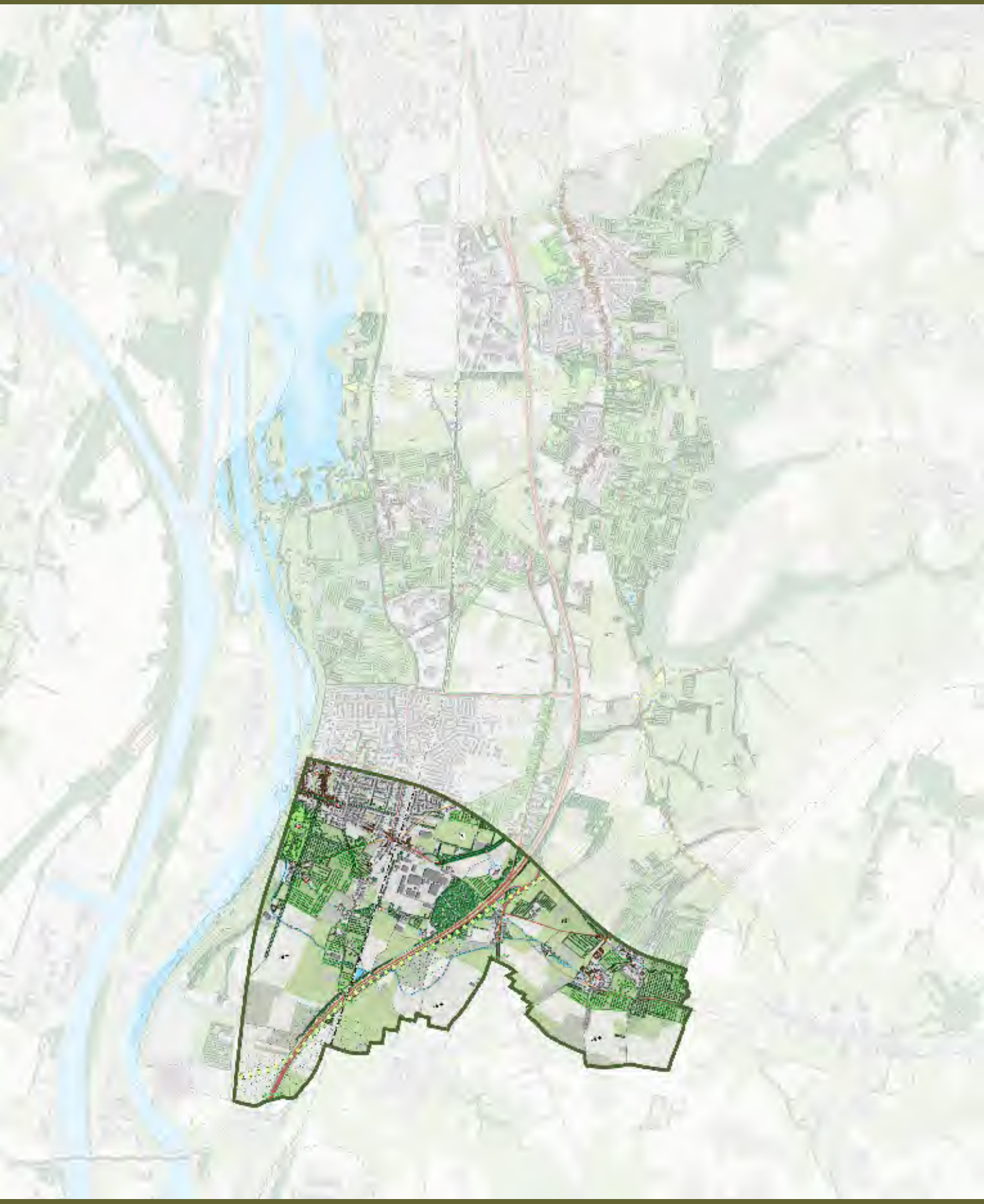

In dit deelgebied staat de ontwikkeling van 'heerlijk water' voorop. De cultuurhistorische waarde van de waterbouwkundige ingrepen langs de Voer staat voorop en wordt herkenbaar gemaakt voor een breed publiek. Buiten deze cultuurhistorische basis is ruimte voor de ontwikkeling van landbouw, recreatie en ecologische verbindingen. Deze ontwikkelingsrichting voor het landschap laat zich vertalen in de volgende doelstellingen.

1. **Versterken beleefbaarheid watersysteem Voer**
   De Voer kent twee gezichten. Enerzijds is er de meanderende Voer. Dit betreft het beekgedeelte tussen 's Gravenvoeren en Mesch. De beek wordt hier begeleid met knotwilgen. Het gedeelte tussen Mesch en de Maas heeft een duidelijk cultuurlijk karakter als gevolg van het verleggen van de Voer rond 1200. De oude loop van de Voer volgt min of meer de veldwegen Grub en Grubweg. Het voorstel is om de oude loop van de Voer zichtbaar te maken in het landschap. Dit kan op eenvoudige wijze, bijvoorbeeld als holle berm/grasbaan begeleid door knotwilgen. Aangezien de huidige Voer verhoogd ligt in het landschap is de afvoercapaciteit van de beek begrensd. Om problemen, zoals bij de Gulp in Slenaken in 2012, in de toekomst te voorkomen is het te overwegen om de oude Voerbedding als calamiteitenbedding in te richten, zodat te nemen beschermende maatregelen die het cultuurhistorische karakter van de omgelegde Voer aantasten voorkomen kunnen worden.

2. **Ontwikkelen EHS**
   Tussen Mesch en de grens is binnen de EHS ruimte voor agrarisch natuurbeheer. Zo kunnen vochtige tot droge kruidenrijke graslanden worden ontwikkeld en dienen de aanwezige kleine landschapselementen te worden behouden en waar nodig te worden hersteld. Naast deze natuurdoelen wordt hier ook de ontwikkeling van kruidenrijke akkers op kalkrijke bodem nagestreefd. Daarnaast worden de natuurwaarden van de Voer verder ontwikkeld. Dit is echter mede afhankelijk van de waterkwaliteit in de beek.

3. **Realisatie ecologische verbinding Savelsbos-Maas**
   Het Meerjarenprogramma Ontsnippering van het Rijk en de gezamenlijke provincies omvat een migratieknelpunt ter hoogte van de Voer. Vanuit het groenstructuurplan is hier de realisatie van een ecologische verbinding tussen het Savelsbos en de Maas voorgesteld, bestaande uit stapstenen in de vorm van bos en andere landschapselementen. Daarbij is het met name van belang dat de barrière van de A2 wordt opgeheven. Voor de invulling van het bos is het voorstel om te onderzoeken in hoeverre bosbouw en teelt van energiegewassen enerzijds kan bijdragen aan het ontstaan van een ecologische verbinding en anderzijds kan bijdragen aan duurzaamheidsvraagstukken aangaande materiaal- en energiegebruik.
   Als doelsoorten gelden de Hazelworm, Das, Waterspitsmuis en Kopvoorn. In de ecologische verbindingszone is met name leefgebied aanwezig voor de Das. Voor de andere soorten is leefgebied in ontwikkeling. Een ingreep die het leefgebied voor vissen en Waterspitsmuis verbetert, is het verwijderen van de betonnen beekbedding tussen Withuis en de A2. Teneinde een verbinding tot stand te brengen voor de Hazelworm, maar ook andere reptielensoorten is het wenselijk om aanvullend op het

mozaïek van bospercelen mantel- en zoomvegetaties te realiseren en kruidenrijke vegetaties.

4. **Realisatie faunapassages**
Conform het Meerjarenprogramma Ontsnippering is het wenselijk om faunapassages te realiseren onder de A2 en de spoorlijn. De Waterspitsmuis kan de A2 niet passeren via de Voer. Daarom is het wenselijk om nabij de Voer een kleine faunatunnel aan te leggen die tevens dienst kan doen als passage voor de Das. Zo kan tevens uitwisseling plaatsvinden tussen de dassenpopulatie nabij de Kerenshof en de dassenpopluatie bij Mesch. Daartoe dienen overigens ook faunapssages te worden aangelegd onder de Rijksweg. de spoorlijn is afdoende passeerbaar, ter hoogte van de Voer, de Voerstraat en de Grubweg. In verband met de voorgenomen bosontwikkeling is het wenselijk om de A2 ook ter hoogte van de grens passeerbaar te maken voor kleine zoogdieren en reptielen. Daartoe dient ook hier een kleine faunatunnel te worden aangelegd.

5. **Versterken cultuurhistorische karakter Voer**
De Voer heeft tussen de Meschermolen en de Maas het karakter van een molenbeek. Vanaf 1200 hebben diverse ingrepen in de Voer geleid tot het huidige uiterlijk van de beek. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het wenselijk dat de molenbeek een cultuurlijk uiterlijk behoudt. Dat wil zeggen dat van meandering geen sprake is en vismigratie dus met minimaal ruimtebeslag opgelost dient te worden. Om de Voer herkenbaar te maken in het landschap wordt voorgesteld om verspreid enkele knotwilgen aan te planten langs de beekloop. Daarnaast wordt voorgesteld om de cultuurhistorische samenhang tussen molens en beek te herstellen, door ook de molenvijvers te herstellen. Dit is in ieder geval mogelijk bij de Meschermolen en de graanmolen van Eijsden. Nabij de spoorlijn stond de 'Slaanmolen'. Het is vanuit cultuurhistorisch oogpunt wenselijk om de locatie van deze molen herkenbaar en toegankelijk te maken. Deze locatie kan tevens als uitzichtpunt dienen over het gedeelte Voer tussen de spoorlijn en de A2, aangezien de beekloop hier verder niet toegankelijk is.

6. **Behouden cultuurhistorische parel landgoed kasteel Eijsden**
Landgoed kasteel Eijsden kent een fraaie parkaanleg die grotendeels dateert uit de 19de en het begin van de 20ste eeuw. De tuinaanleg, de lanen en de fruitweides vormen een samenhangend geheel. Dit dient in stand te worden gehouden en waar nodig te worden hersteld.

7. **Ontwikkelen historische route Rijksweg**
De Rijksweg betreft de 19de eeuwse opvolger van de oude heer- en handelsweg aan de oostzijde van de Maas. Het huidige binnen de gemeente Eijsden-Margraten gelegen tracé is nog grotendeels in gebruik als doorgaande weg, kernontsluitingsweg. Deels bezit de weg laanbeplanting. Deze laanbeplanting benadrukt het historische karakter van de weg. Het voorstel is daarom om de laanbeplanting waar nodig te herstellen en aan te vullen tot een samenhangend geheel. Tussen Withuis en Rijckholt zijn op het oude tracé Lindes toegepast, terwijl het gedeelte tussen Rijckholt en Gronsveld voornamelijk bestaat uit Noorse esdoorns. Binnen de buurtschap

Withuis is slechts ruimte voor enkele bomen op locaties waar voldoende boven- en ondergrondse ruimte aanwezig is. de huidige bomenstructuur, die afgestemd is op de aanwezige historische panden, dient behouden te blijven.

8. Ontwikkelen historische ontginningsroute Eijsden en Breust

De dorpen Sint Geertruid, Herkenrade, Bruisterbosch, Libeek en Moerslag zijn gesticht vanuit Eijsden en Breust. Dit gebeurde vanuit de hof van Sint Martinus in Breust en de Vroenhof in Eijsden. De agrariërs op het plateau waren belastingplichtig aan het kapittel van Sint Martinus en de leenheer van Eijsden. De heerlijkheid Eijsden bezat tevens een banmolen waar het graan gemalen diende te worden. De molen bestaat nog en betreft de molen aan de Steegstraat in Laag Caestert. De relatie tussen de dorpen op het plateau en de dorpen en het dal werd pas met de gemeentelijke herindeling aan het begin van de 19de eeuw opgeheven. Gezien de eeuwenlange relatie is een oost-west georiënteerde wegenstructuur nog altijd aanwezig. De verbinding tussen de Boomkensstraat en de banmolen is enigszins opgeknipt geworden, maar bestaat nog altijd in de vorm van de Parallelweg, Joseph Partounsstraat, Caestertstraat en Molenstraat.
Het voorstel is om de eeuwenoude relatie tussen de dorpen Breust en Eijsden in het dal en de dorpen Sint Geertruid, Herkenrade, Bruisterbosch, Moerslag en Libeek te versterken door een toeristische routestructuur te creëren tussen deze dorpen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de oude verbindingswegen. De ploeg kan daarbij als symbool dienen. Dit symbool kan wellicht verwerkt worden in de vormgeving van bankjes die langs de route geplaatst worden. Via al dan niet digitale kijkvensters kan het verhaal van de ontginning uit worden gebeeld, waarbij wellicht ook de relatie kan worden gelegd met het hedendaagse agrarische landschap en daarin gebruikte landbouwmethodes.

9. Behouden en stimuleren fruitteelt

In dit deelgebied is de oppervlakte hoogstamfruit beperkt tot de dorpsranden. Laagstamfruitteelt komt wel verspreid over het deelgebied voor. Doelstelling is om rondom de dorpen de ring met hoogstamfruitweides duurzaam in stand te houden en waar nodig te versterken. Daarbij dient tevens aandacht uit te gaan naar het herstel van de hagen rondom de weides. Daar waar kansen worden gezien, vormen andere vormen van fruitteelt geen bezwaar.

10. Behoud ontwikkelingsperspectief agrarische gebied

Het buitengebied aan de zuidzijde van Eijsden en aan de zuidzijde van Mesch is relatief grootschalig en omvat slechts een beperkt aantal landschapselementen. In en nabij het deelgebied liggen enkele grotere agrarische bedrijven. Hier bestaat de mogelijkheid de landbouw verder te ontwikkelen.
Langs de snelweg zijn twee zones begrensd waarin mogelijkheden worden gecreëerd voor bosbouw en teelt van houtige energiegewassen. Daarmee worden wijzigingen in de marktbehoefte voor landbouwproducten gefaciliteerd.
Rondom de bebouwingslinten van de buurtschappen Hoog- en Laag Caestert, Withuis en de dorpen Mesch en Eijsden hebben de percelen een kleinschalig karakter en staat behoud en herstel van fruitweides voorop.

11. Versterken groenstructuur wegen

De laanbeplantingen rondom kasteel Eijsden dienen duurzaam in stand te worden gehouden. De laanbeplanting langs de Caestertstraat en de Kruisstraat is niet compleet. Het voorstel is om deze uit te breiden tot aan de bebouwingsrand van Eijsden. De groenstructuur van dit deelgebied is verder beperkt tot markante boomgroepen bij kruisingen van wegen, zoals de kruising tussen de Kapelkesstraat en de Leentjesweg. Het voorstel is om op kruisingen van wegen, waar voldoende onder- en bovengrondse ruimte aanwezig is, een markante boom of boomgroep aan te planten, bijvoorbeeld een groep Lindes. Daarnaast betreft de groenstructuur de houtkanten op de insnijdingen van wegen, zoals de Voerstraat en de Grijzegraaf. Hier geldt de duurzame instandhouding van de beplanting door de herintroductie van hakhoutbeheer. Ook staan op diverse locaties op de taluds knotbomen. Waar nodig dienen de beplantingen aangevuld te worden met inheemse soorten. In de huidige situatie reeds minumentale bomen blijven behouden als overstaanders.

12. Versterken dorpsentrees

De huidige entrees van de dorpen zijn slechts met het plaatsnaambord gemarkeerd, terwijl de dimensionering van de weg ongewijzigd blijft. Het voorstel is om de weg visueel te versmallen door de entrees te verbijzonderen. Dit kan bijvoorbeeld door de toepassing van hagen en markante bomen om de entree te markeren.

13. Onderzoeken functionaliteit passages spoorlijn en A2

De spoorlijn en de A2 kennen een aantal passages voor het onderliggend wegennet. Met name bij de niet gelijkvloerse kruisingen, die veelal dateren uit de periode van aanleg van zowel spoorlijn als snelweg, geldt dat ze ook geschikt dienen te zijn voor de huidige generatie landbouwmachines. Onderzocht dient daarom te worden of de onderdoorgangen nog afdoende gedimensioneerd zijn en of deze in combinatie met de huidige omvang van landbouwvoertuigen voldoende verkeersveilig zijn. Mochten aanpassingen noodzakelijk zijn, dan dient vervolgoverleg plaats te vinden met de weg- en/of spoorbeheerder om de noodzakelijke ingrepen op de agenda van het Rijk te krijgen.

14. Versterken recreatieve routestructuur

De Voer leent zich voor het realiseren van gethematiseerde wandelroutes. Zo kan vanuit Eijsden een route uit worden gezet die enerzijds de verschillende watermolens aandoet en anderzijds de historische loop van de Voer inzichtelijk maakt. Een fietsroute langs de Voer is ook een mogelijkheid, tussen de bron en de Maas. Eventueel kan daarbij de koppeling worden gemaakt met het dal van de Berwinne, zodat een rondtocht gerealiseerd kan worden en bijvoorbeeld ook de schans Navagne in de routestructuur kan worden opgenomen.

Arcadis, 2012. Ontwerp structuurvisie Eijsden-Margraten 2030, 'Bloesem van het zuiden', Arcadis, Maastricht.

Gemeente Eijsden, 2003. Groenstructuurplan buitengebied gemeente Eijsden, Gemeente Eijsden in samenwerking met Provincie Limburg en Stichting het Limburgs Landschap, Eijsden.

Gemeente Eijsden & Gemeente Margraten, 2008. Van Maas tot Mergel grenzeloos genieten, 1ste toeristisch-recreatieve nota Eijsden-Margraten, Gemeente Eijsden & Gemeente Margraten, Eijsden/Margraten.

Heukelom Verbeek landschapsarchitectuur, 2009. Landschaps-ontwikkelingsplan 'Buitengewoon Margraten', Heukelom Verbeek landschapsarchitectuur, Gulpen.

H&S Adviseurs & NieuwBlauw, 2012. Gebiedsvisie Maastricht - Eijsden, H&S Adviseurs & NieuwBlauw, Echt/Vught.

Ministeries van V&W, LNV en VROM, 2004. Meerjarenprogramma ontsnippering, Ministeries van V&W, LNV en VROM, Den Haag.

Ministerie van I&M, 2011. Structuurvisie Infrastructuur en Milieu, Ministerie van I&M, Den Haag.

Ministerie van LNV, 2006. Natuurbeschermingswet: Natura2000-gebieden, Ministerie van LNV, Den Haag.

Productschap Akkerbouw, 2008. Verordening erosiebestrijding landbouwgronden, Productschap Akkerbouw, Den Haag.

Provincie Limburg, 2004. Beleidsregel hagelnetten, Provincie Limburg, Maastricht.

Provincie Limburg, 2005. Beleidsregel teeltondersteunende voorzieningen, Provincie Limburg, Maastricht.

Provincie Limburg, 2005. Bouwen met kwaliteit, beleidsideeën voor bouwen op bestaande erven in het buitengebied, Provincie Limburg, Maastricht.

Provincie Limburg, 2006, actualisatie 2011. Provinciaal Omgevingsplan Limburg, Provincie Limburg, Maastricht.

Provincie Limburg, 2007. Landschapsvisie Zuid-Limburg, Provincie Limburg in samenwerking met Universiteit Wageningen, Maastricht.

Provincie Limburg, 2012. Provinciaal Natuurbeheerplan 2013, Provincie Limburg, Maastricht.

Renes, J., 1988. De geschiedenis van het zuidlimburgse cultuurlandschap, J. Renes, Heerlen.

Waterschap Roer en Overmaas, 2009. Waterbeheerplan Waterschap Roer en Overmaas 2010-2015, Waterschap Roer en Overmaas, Sittard.

Wolters, L., 2011. Het landschap van Eijsden spreekt voor zich, historische bijdrage landschapsontwikkelingsplan. Historie Present, Simpelveld.

Legenda

bos, noordkant

mantel-, zoomvegetatie

graft

bomenlaan

boomgaard, bestaand

boomgaard, nieuw

haag, bestaand

haag, nieuw

hoofdinfrastructuur

historische route

verbeteren verkeersveiligheid

landgoed

historisch lint

historisch tracé Voer en Bak

akker

weide

fruitcelt. boomkwekerij

zoekgebied bos

uitzichtpunt

jachthaven

aanlegplaats

veerveer

verbeteren bereikbaarheid

brom

regenwaterbuffer

sportterrein

entree kern

landbouw ontwikkelingsgebied

landbouw in EHS en oude Maasarmen

kruising met A2, evalueren functionaliteit en verkeersveiligheid

grensovergang passeerbaar maken autoverkeer

alternatieve route wandelaars en/of fietsers

nieuw wandelpad

faunapassage

ecologische verbindingszone

kerk

abdij

watermolen

watermolen: verdwenen

kasteel

Schans van Navagne Cloppenburg

vuursteenmijn

archeologisch: steenberg

weg, veldkruis

Colofon

Landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Eijsden'
projectnummer: *EM-201.100*
datum: *februari 2013*

Het Landschapsontwikkelingsplan is opgesteld door Bureau VERBEEK in opdracht van de Gemeente Eijsden-Margraten.

bureau VERBEEK
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

Koningin Julianastraat 21A
6271 CB Gulpen
tel: **043-4503045**
mail: **info@bureauverbeek.nl**
web: **www.bureauverbeek.nl**

gemeente eijsden-margraten

postbus 10
6269 ZG Margraten
tel: **043-4588488**
web: **www.eijsden-margraten.nl**